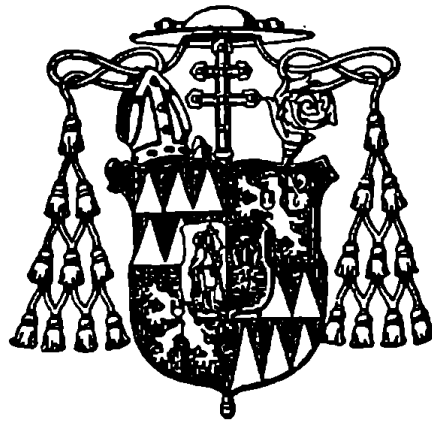
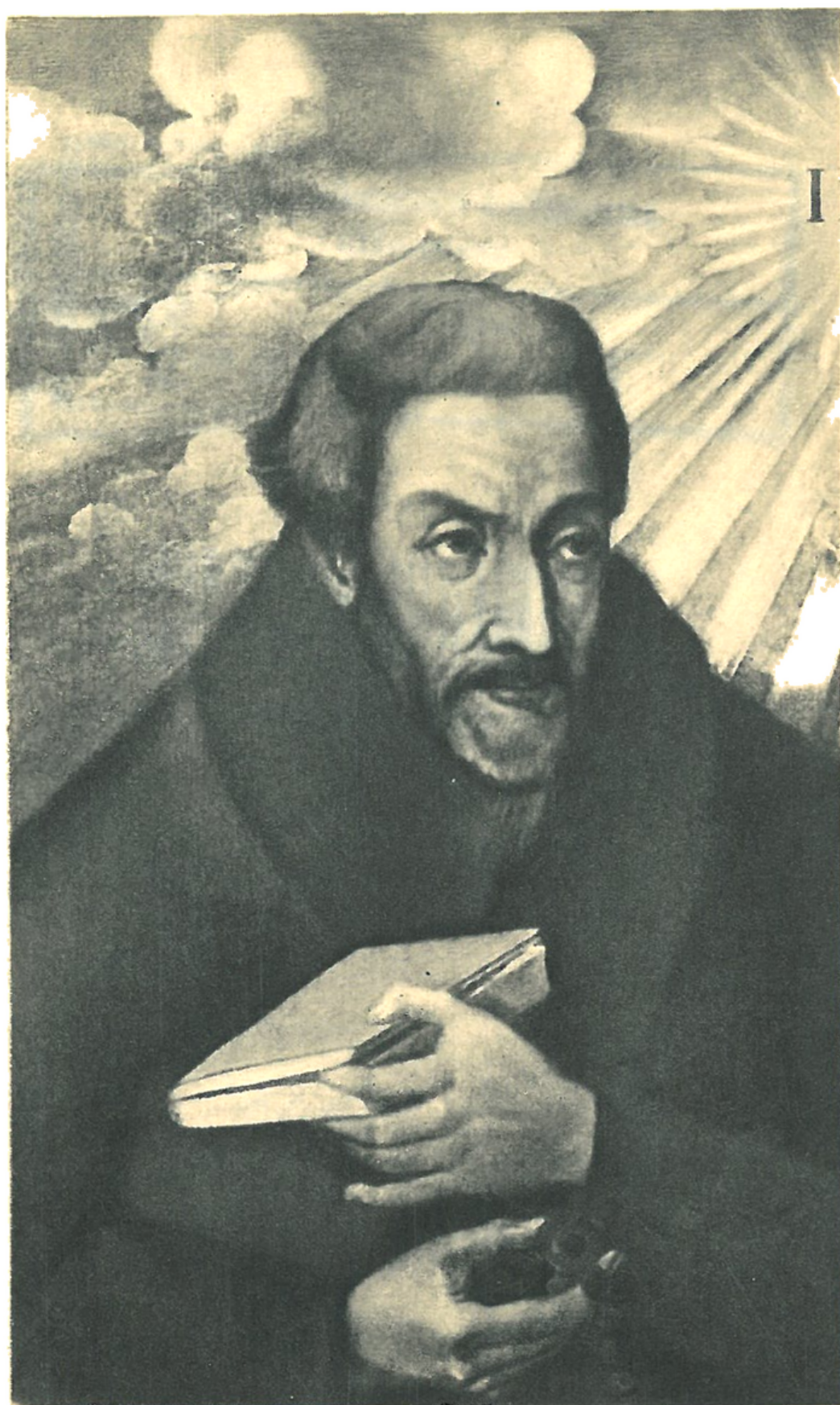

KATECHYSMUS
KATOLICKEJ

K A T E C H Y S M U S K A T O L I C K E J

velebného Pátera Kanýzia

Tovaryšstva Ježíšova, svatého Písma doktora,

jak mládeži, tak všemu lidu křesťanskému, aby
v spasitedlném učení římskokatolickém krát-

ce, světle a pilně vyučen býti mohl,
v nově v hojnější otázky a odpovědi rozvedený

Předně sice v jazyku německém a francouském častěji,
potom i v latinském na světlo vydaný pilností a prací
ctihodného Pátera Jakuba Deshages, Niderlendera,

Tovaryšstva Ježíšova kněze.

Nyní pak z latinského exempláře, k užitku českého a
slovanského národu na česko přeložený od ctihodného

kněze Šimona Hlíny téhož Tovaryšstva Ježíšova

*V Praze v impressi Universitatis Carol-Ferdinandae v kol-
leji Tovaryšstva Ježíšova u svatého Klímenta, léta 1715*

I 9 3 I

S O U K R O M Ý T I S K

Ortel Sv. Jana,

evangelisty, apoštola a miláčka Pána Krista, proti odporníkům Obecné Víry Křesťanské.

2. Kan., kap. 1.

Přichází-li kdo k vám, a tohoto učení nenese, nepřijímajte ho do domu, ani jemu pozdravení dávajte. Nebo kdo takového pozdravuje, máť spolek s jeho skutky zlými.

PŘEDMLUVA PETRA KANISIA, svatého Písma doktora.

Přívětivý čtenáři, tato knížka častokráte jest prve tištěna, a na mnohých místech ne bez prospěchu užívána. Pánu Bohu z toho buď a zuostaň chvála! V které bych neméně, než jako v některých jiných svých knihách rád byl jména svého zatajil a vypustil, na díle proto, abych zuostal při sprostnosti a upřímnosti křesťanské, kteráž nikdy nevyhledává své vlastní chvály ani užitku. Na díle pak proto, aby lidem svárlivým k hádání a hanění ani tudy příčina dána nebyla.

Nyní pak poněvadž vrchnost to nařídila, aby žádné knihy na světlo bez jména toho, kdož je vydává, nevycházeły, chtějíce poslušenství po-

vinné zachovati, a svobodně pravdu vyznati, nemohl jsem proti tomu býti, aby knížka tato znovu korigovaná i rozšířená ode mne k poctivosti Pánu Bohu a milým svatým jeho, obecnímu lidu k vzdělání, a Církvi svaté katolické k prospěchu a rozmnožení pod jménem mým tisknouti se neměla. Všemohucí Pán Bůh, Otec všeho světla, račiž všech lidí srdce sluncem pravé moudrosti své milostivě osvítiti, aby aspoň vždy někdy husté a hrozné temnosti všelike nedověry a bludův odňaty byly, a na to místo jasný blesk křesťanské pravdy ve všech krajích i lidech svítil, obnovil, napravil a k věčnému spasení všecko dobré utvrdil, skrze Ježíše Krista nejmilejšího, Pána a Spasitele našeho. Amen.

Venite, filii, audite me, timorem
Domini docebo vos.

Podťeř, synové, slyřte mne, bázni
Páně vás u iti budu.

Psal. 33, v. 12.

Non cesses, fili, audire doctrinam:
nec ignores sermones scientiae.
Nepřest vejř, Synu, slyřeti nau e-
n , aniř nev dom buď ře   umění.

Prov. 19, v. 27.

Katechismus katolickej

Příprava a začátek

O znamení svatého kříže

Kdo má v pravdě jmenován býti katolický křesťan?

Kdo pokřtěn jsa všecko věří a vyznává, co svatá Církev katolická věří a vyznává.

Z jakého znamení poznává se pravý a katolický křesťan?

Z znamení svatého kříže, kterýmž se žehná.

Tedy skrze znamení kříže rozeznávají se praví katolíkové?

Ovšem: nebo toho znamení vůbec neužívají, leč katoličtí.

Na jaký způsob kříž děláš?

Pravou ruku otevřenou na čelo polože říkám: *Ve jméno Otce*; potom na prsy: *i Syna*;

pak ji od ramena levého k pravému přenesa: *i Ducha Svatého. Amen.*

Kterak se žehnáš malým trojnásobným křížem?

Zavru ruku pravou, palcem vystrčeným na čele jeden kříž učině, říkám: *Ve jméno Otce;* druhý na ústech: *i Syna;* třetí na prsech: *i Ducha Svatého. Amen.*

Jakým způsobem znamení svatého kříže činíš na dětech, jídle, dobytku a jiných věcech?

Vztáhna ruku pravou dělám kříž nad těmi věcmi, řka: *Požehnejž tě (nebo vás) Bůh Otec, i Syn, i Duch Svatý. Amen.*

Proč se ruka vede od čela k prsům?

Abychom vyznali, že Syn Boží zstoupil z nebe do života panenského, a člověkem učiněn jest.

Proč se přenáší ruka od levého ramena k pravému, a ne od pravého k levému?

Proto, že Kristus Pán skrze kříž svůj nás od levice hněvu Božího, k pravici milosti přivedl.

Můžešli to dokázati svědectvím svatého Písma?

Mohu; neb patrně praví svatý Pavel: *Vytrhl nás z moci temnosti, a přenesl nás do králov-*

ství Syna milování svého (Coloss. 1, v. 13.)
Od kterého času křesťané znamení svatého
kříže užívají?

Hned od počátku křesťanstva.
Kdo to svědčí?

Tertullián (lib. de coron. milit. c. 13.), který
okolo léta Páně dvoustého živ byl. I Augus-
týn (tract. 118. in Joan. c. 19.) okolo léta
čtyrstého. Svatý Efrem (lib. de poenit. c.
3.), svatý Ambrož (lib. de Isaac et anima
c. 8.) a jiní.

Také-li se toho kříže figura nachází v Písmě?
Nachází se znamení Thau u Ezechiele (Eze-
chiel 9, v. 4), který mělo způsob kříže, jak
svatý Jarolím svědčí (In eum Ezech. locum).
Přednes slova Ezechielova.

Znamenej Thau na čelech mužův lkajících,
praví prorok (Ezech. 9, v. 4).
Činí se také zmínka o znamení kříže v Novém
Zákoně?

Tak rozumí učitelové katoličtí oným slo-
vům Kristovým: *Křtíce je ve jméno Otce, i*
Syna, i Ducha Svatého (Matth. 28, v. 19).
K čemu jest prospěšné znamení svatého kříže?
K mnohým věcem, zvláště pak k zapuzení

zlých duchů, jejich moci, usilování a k přetržení všech ďábelských podvodů (Coloss. 2, v. 14, 15).

Odkud to máš?

Předně od sv. Athanásia, který žil v léta Páně třístého a čtyřicátého.

Co tedy praví Athanásius?

Ďábelská strašidla a vobludy přestaly, poněvadž samým znamením kříže člověk jejich lsti od sebe odhání (Athan. de Incarn. Verbi sub finem).

Také-li tak smejšlejší jiní svatí Otcové?

Smejšlejší zajistě; jmenovitě svatí Efrem, Basilius, Cyrillus, Ignatius mučedník, Augustýn a jiní, kteří nebo s apoštoly anebo málo po nich v Církvi se stkvěli.

K čemu ještě slouží znamení kříže?

K vyznání svato-svaté Trojice, Kristové smrti a svatého křtu.

K čemu více?

K tomu, abychom každý dobrý oumysl a předsevzetí své k slávě Boží zřídili, a pomoci jeho ve všelikém činění i opuštění svém od něho žádali.

Kdy máme kříž dělat?

Před modlením, učením, prací, jídlem, nápojem, a před jinými všemi skutky.

Pro jakou příčinu?

Aby od Boha všechno požehnáno bylo, a šťastně se povedlo.

Jest-li ten obyčej dávný, aby ke všem věcem kříž se dělал?

Jest hned od počátku (od dětinství) Církve, jak svatí Otcové svědčí.

Přednes svědectví Tertulliána.

Ke všeliké chůzi, a hnutí, k každému vcházení a vycházení, k šacení a obouvání, k mytí, k stolu, k světlu, k pokojům, k stolicem, a jakékoliv obcování nás zanepraždňuje, znamení kříže na čele činíme, praví Tertullian (loc. cit.).

Tedy tak obecný hned od počátku obyčej ten byl?

Byl; že tomu tak jest, svědčí také svatý Augustýn a jinší svatí Otcové vejš dotčení (loc. cit.).

Co tedy smejšleti se má o těch, kteří znamení svatého kříže užívati nechtí, a jemu se smějí?

Píše sv. Pavel, že *mnozí chodí, kteří jsou nepřátelé kříže Kristova, jichžto konec jest zabynutí* (Philipp. 3, v. 18, 19).

Kolik jest nejpřednějších částek křesťanského učení?

Pět těchto: o víře, naději, lásce, svátostech a o povinnosti křesťanské spravedlnosti.

K A P I T O L A P R V N Í

O víře

Která jest první částka učení křesťanského?

Víra: *nebo bez víry nemožné jest líbiti se Bohu; přistupující k Bohu věřiti musí* (Hebr. 11, v. 6).

Co jest víra?

Dar Boží, a světlo, kterým osvícen jsa člověk pevně věří všecko, co Bůh zjevil, a nám skrze Církev k věření předložil, buďto že ono psáno jest, nebo není.

Kde to písmo praví, že víra jest dar Boží?

Praví to k Efeským těmito slovy: *nebo milostí spasení jste skrze víru, a to ne sami z sebe: Dar zajisté Boží jest* (Eph. 2, v. 8).

Proč se nazývá světlem?

Proto, že tajemství víry tak vysoká jsou, že bez obzvláštního a božského osvícení ani se pochopiti, ani věřiti nemohou.

Kde je to psáno?

V tomto svatého Pavla textu: *Jest pak víra*

nádějných věcí podstata, důvod neviditelných (Hebr. 11, v. 1).

Co jest pak to (vlastně mluvě) věřiti?

Jest, zjeveným od Boha věcem nepohnutelně, a nepochybně přivoliti, a to pro zjevení Boží, aneb proto, že jest je Bůh zjevil. Proč tak pevně přivoliti máme zjevení Božímu, a věcem od Boha zjeveným?

Poněvadž Bůh jest svrchovaná, věčná a neskončená Pravda, kterážto ani podvesti, ani podvedená býti nemůže (Num. 23, v. 19). Jaké jsou to věci, které člověk na ten způsob povinen jest věřiti?

Veřejně mluvě, jesti každé slovo Boží, buďto psané, nebo nepsané.

Kdo to praví?

Duch Svatý skrze svatého Pavla, těmito slovy: *Zachovávejte ustanovení, kterýmžto jste se naučili, buďto skrze řeč, aneb skrze list náš* (Thessal. 2, v. 14).

Co pak vejslovně věřiti se má?

Všickni článkové, kteří se v Srovnání Víry katolíkům předkládají k věření.

Jak velická jest povinnost a potřeba ty věci věřiti?

Odpovídá Kristus: *Kdož pak neuvěří, bude zatracen* (Marc. 16, v. 16).

1. Srovnání Víry katolické

Kolikeré jest Srovnání Víry katolické?

Je čtverý: Apoštolské, Nicenské, Athanasianské a Tridentýnské.

Co v sobě obsahuje Apoštolské?

Dvanácte článků od dvanácti svatých Krista Ježíše apoštolův složených.

Říkej mi dvanácte článků Srovnání Apoštolského?

1. Věřím v Boha Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země. 2. I v Ježíše Krista Syna jeho jediného, Pána našeho. 3. Jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny. 4. Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřížován, umřel i pohřben jest. 5. Zstoupil do pekel, třetí den vstal z mrtvých. 6. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího. 7. Odtud přijde souditi živé i mrtvé. 8. Věřím v Ducha Svatého. 9. Svatou Církev Obecnou, Svatých Obcování. 10. Odpuštění

hříchův. 11. Těla vzkříšení 12. a život věčný.
Amen.

Odkud to víš, že těch dvanáct článků od svatých apoštolů složeno jest?

Vím to z ustanovení a nařízení církevního: nebo v Písmě toho se nenachází.

Pro jakou příčinu svatí apoštolové toliko těchto dvanáct artykulův složili?

Pro tu, že při začátku Církve dosti bylo těch dvanácte.

Kdo jest Srovnání Nicenské složil?

Tři sta a osmnácte Otců, kteří léta Páně třístého dvadcatého pátého první veřejný sněm v městě Nicéa drželi.

Kdo jest sepsal Srovnání Athanasiánské?

Svatý Athanásius, biskup alexandrinský v Egyptě, okolo léta Páně třístého a čtyrydcátého.

Proč to dvoje Srovnání přidáno jest k Apoštol-skému?

K poražení prvních kacířství a k zřetelnějšímu vyjádření článků pravé víry.

Přijímají-li toto troje Srovnání i nekatoličtí křesťané?

Přijímají, slova však některá v nich mění,

aneb k smyslu převrácenému kroutí, jako i samé Písmo, na mnoha místech.

Co v sobě obsahuje nejposlednější Srovnání, které sněm tridentýnský schválil a potvrdil?

Zamítá bludy kacířství, věku předešlého vy-
líhlá, a články pravé víry obhajuje, kterým
kacíři se protivují.

Odkud jest Církev ty články víry vzala, kteří
se v posledních třech Srovnáních zavírají?

Všecky do jednoho vzala z čistého pouhého
slova Božího, dílem z psaného, dílem z ne-
psaného.

Jest-li Bůh Stvořitel nebe i země toliko?

Jest také Stvořitel lidí, andělův, a všech věcí
viditedlných i neviditedlných.

Máš-li to z Písma?

*Všecky věci skrze něho učiněny jsou, a bez
něho nic není učiněno, praví evangelium
(Joan. I, v. 3).*

Kterak o tom zní Srovnání Nicenské?

*Věřím v jednoho Boha Otce všemohoucí-
ho, Stvořitele nebe i země, i všech věcí vi-
ditedlných i neviditedlných (Symbol. Ni-
caen.).*

K jakému konci stvořil nás Bůh?

K tomu: abychom po tomto životě věčného v nebi blahoslavenství dosáhli.
Co je nám potřeba činiti, abychom toho blahoslavenství dosáhli?
Zapotřebí je Bohu sloužiti a jeho přikázání zachovávat; nebo Kristus Pán praví: *Chceš-li do života vjíti, zachovej přikázání* (Matt. 19, v. 17; c. 28, v. 20).
Co se potká s těmi, kteří Bohu neslouží a jeho přikázání nezachovávají?
Věčné v pekle zatracení.

2. O svaté Trojici a vtělení Syna Božího

Kolik je Bohů?

Jediný jest pravý Bůh, a ne více těch, neb on praví: *Já Pán, a žádný více: kromě mne není Boha* (Is. 45, v. 5, 18, 22).

Kolik je Božských Osob?

Tři: Otec, Syn a Duch Svatý.

Je-li každá Osoba Bohem?

Bůh jest Otec, Bůh Syn, Bůh Duch Svatý
(Symb. S. Athan.).

Kterak tedy nejsou tři Bohové?

Tak, že Otce, i Syna, i Ducha Svatého jedno jen jest Božství a táž Podstata (ibid.).

Mezi těmi třemi Osobami, která je nad jiný mocnější a vznešenější?

V Trojici nic není většího, neb menšího; jaký Otec, takový Syn, takový Duch Svatý (ibid.).

Není tedy Otec starší než Syn, aneb přednější?

V Trojici nic není, co by dřív neb poslíz bylo. Všecky tři Osoby jsou sobě rovné a věčné (ibid.).

Jakým tedy způsobem první Osoba jmenuje se Otec?

Takovým: že Syna od věčnosti zplodil; nebo mluví k Synu: *Z života před dennicí zplodil jsem tebe* (Psal. 109, v. 5).

Odkud jest Duch Svatý?

Duch Svatý od Otce a Syna není učiněn, ani stvořen, ani zplozen, ale od obou pochází (Symb. S. Athan.).

Co čteš o pocházení Ducha Svatého od Otce?

Utěšitel..., který od Otce pochází, dí Kristus (Joan. 15, v. 26).

Co o pocházení téhož od Syna?

*Pošli ho k vám, praví Syn Boží (Joan. 16, v. 7),
z mého vezme (ibid. v. 14).*

Odkud to máš, že těmi slovy se vyznamenává pocházení od Syna?

Mám to od Církve svaté, která tento článek víry z oustního apoštolského podání vždy trvajícího věří.

Kde jest Bůh?

Jest na nebi, na zemi, a všudy; *nebe i zemi já naplňuji*, praví Pán (Jerem. 23, v. 24).

Ví-li všecko Bůh?

Ví: nebo všechna srdce zpytuje Pán, a všem myšlením rozumí (1. Paral. 28, v. 9).

Je-li Bůh vtělen a člověkem učiněn?

Vtělil se z Ducha Svatého, a člověkem učiněn jest (Symbol. Nicaen.).

Která Osoba se vtělila?

Osoba Syna, ne Otce, ani Ducha Svatého.

Slovo tělem učiněno jest (Joan. 1, v. 14).

Jaký má jméno Syn, když jest již člověkem učiněn?

Ježíš Kristus jest jméno jeho.

Co pak znamená Ježíš Kristus?

Znamená pomazaného od Boha světa Spa-

sitele, Boha a Člověka, jednu Osobu, v který dvoje jest přirození.

Je-li pak to článek víry?

Jest ovšem, *nebo jako duše rozumná a tělo jest jeden člověk: tak Bůh a člověk jeden jest Kristus* (Symb. Athan.).

Která jest byla Kristova Mátě?

Maria z pokolení Davidova (Luc. I, v. 27), vždycky Panna (Symb. Apost. et Symb. Nicaen.) a ze všech nejsvětější.

Měl-li je Kristus otce mezi lidmi?

Neměl: nebo jako jeho božské zplození z Boha Otce samého jest bez matky, tak také zplození jeho podle člověčenství jest z matky bez jakého otce.

Kterak tedy svatý Jozef jeho otcem se nazývá? (Luc. 2, v. 48).

Nazývá se tak, a z té příčiny toliko, že byl jeho pěstounem.

Kde jest nyní Kristus, Spasitel náš?

Kraluje na nebi, *sedě na pravici moci Boží* (Luc. 22, v. 69).

Kterak pravíš: sedě na pravici moci Boží? Je-li pak Kristus roveň Bohu Otci?

Rovnej je Otci podle Božství: menší je než

Otec podle člověčenství (Symbol. S. Athan.).
Co svědčí Písmo o té rovnosti?

To: *Já a Otec jedno jsme*, dí Kristus Pán
(Joan. 10, v. 30; Phil. 2, v. 6).

Co o nerovnosti podle člověčenství?

Otec větší mne jest, praví Kristus (Joan.
14, v. 28).

Je-li podle člověčenství také na zemi?

Jest v velebné Svátosti Oltářní opravdově,
tělesně a živý (Matt. 26, v. 26; Marc. 14,
v. 22; Luc. 22, v. 19; I. Cor. 11, v. 24-29).

Je-li Kristovo člověčenství všudy jako jeho
Božství?

Nikoli: jest to hanebnej blud ubiquistů,
kteří to učí.

Pro jakou příčinu Bůh člověkem učiněn jest?

Dal sebe samého za nás, aby nás vykoupil
(Tit. 2, v. 14).

Co jsme pak byli zajati, aneb prodáni?

Byli jsme ďáblu prodáni, a jeho otroci.

Kdo jest nás jemu prodal, a v moc uvedl?

Adam náš první otec.

Jak draze nás prodal?

Za jablko, které snědl.

Bylo-li je to jablko zlé samo v sobě?

Dobré bylo samo v sobě, jakož i maso dobré jest v den postní.

Kterak pak Adamovi, a nám všem tak hrubě škodilo?

Takto: že Bůh Adamovi zapověděl, aby z něho nejedl, a on přikázání jeho přestoupil.

Jak draze nás vykoupil Kristus?

Svou božskou a předrahou Krví, kterou za nás při smrti vylil (1 Petr. 1, v. 19; Apocal. 5, v. 9).

Jakou pak smrt za nás trpěl?

Smrt kříže (Phil. 2, v. 8), nebo byl ukřížován mezi dvěma lotry (Marc. 15, v. 27).

Když Pán na kříži umřel, kam se odebrala jeho duše?

Zstoupil do pekel, to jest do předpekli Otcův (1 Petr. 3, v. 19), kde Adam a jiní spravedliví očekávali, aby Kristus nebe otevřel.

Tedy Kristus nebe Adamovým hříchem zavřeným lidem otevřel?

Tak Církev Kristu Pánu prozpěvuje: *Ty přemoha osten smrti, otevřel jsi věřícím království nebeské* (Hymnus S. Ambros.).

Jakým důvodem dokazuješ, že Kristus do pekel zstoupil?

Jest zajisté katolické víry článek pátý: *Zstoupil do pekel* (Symb. Apostol.).

Co o tom praví svaté Písmo?

Zstoupil nejprvé do nejnižších stran země (Eph. 4, v. 9), *i těm duchům, kteříž byli v žaláři, kázal* (1 Petr. 3, v. 19).

Tak tedy Bůh Otec nás stvořil, a Syn nás vykoupil: než co jest nám Duch Svatý dobrého prokázal?

Posvětil nás skrze milost svou ve křtu (Rom. 1, v. 5) a svým božským vnuknutím ustavičně nás vede k cestě věčného spasení.

3. O smrti, očistci, soudu, pekle a slávě nebeské

Musíme-li také umřítí?

To dokazuje zkušenost a učí Písmo: *Uloženo jest lidem umřítí* (Hebr. 9, v. 27).

Umírá-li také duše naše s tělem?

Nikdy navěky; nebo jest nesmrtedlná (Sap. 3, v. 4; Is. 66, v. 24, 46, 48; Luc. 16, v. 24-25), jako jsou jiní duchové.

Kam se ubírá duše, když tělo umírá?

Staví se před Krista Pána, aby mu počet dala, a od něho podle zasloužení svého souzena byla (Hebr. 9, v. 27).

Kam po tom soudu duše odchází?

Do nebe, aneb do pekla, aneb do očistce.

Které duše hned od soudu obzvláštního do nebe přijaté bývají?

Ty, jenž v milosti umřely, a za všechny své hříchy učinily zadosti.

Které zstupují do pekla?

Ty, jenž v hříchu smrtelným z těl svých vycházejí.

Může-li někdo zatracen býti pro jedinkej jen smrtelněj hřích?

Může, tak učí víra katolická, a zkušenost to dokazuje.

Jsou-li tedy někteří pro jedinkej těžkej hřích zatraceni?

Jest jich velmi mnoho: jako Luciper s svými tovaryšemi ďábly.

Pro jakej hřích oni zahynuli?

Pro jedno zlé myšlení.

Byl-li by také člověk zatracen pro jedinej smrtelněj hřích?

Bez pochyby; jako, kdyby se někdo do ně-

moty vožral, a v tom hříchu umřel (1 Cor. 6, v. 9-10).

Čím to dovádíš, že jest očištec?

Těmito sv. Pavla slovy: *sám pak spasen bude, však tak jako skrz oheň* (1 Cor. 3, v. 15).

Kdo je ti to pověděl, že sv. Pavel na tom místě o očištcí mluví?

Svatí Otcové, a jmenovitě sv. Augustýn, který živ byl okolo léta čtyrstého.

Přiveď nám jeho slova.

Poněvadž se praví: sám spasen bude, pohrdán bývá onen oheň. Tak jest zajisté, ačkoliv spasení budeme skrze oheň, těžší však bude ten oheň, než cokoliv může člověk v živobytí svým trpěti (In ps. 37).

Zdaliž se též nemůže z toho samého textu sv. Pavla zavříti, že o očištcí mluví?

Patrné jest, že v tom textu sv. Pavel mluví o ohni, který po *dni Páně* (1 Cor. 3, v. 13), to jest po soudu obzvláštním následuje.

Než snad se může ten text rozuměti o ohni pekelným a věčným?

Žádným způsobem: poněvadž skrze oheň věčnej žádný nebývá spasen. Mluví tedy o

jiným ohni, který svatí Otcové očišťujícím nazývají.

Co pak znamená ono: padne-li dřevo na pole, aneb na půl noci, na kteréžkoli místo padne, tuť zůstane? (Eccl. II, v. 3).

Znamená, že v jakýmkoliv stavu člověk umře, buďto v milosti, aneb hříchu, v tom zůstane.

V jakém stavu umřeli ti, kteří do očistce přicházejí?

V stavu milosti: a v tom zůstávají na věky, tak dobře kdy očišťující oheň trpí, jako když po něm slávy věčné požívají.

V jakém smyslu praví Kristus: půjdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného? (Matt. 25, v. 46).

Mluví zde Kristus o veřejném soudu, po kterém přestane očištec.

Jaké jsou to duše, které do očistce přicházejí?

Které z tohoto života v stavu milosti vycházejí, dřív než za svý hříchy zcela a zcela zadosti učinily.

Tak tedy není pravda, že všickni katoličtí do očistce musejí?

Ba tuplovaná je to lež, a věc zprostá vymyšlená od nekatolických.

Jak dlouho spravedlivých duše v očistci zůstávají?

Dotud, dokud zouplna nevystojí zaslouženého trestání.

Kde je to psáno?

V evangelium, kdež Kristus praví: *nevyjdeš odtud, dokudž i toho posledního haléře nena-
vrátíš* (Luc. 12, v. 59).

Jsou tedy spravedliví v očistci o svém spasení jistí?

Ba bezpečně jistí; nebo jsou vyvolení, a vítězové nad svými nepřátely.

Kterak jim pomáhati můžeme, aby z trápení těch tím spíše vynikli?

Posty, modlitbami, almužnami a jinými dobrými skutky, obzvláště pak Obětí Mše svatý.

Přiveď nám svědectví z Písma o postu.

Izrahelští postili se sedm dní za Saule, a jeho syny zemřelý (1 Reg. 31, v. 13).

Máš-li podobné svědectví o modlitbě?

Svaté a spasitedlné jest pamatovati na mrtvé a za ně se modliti, aby od hříchův byli zproš-

těni, praví Duch Svatý (2 Mach. 12, v. 46).
Přiveď také o almužně.

Chléb tvůj i víno své dávej při pohřbu spravedlivého (Tob. 4, v. 18), to jest, dej chudým, jenž by za mrtvého k Bohu se modlili.

Můžeš-li také nětco o Oběti přivesti?

Mohu: *Júdas Machabejský sebrav dvanácte tisícův hřiven stříbra, poslal do Jeruzaléma, aby obětovali za hříchy mrtvých obět* (2 Mach. 12, v. 43).

Byl-li je obyčej Mši svatou za mrtvé sloužiti za prvních časů Církve?

Svatý Augustýn svědčí, že všudy a po všechny časy ten obyčej velmi veřejný a obecný byl.

Co kdybys mi přivedl jeho svědectví?

*Nemá se o tom pochybovati, že mrtvým spo-
moženo bývá skrze modlitby Církve svaté a
spasitedlnou obět..., poněvadž to od Otců při-
javši, celá Církev zachovává* (Aug. de verb.
Apost. serm. 34).

Tak tedy jinší také Otcové jsou toho zdání?

Čti Cypriána (l. 4, ep. 2. et l. 1, ep. 9.),
Origena (Hom. 1. et 2. in ps. 37), Divíše (de
Eccl. Hier. c. 7), Klímenta (Ep. 1. et l. 6.

Const. Apost. c. 30) a nalezneš, že v tom učení se srovnávají.

Co věříš o našich tělech, zůstanou-li umrlá vždycky?

Nikoli, než vstanou z mrtvých (1 Cor. 15, v. 51; Job. 19, v. 25-26) v nejposlednější den, a na věky živá budou.

Přiveď slova sv. Pavla.

Musí zajisté toto porušitelné (tělo) obléci neporušitelnost, a smrtelné toto, obléci nesmrtelnost (1 Cor. 15, v. 53).

Tedy to jest článek víry katolické?

Jest ovšem: *Věřím těla vzkříšení* (Symb. Apost.).

Proč těla naše z mrtvých vstanou?

K tomu cíli a konci, aby spolu s duší odplatu zaslouženou dostala, anebo věčné trestání podstoupila.

Co se bude dít při posledním soudu?

Vydáme počet Kristu Pánu ze všech dobrodiní, i z hříchů, kterých jsme skrze pokání nezhladili.

Říkej článek víry katolické.

Odtud přijde souditi živé i mrtvé..., a dají počet z vlastních skutků (Symbol. Athan.).

Kdo bude přítomen soudu poslednímu veřejnému?

Budou přítomní všichni lidé, andělé a ďálové.

Domníváš se, že se tam zjeví všechny lidský skutky?

Kdyby jen na tom dosti bylo. Zjeví se také ty nejtejnější myšlení, jak zlý tak dobrý.

Odkud ty to víš?

Z samých nejsvětějších ust Kristových: *Není nic skrytého, co nebude zjeveno, a tajného, ježto nebude zvěděno* (Matt. 10, v. 26).

K čemu bude poslední soud, poněvadž jedenkaždý v hodině smrti své byl souzen?

K tomu, aby Boží spravedlnost přede vším stvořením byla oslavena.

Bude-li se moci změnit ortel při posledním soudu, který při obzvláštním byl vyřčen?

Žádným způsobem; neb praví Pán Bůh: *Já Pán, a neměním se* (Malach. 3, v. 6).

Co se potká s odsouzenými po posledním soudu?

Půjdou tito do trápení věčného (Matt. 25, v. 46) s ďábly.

Co jim pak řekne Kristus?

Odejděte ode mne zlořečení do ohně věčného, kterež jest připraven ďáblu a anjelům jeho (Matt. 25, v. 41).

Kam pak půjdou spravedliví?

Ale spravedliví do života věčného (Matt. 25, v. 46).

Pověz ortel Soudce Krista.

Poděte požehnání Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa (Matt. 25, v. 34).

Jak veliké jest nebeské blahoslavenství?

Oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na lidské srdce nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteříž ho milují (1 Cor. 2, v. 9).

Jak veliké jsou pekelné muky?

Větší beze všeho přirovnání než cokoliv zlého a ukrutného v tomto živobytí vymysleti se může.

Je-li všech spravedlivých v nebi stejné blahoslavenství, a zatracenců v pekle stejné trápení?

Nikoliv: nýbrž podle jednoho každého dobrého neb zlého zasloužení.

Co čteš v Písmě o slávě a radosti blahoslavených?

Finá jasnost slunce, jiná jasnost měsíce, a jiná

jasnost hvězd; nebo hvězda od hvězdy dělí se v jasnosti; tak i vzkříšení mrtvých (I Cor. 15, v. 41-42).

Co pak o trápení zatracených?

Silnějším silnější připraveno jest mučení (Sap. 6, v. 7). Jakž se mnoho chlubil, a v rozkošech byl (totižto zavrženec) tak mnoho dejte mu muk, a smutku (Apocal. 18, v. 7).

Jak dlouho budou zatracenci v mukách, a spasci v slávě?

Nepamatuješ, co již bylo povědíno? *po všechny věky věkův (Matt. 25, v. 46).*

Jak dlouho trvati bude věčnost?

Nikdy nebude míti konce (Symbol. Ni-caen.).

Také-li se znají mezi sebou zatracení v pekle, a blahoslavení v nebi?

Znají ovšem, tito k větší radosti, onino k většímu trápení.

4. O Církvi katolické

Co jest Církev Kristova?

Jest všech víru a učení Kristovo vyznávající-

cích shromáždění, které pod jednou a nejvyšší po Kristu Pánu hlavou, a pastýřem na zemi se řídí a spravuje.

Kolik je pravých církví Kristových?

Jedinká jest; aniž jich více býti může; právě jako ani více bohů, ani více Kristů, ani více křtů není.

Tedy katolická, lutriánská, kalvínská církev nejsou tři pravé církve Kristovy?

Nejsou: poněvadž v Srovnání aneb Snesení Víry vyznáváme „*unam Ecclesiam*“, jednu Církev (Symb. Nic. et Apost.), ne pak několik církví.

Jsou-li pak ty tři jedna Církev?

Nikoliv: nýbrž jedna jen mezi nimi pravá jest, ostatní jsou všechny bludařské sekty, jako i všechny jiné zborníků a odřezanců společnosti, jakkoli jsou křesťanský.

Proč by se nemohly jmenovat jedna Církev, poněvadž všechny tři věří v Boha, a v Krista Spasitele?

Proto, že v Církvi nemají býti roztržky (1 Cor. 1, v. 10); sektáři pak s katolickými se nesrovnávají, ani sami s sebou v podstatě víry a náboženství.

Kterak tomu rozumíš?

Tak: že co jiní věří a přijímají jako božskou a svatou věc, jiní to zavrhnou jako bezbožnou; totiž svátosti, přikázání, pravou Oběť Mše svatý, a jiné podstatné věci.

Jakým tedy způsobem pravá Církev od bloudících sekt rozeznána býti může?

Z jistých znamení, kterými ji Písmo znamená.

Jaká jsou to znamení?

První jest jednosvornost u víře a náboženství křesťanském.

Kde čteš o tom znamení v Písmě?

V evangelium sv. Jana, v epištolách sv. Pavla a v jiných místech více.

Přiveď text sv. Jana.

Bude jeden ovčinec, a jeden Pastýř, pravil Kristus (Joan. 10, v. 16).

Přiveď svědectví sv. Pavla.

Jedno tělo, a jeden Duch, jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh (Eph. 4, 4-6).

Co přidává k tomu sv. Pavel na jiných místech?

Prosím vás, bratří..., abyšτε jednotejně všickni mluvili, a aby nebylo mezi vámi roztržek

(1 Cor. I, v. 10). *Učením rozličným a cizím nedejte se svoditi* (Hebr. 13, v. 9).

Nachází-li se taková jednota v Církvi římský?

Ovšem nachází, a to ze všech stran neporušená; všudy jednotejný učení, víra, zákon, obět, svátosti a podstata celého náboženství bez roztržitosti.

Není tedy žádná rozdílnost učení v školách a knihách katolickejch?

Je sice vzdáních filozofickejch: ale ne v článcích víry.

I zdaž se tatáž jednota nenechází u nekatolic-kých?

Nikoliv: nebo to jejich ustavičný roztržky v nejpřednějších víry základech patrně dokazují.

Máš-li pohotově nákej příklad?

Za příklad buď sám Luther, který, ač v svém katechysmu jednu toliko svátost od Krista ustanovenou uznává, jinde však dvě, jinde tři, čtyry, ano i sedm těch býti praví.

Máš-li ještě víc podobných příkladů?

Více jich brzo najdeš v následujících otázkách.

Jaké jest *druhé* pravý Církve znamení?

Jest svatost jak v učení, tak v těch, kteří jejího učení následují.

Učí-li Písmo, že Církev má býti svatá?

Dosti vejslovně: *budťež vy tedy dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonalý jest*, praví Kristus (Matt. 5, v. 48).

Co k tomu přidává sv. Pavel?

Kristus (prej) miloval Církev, a sebe samého vydal za ni, aby ji posvětil (Eph. 5, v. 25-26).

Co píše k Thessalonicenským?

Tato jest vůle Boží, posvěcení vaše. Nebo nepovolal vás Bůh k nečistotě, ale k posvěcení (I Thess. 4, v. 3 et 7).

Co pak sv. Petr o tom dí?

Ve všem obcování svatí budťe, nebo psáno jest: Svatí budťe, nebo já svatý jsem (I Petr. 1, v. 15-16).

Je-li tomu tak, že Církev římská svatost má v učení?

Bezpochyby: poněvadž všelikým prostředkům k nabytí svatosti vyučuje.

Kteří jsou k dosažení svatosti prostředkové?

Ti: pravou víru vyznávají; přikázání zachovávají; evangelických rad následovati; v křesťanských ctnostech a dobrých skutcích se

cvičiti; svátostí náležitě užívat; a těm podobný.

Má-li také Církev římská svatost života?

Ovšem: neb římsští katolíci byli svatí apoštolé, mučedlníci, vyznavači, panny, a svatí všickni; a jsou až podnes, kdokoliv svatě živí jsou.

Než zdaliž nejsou mnozí mezi katolickými bezbožní?

Jsou, nastojte! ale tak jako Jidáš mezi apoštoly v nejsvětější Krista Pána společnosti (Luc. 6, v. 16), a jako koukol mezi pšeníc (Matt. 13, v. 25).

Kterak jsou tyto věci způsobeny u nekatolických?

Jejich učení zbaveno jest všech prostředků k dosažení svatosti; a tak jak ji učití mají. I kterak to? Však se za obnovence a za evangelický vydávají, a že nad katolický čistější a světější jsou, za to mají?

Tak, že učí, že dobrý skutky nic k spasení nedopomáhají, nýbrž že jsou samý poškvřny, který nás před Bohem více a více vošklivý činí (Luth. resol. contra Eck. Assert. art. 29, 31, 32, 36; lib. de libert. Christ.

serm. in Dom. 4. post Pascha. Joan. 16.-Calvin. l. 3. Instit. c. 12, § 4, c. 14, § 9).

Co mají obyčej o nich zpívati?

Každodenní jejich píseň jest v německé řeči tato: *Naše skutky nic neplatí, nezasluhují nic jiného u Boha, leč přísné trestání a pohromy.*

Co praví o radách evangelických, ustavičný čistotě a jiných věcech?

Praví, že možné není, abychom čistotu zachovali; ji slibovati, že jest věc bezbožná; a že tak potřebnej jest jednomu každému tělesnej skutek, jako jídlo, pití, spaní (Luth. de vita conjug.).

Co smejšlejí o církevních příkázáních, o pokání a jeho skutcích?

Že jsou pouhá bláznovství od lidí vymyšlená, a že je věc bezbožná, a Kristovým zásluhám křivá, hříchy své oplakávati (Luth. assert. 5, 6. Serm. cit. Calvin. l. 3. Instit. c. 3, § 38, l. 4, c. 19, § 17).

Co pak drží o Desateru božských příkázání?

O tom praví, že je zachovati není v moci lidské: a že tak málo k nám patří, jako starozákonný ceremonie, obřízka, a těm po-

dobné věci (Luth. in c. 4. ad Gal., in c. 40. Exod. Calv. l. 2. Instit. c. 7, § 5, c. 8, l. 3, c. 4, § 28).

Učil-li jest také Luther, že není hřích, co se proti přikázání Božímu děje?

Učil. Tak zřetelně má jeho Postilla, v Wittemberku za jeho živobytí vydaná, a v řeči teď dotčené na neděli 4. po veliké noci.

Co by z toho Lutherového učení následovalo?

To zajisté: že by modlám se klaněti; Bohu se rouhati; krásti; zabíti; smilniti; a jinak proti Desateru božských přikázání přechiti, žádný hřích nebyl.

Mníš, že také jeho učedníci tak hanebnou věc učí?

Šlechetnější mezi nimi stydí se k tomu znáti. Jiní směle následují v tom svého mistra. Kterak se to s tím srovnává, co oni praví, že všecky naše skutky jsou holý hřích?

Jim je na to mysliti: já zajisté nevidím, kterak se to může srovnávat.

Co píší jejich theologové wittembergští o helmstadskejch?

Vytejkají jim, že jsou z gruntu vyvrátili svatost augšpurgského vyznání.

Co pak helmstadští wittembergskejm předstírají?

Hlasem křičí, že od nich celé křesťanské náboženství zkaženo jest.

Než dovádějí-li to, co píší?

Čti knihy Kalixta Hulsemanna, a těm podobných: shledáš jejich učení býti patrnými důvody provedené.

Co nekatoličtí učí o svátostech?

Nic jistého: co na jednom místě jistí, na druhém zapírají.

Odkud to víš?

Z jejich kněh: jak již o Lutherovi svrchu praveno jest.

Co učil Filip Melanchthon s lipskejmi a wittembergskejmi?

Ti zadrželi sedm svátostí, a to ještě dvě letě po smrti Luthera, jak svědčí lipské Interim.

Co dí Apologie augšpurgské konfessí, a jiní?

Nyní tři, nyní čtyry praví býti svátosti: jiní dvě, jiní jednu toliko drzejí.

Co jest pak řekl Luther po takový svý reformaci a obnovení víry?

Přiznával se před svejmi, že svět den ode dne v nešlechtnosti se rozmáhá; a že lidé uči-

nění jsou mstitedlnější, lakomější, nemilosrdnější a rozpustilejší, než byli v papežství (Luth. Postill. Dom. 1. Adventus).

Co pak o tom Ondřej Schmidelius, Luthera učedlník, dí?

Praví: že skrze takovou reformaci, a proměnění víry místo ctnosti uvedeno jest veliké plemeno nepravosti a neřádu (Sermo 4. in Luc. c. 21).

Pověz nyní, které jest *třetí* znamení pravý Církve?

Jest její veřejné rozšíření po celém světě, a vztahování se na všechny časy a věky: pro kteroužto veřejnost jmenuje se Církev katolická, aneb všeobecná.

Kterým z Písma textem to dovádíš?

Tím samým, kterým Kristus pravil, že *se má kázati evangelium po všem světě* (Matt. 24, v. 14), a když apoštoly po vší zemi rozšílal, aby *učili všechny národy* (ibid. 28, v. 19). Šli-li jsou pak apoštolé skutečně, aby to vykonali?

Tak svědčí sv. Pavel těmito slovy: *Po vší zemi rozšel se zvuk jejich, a do končin okršlku země slova jejich* (Rom. 10, v. 18).

Tak tedy naleznou se po všem světě spasenci?
Naleznou. Nebo *pošle anjely své s troubou a hlasem velikým: a shromáždí vyvolené jeho ode čtyř větrů*, praví Písmo (Matt. 24, v. 31).

Je-li římská Církev v pravdě katolická aneb veřejná?

To svědectví jí dal svatý Pavel, již více než od tisíc a šest set let.

Přiveď to svědectví sv. Pavla.

Víra vaše (tak psal k Římanům) *oblašuje se po všem světě* (Rom. 1, v. 8).

Co je pak tehdaž ona římská a katolická víra byla apoštolská víra?

Tak jest, to dokazuje týž svatý Pavel těmito slovy: *Žádám..., abych spolu z vás potěšen byl skrze tu víru, která nám společná jest, vaší, i mou* (Rom. 1, v. 11-12).

Než ptám se dále: nynější římská Církev je-li tatáž, která tehdaž byla?

Jest ovšem: poněvadž nyní drží rovně tu víru, zákon, obět, svátosti, a celou náboženství podstatu, kterou tehdaž ona držela, a nic jiného.

Kterak tomu rozumíš? Však nyní mnoho ar-

tykulů víry věřiti poroucí, kterých tehdáž nevěřila?

Ba ani jednoho: neboť vždycky to věřila, ukrytě a jako zaobaleně, co nyní proti kacířům zjevně a vejslovně věřiti poroucí. Můžeš-li to jinými důvody dokázati, že římská Církev ažposavád jest jako byla katolická?

Ten hlas jest zajisté všech národů ji tak jmenujících, a tak tedy jest hlas také Boží. Co se nachází o tom v onom zjevném v Mínstru v Westfalii za příčinou pokoje shromážděným jednání, při němž jsou katoličtí i nekatoličtí byli?

To, že pod tím jménem katoličtí stále rozdíl činí mezi těmi, kteří augšpurské konfessi se drží, a mezi jinými, kteří římští nejsou. I zdaž to též nedokazuje také sama zkušenost?

Velmi patrně: nebo to náboženství již všem národům v známost přišlo, a v něm cvičí se buďto tejně, nebo zjevně. Proč protivníci římské Církve nejsou katoličtí?

Proto že žádná jejich sekta aneb rota nikdy neměla takového rozšíření mezi národy, a

to všemi, a po všechny časy, aniž kdy míti bude.

Na čem založené jest *čtvrté* pravé Církve znamení?

Na tom, že od apoštolů založena jsouc v jejich učení trvá, a náměstků Kristových posloupnost pořádnou a nepřetrženou až do jejich časů dokazuje.

Nacházíš-li to znamení v sv. Písmě?

Ovšem patrně: *Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou*, pravil Kristus Petrovi (Matt. 16, v. 18).

Co praví k Církvi Duch Svatý?

Jste měšťané svatých a domácí Boží: vzdělání na základ apoštolský (Eph. 2, v. 19-20).

Co dí o těch, kteří od učení apoštolského odstupují?

Přichází-li kdo k vám, a toho učení nepřináší, nepřijímejte ho do domu: ani jemu pozdravení dávejte (2. Joan. 10).

Co pak o nich u sv. Pavla stojí?

Čti epištolu k Římanům kapitolu 16. (Rom. 16, v. 17) a k Galatům kap. 1. (Gal. 1, v. 8).

Jakým způsobem dovádíš, že se to *čtvrté* znamení v římské Církvi nachází?

Skrze posloupnost nepřetrženou římských biskupů, která od Krista a apoštolů až k nám se vztahuje.

Co jsou smejšleli sv. Otcové o té posloupnosti?

Svatý Irenéus živ jsa v druhým věku říkával, že skrze tu posloupnost všickni kacíři zahanbeni bývají (Iren. l. 3, c. 3).

Co pravil o tom sv. Augustýn pátého věku?

Drží mne v Církvi, od stolice Petra apoštola (jemuž Pán ovce své k pasení poručil) až do nynějšího biskupství, posloupnost kněží (Aug. lib. contra ep. fundam. c. 4).

Co na jiným místě přidal?

Počítejte kněze, třebas od samý stolice svatého Petra, a kdo kterého následoval v tom Otcův pořádku, pozorujte; ta jest to ta skála, kterou nepřemáhají s svou pejchou pekelné brány (In psal. contra partem Donat.).

Tedy tak velice sobě staří na dokázání pravé Církve vážili 12. neb 20. neb 40. papežů posloupnosti?

Tak mnoho zajisté: i jak tedy my sobě vážití nemáme pořádné a nepřetržené dvou set a čtyrydceti sedmi papežů posloupnosti?

Než trvá-li Církev římská také v apoštolském učení, v kterém jest založena?

Trvá tak dokonale, že ani v jedný liteře od něho neodstupuje, ba ani podnes v jednom puntíku se mu neprotivuje.

Zdaliž také jiní nejsou apoštolští?

Žádní dokonce: jakéhokoliv náboženství oni jsou.

Však jsou někteří, jenž se honosí, že jsou apoštolští, evangelitští a čistého slova Božího služebníci?

Honosí se sic, než nadarmo; poněvadž od apoštolů posloupnosti nemají; a jejich učení na odpor je; a nic jiného nehlásají, leč nečisté slovo lidské.

Jakým důvodem to dokazuješ, že oni posloupně od apoštolů nepocházejí?

Tím, kterým nejstarší Otcové kacíře zahanovali, když oni posloupnost svých kněží nemohli až k apoštolům provést.

Přiveď slova velikého Tertulliána.

Nechť, dí on, ukáží počátky Církve u svých, nechť vyhledají pořádek biskupů tak od počátku skrze posloupnost postupujících, aby první jejich biskup někoho z apoštolů před-

ka měl (Tertullianus lib. de Praescriptione).
Kterak prokážeš, že oni učení apoštolskému na odpor jsou?

Oni některá písmena apoštolská zavrhnou jako podstrčená a nevlastní; některá přetrhnou a přemazují; v některých slova podstatná mění, smysl převracují, a apoštolskému oustně podanému učení se posmívají.
Proč pravíš: že oni jen lidské slovo hlásají?
To uhlídáš při konci této první kapitoly.

*5. O hlavě Církve na zemi
viditelné, a ostatních Církve
pravé znameních*

Které jest pravý Církve *páté* znamení?

Nejvyšší její v Kristu Pánu, a na zemi viditelná hlava.

Jakými slovy Kristus Pán hlavu Církvi přislíbil?

Těmito velmi zřetelnými: *Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou, a tobě dám klíče království nebeského* (Matt. 16, v. 19).
Řekl-li je Kristus ty slova k samému Petrovi?

Řekl, a to před jinými apoštoly, aby i oni též srozuměli, že tu moc samýmu Petrovi přislubuje.

Kdy ho pak skutečně za hlavu Církve ustanovil?

Když mu pravil: *Pasiž beránky mé, pasiž ovce mé* (Joan. 21, v. 15-17).

Tedy apoštolové uznali sv. Petra za svou, a celý Církve hlavu?

To svědčí svaté Písmo na mnohých místech, velmi patrně, jako u sv. Matouše, v Skutcích apoštolských, a tak dále (Matt. 10, v. 2; Act. 1, v. 13; c. 2, v. 14; c. 4, v. 8; c. 5, v. 29; c. 10 per totum; c. 15, v. 7).

Na těch místech co pak čteš?

Že sv. Petr od ostatních jmenuje se první; a že mezi nimi péči a starost, která na vrchní hlavu náleží, vedl, jakž čtoucím patrně jest.

Co se nemohl jmenovati prvním v letech, a-
neb v povolání?

Nikoliv: nebo v tom obojím svatý Ondřej, Petrův bratr, jeho předcházel.

Kdo jest nyní pořádný a náležitý v tom důstojenství sv. Petra nápadník?

Nejsvětější pán náš papež římský.
 Kdo to praví?
 Celá Církev katolická již více než od tisíce
 a šesti set let.
 Byl-li jest svatý Petr první římský papež?
 Bezpochyby: protož svatí Otcové vždycky
 Řím svatého Petra Stolicí nazývali.
 Však naši odporníci praví, že sv. Petr v Římě
 nebyl?
 Nechť tedy dokáží, kde smrt postoupil: a
 odkud hrob jeho v Římě tak slavný je, více
 než od tisíce a třech set let.
 Mohou-li dokázat, že někdo jinej byl prvním
 biskupem v Římě, anebo že Církev založil?
 Žádným způsobem; z té příčiny hodní jsou
 vysmání i s svými bludy.
 Co kdyby řekli, že byl sv. Pavel?
 To se říci nemůže: poněvadž v Římě zalo-
 žena byla Církev dříve, než svatý Pavel do
 Říma přišel.
 Odkud to víš?
 Z epištoly sv. Pavla k římské Církvi psané.
 Přiveď text té epištoly.
*Častokrát jsem uložil přijíti k vám, a překáž-
 ku měl jsem až dosavád* (Rom. I, v. 10-13).

Může-li se z Písma dovesti, že sv. Petr byl v Římě?

Může: nebo svou první epištolu psal v Římě, jejíž nazývá Babylonem (1. Petr. 5, v. 13) jako i sv. Jan v Zjevení svém (Apoc. 17, v. 5, 9) a Luther sám (l. de captiv. Babylon.).

Proč jsou svatí apoštolé Řím nazývali Babylonem?

Proto že za jejich časův Řím ještě nekřesťanský, pravý byl Babylon, to jest, smíšení všeho modlářství a bezbožnosti.

Nemohlo-li by se říci, že sv. Petr psal tu epištolu v Babyloně v Assyrii?

Nikoliv: nebo Jozef svědčí (l. 18. Antiq. c. ultimo), že židé, z jejichžto pokolení byl sv. Petr, v tom čase z Assyrie byli vypověděni.

Co pak jiného Babylonu nebylo na světě, v kterém by byl mohl psát sv. Petr?

Nebylo žádného, krom jedné tvrze nepatrné v Egyptě, v které ani nebyl svatý Petr, ba ani tehdaž církev v ní nebyla.

Než zdaliž Kristus není Hlava Církve?

Jest Hlava, a to nejvyšší, ale na zemi nevidi-

tedlná; chce však, a musí mít v tom svým vitedlným království vitedlného náměstka.

Kterak odporníci praví, že papež je Antikrist? Beze všeho rozumu: nebo Antikrist bude jeden člověk bezbožnej při konci světa, kterého Kristus zahubí (2. Thess. 2, v. 3-4, 8-9).

Kolik pak již bylo římských biskupů?

Sedí nyní dvoustej čtyrydcátěj sedmej, veda od Krista a Petra posloupnej a nepřetrženej pořádek.

Co jsou nebyli mezi nimi nectnostní a nepořádní papežové?

Bylo mezi nimi nejméně dva a třidcet mučedníků, vyznávačů svatých, zázraky se stkvějících velmi mnoho; ostatní všecko byli muži veliké ctnosti, krom osmi nebo devíti z tak velikého počtu bylo nepřikladných.

Co praví Kristus o mále těch bezbožných?

Cokoli řeknou vám, zachovávejte, a číňte; ale podlé skutků jejich nečíňte (Matt. 23, v. 3).

Co kdyby římský papež nětco zlého nebo proti víře poroučel?

To, aby se stalo, nedopustí Kristus Pán, jakož ažposavád nedopustil.
Mají-li naši odporníci také takovou hlavu církve?

Žádné takové hlavy nepřijímají: u nich jeden každy jest sobě stádem i pastýřem.
Vždyť mají svý konzistoře, svý superintendenty a biskupy?

Mají sice podlé jména, ale mezi sebou se nesrovnávají jako jednoho těla oudové: což však Kristus Pán v Církvi své ustanovil.
Které jest *šesté* pravý Církve znamení?

Jest opravdová moc k činění zázraků.
Kterak to dokazuješ, že ta moc jest znamení pravé Církve?

Těmito Krista Pána slovy: *Kdož věří ve mne, skutky, kteréž činím, i on činiti bude, a větší nad ty činiti bude* (Joan. 14, v. 12).
Co čteš u sv. Marka?

Znamení pak ty, kteří uvěří, tato následovati budou: ve jménu mém ďábly budou vymítati: jazyky novými mluvíti: hady bráti: a jestli že by co jedovatého pili, neuškodí jim: na nemocné ruce vzkládati budou, a dobře se míti budou (Marc. 16, v. 17-18).

Co pak u sv. Matouše?

Jdouce pak kažte . . . , nemocné uzdravujte, mrtvé křistě, málomocné čistě, ďábly vymítejte (Matt. 10, v. 7-8).

Dělali-li jsou pak apoštolé při začátku Církve nějaký divy?

Ďábelství mnohá vymítali, a mazali olejem mnohé nemocné, a uzdravovali (Marc. 6, v. 13).

Co se o tom praví na jiném místě?

Kázali všudy: a Pán jim pomáhal, a řečí potvrzoval následujícími divy (Marc. 16, v. 20).

Dějí-li se až podnes v katolický Církvi praví zázrakové?

Tak svědčí víry hodní, věci těch, který se ve světě daly a dějí, spisovatelé, a dokazuje to samá zkušenost.

Však praví svatý Pavel: jazykové nejsou za znamení věřícím (1. Cor. 14, v. 22): tedy zázrakové u věřících přestávají?

Ba raději navopak: nebo poněvadž všudy a vždycky jsou někteří opozdilého srdce k věření, a vrtkaví, vždycky a všudy potřeba jest zázraků k jejich utvrzení u víře.

Co kdyby se mámení a čáry za divy prodávaly?

Takových věcí odříká se Církev svatá, aniž
nětco za div uznává, leč po velmi bedlivém
na to poptání, a shledání, že se to s pravdou
srovnává.

Mají-li také naši odporníci moc zázraky či-
niti?

Pokoušeli se o to někdy, ale s svou největší
škodou, jakž svědčí muži hodnověrní (Frid.
Staph. in vita Luther. Hier. Bolsec. in vita
Calvin. c. 13).

Které jest *sedmé* znamení pravé Církve?

Jest obrácení národů k víře křesťanské.

Odkud se to může dokázati, že obrácení nevě-
řících vlastně přináleží Církvi Kristový?

Z svatého Písma, z Starého i Nového Zako-
na.

Přiveď text Starého Zákona.

Dám tobě národy, dědictví tvé: dí Otec k Sy-
nu svému Kristu Ježíši (Psalm. 2, v. 8).

Co čteš v jiném žalmě?

Obrátíť se k Bohu vseckny končiny země; a
modliti se budou před obličejem jeho všec-
ky čeledi národův (Psalm. 21, v. 28).

Přednes text Nového Zákona.

V evangelium jménuje se Kristus: *Světlo*

k zjevení národům (Luc. 2, v. 32), a apo-
štoly svý vyslal, aby *učili všechny národy*
(Matt. 28, v. 19).

Máš-li ještě nětco víc?

*Že mělo býti kázáno ve jménu jeho pokání a
odpuštění hříchův mezi všemi národy* (Luc.
24, v. 47).

Má-li to také Církev římská, že nevěřící ku
Kristu obrácí?

Skrze ni samou všickni obráceni jsou, kteří-
koliv již víc než od tisíce a šesti set let v Kri-
stu pokřtěni jsou.

Nepřestává-li podnes ostatní obracovati?

Každoročně na tisíce po celém světě.

Však tolikož i nekatoličtí činí.

Převracují někdy některý, však toliko podle
jména katolíky: ale že mnoho nevěřících
pohanů ažposavád obrátili, nesnadno se ho-
nositi budou.

Jaké ještě pravý Církve znamení *ostatní* jest?

Osmé znamení může býti, kacířů od ní od-
stupujících poběhlectví.

Kde to znamení nacházíš?

V těchto slovích sv. Pavla: *Z vás samých
povstanou muži, kteříž budou mluvit převrá-*

cené věci, aby obrátili učedníky po sobě (Act. 20, v. 30).

Tak tedy první kacířstva původové z katolický Církve vyšli?

Všickni od prvního až do posledního; a to větším dílem byli kněží, a nezdární sluhové církevní.

Tak tedy nachází se všechna pravá Církve znamení v samý toliko římský?

To již dostatečně dokázáno jest; jakož i to, že žádného z těch znamení v jiných křesťanských společnostech se nenachází.

Co z toho zavříti máme?

To totižto: že samá římská katolická Církev jest pravá Kristova Církev, v který se může spasení věčné nabýti.

6. O ustavičné Církve neomylnosti, a o slovu Božím psaným i nepsaným

Je-li potřeba, aby pravá Církev ani zahynouti, ani zblouditi nemohla?

Jest ovšem: nebo Kristus Pán tak přislíbiti

ráčil: *a brány pekelné nepřemohou ji* (Matt. 16, v. 18).

Zdaliž proto se nazývá sloupem a utvrzením pravdy (1. Tim. 3, v. 15).

Proto zajisté.

Odkud to má Církev, že ani zhynouti, ani zblouditi nemůže?

Odtud, že ustavičně Kristus a Duch Svatý při ní jest.

Co jí Kristus přislíbil o své přítomnosti?

To: *Já s vámi jsem, po všechny dny, až do skonání světa* (Matt. 28, v. 20).

Co o přítomnosti Svatého Ducha?

Já prositi budu Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky (Joan. 14, v. 13).

Krom toho co ještě více?

Když pak přijde ten Duch pravdy, naučí vás všelike pravdě (Joan. 16, v. 13).

Co mníš, může-li se Církev ukrýti, a neviditelná býti?

Odpovídá Kristus: *Nemůžt' město na hoře ležící skryto býti; aniž rozsvěcují svíce, a stavějí ji pod kbelec* (Matt. 5, v. 14-15).

Tedy Luther proti Písmu mluví, když praví, že
Církev byla skrytá a neviditedlná?

Ovšem: Nic není patrnějšího.

Má-li Církev římská trvandlivost a viditedlnost
sobě přislíbenou?

Zajisté již přes tisíc a šest set let trvá římská
Stolice viditedlná, a spravuje katolickou
Církev.

Je-li od počátku světa nětco podobného spa-
tříno?

Žádné císařství, žádné království, panování
a zpravování tak dlouho netrvalo.

Také-li nekatolické společnosti takovou neo-
mylnost mají?

Žádné takové oni neuznávají, krom oné
domnělé, kterou je nejpodvodnější vlastní
duch jejich mámí, a od kterého z jednoho
bludu do druhého uvedení bývají.

Mají-li jejich církve, jak předstírají, tu trvand-
livost vždycky viditedlnou?

Anobrž přes tisíc pět set a více než sedm-
nácte let po celém světě neviditedlný byly,
poněvadž na světě nebyly.

Co dí Písmo o těch, jenž v pravý Církvi ne-
jsou?

Praví, že mají od nás držáni býti za pohany (Matt. 18, v. 17); nazývá je suchý ratolesti, jenž mají do ohně uvrženy býti (Joan. 15, v. 6), ztracené ovce (Joan. 10, v. 16), oudy od těla odřezaný (1. Cor. 12, v. 12).

Tedy nemohou spasení býti, leč se k pravé Církvi navrátějí?

Nemohou: nebo *kdo neuvěří* (totiž cokoliv pravá Církev věří), *budeť ztracen* (Marc. 16, v. 16).

Sluší-li pak z jednoho náboženství k druhému přecházeti?

Od pravého náboženství k bludnému přejíti nikdy nesluší; od bludného pak k pravému jedenkaždej povinen jest přestoupiti.

Ale oni praví: kdož uvěří a pokřtěn bude, spasen bude (ibidem); kterak tomu rozumíš?

Takto: že ten spasen bude, kdo věří, což-koliv pravá Církev věřiti poroučí; a jiné věci vykonává, který náleží k spasení.

Než co kdybych jen jedinkej článek z mé víry vyvrhl, a jej nevěřil?

Učiněn jsi všemi vinen (Jac. 2, v. 10), právě jako bys ničemu nevěřil.

Co praví sv. Athanásius v Srovnání víry?

Kdo chce spasen býti, dí on, přede vším potřebu jest, aby držel víru katolickou: které jestli jedenkaždý celé a neporušené nezachová, bezpochyby věčně zahyne (Symbol. Athan.).

Pro jakou to příčinu?

Pro tu, že neposlouchá Církve; a tak má jako za pohana držán býti (Matt. 18, v. 17).

Co kdybych věřil všecko, co se věřiti má, protoli hned spasen budu?

Samá víra tebe nespasí, byť třebaš ta nejdokonalejší byla.

Kdo je ti to pověděl?

Svatý Pavel, a to velmi světle: *Kdybych měl všecku víru, tak že bych hory přenášel, lásky pak neměl, nic nejsem* (1. Cor. 13, v. 2).

Co k tomu sv. Jakub přidává?

Víra, nemá-li skutků, mrtvá jest sama v sobě (Jac. 2, v. 17).

Kterak mohu oustně podanému učení věřiti, poněvadž Písmu nesluší něčeho přidati, ani jemu co ujíti (Deut. 4, v. 2; c. 12, v. 32)?

Těch slov pravej smysl jest tento: že nesluší Písmo přidáváním neb ujímáním porušovati, jako činí nekatoličtí: o oustně pak od

časů apoštolských nám podaném učení, nic se tu nemluví.

Odkud víš, že jest to ten pravý smysl?

Odtud, že dovoleno bylo prorokům knihy k Mojžíšovým přidati, a apoštolům Novej Zákon k Starýmu.

Než co jest to, že svatý Jan zlořečí tomu, kdo k jeho Zjevení nětco přidá, neb od něho ujme (Apoc. 22, v. 18-19)?

Nápodobně těm slovům rozuměti se má, jakož jest teď vyloženo; nebo i on své evangelium přidal k Zjevení před tím sepsanému.

Zdaliž neruším Písmo, když věřím nětco mimo toho, co psáno jest?

Nikoliv: nebo samé Písmo praví, že máme věřiti slovu Božímu jak psanému tak nepsanému.

Přiveď ten text z Písma, kterež to praví.

Zachovávejte ustanovení, kterýmž jste se naučili, buďto skrze řeč, aneb skrze list náš, praví sv. Pavel (2. Thess. 2, v. 15) NB. skrze řeč.

Odkud máme slovo Boží nepsané, které ustanovení, aneb oustně podané učení nazýváme?

Od samého Pána Boha, skrze neomylnou

Církev, která je oustně podává, jako je oustně dostala.

Odkud pak máme psané, kterému Biblí říkáme?

Též od Boha skrze tuž Církev, která nám je písebně dává, jako je písebně přijala (ibid.). Tak tedy o pravé Biblí nebyli bychom jistí bez ustanovení aneb oustního podání církevního?

Žádným způsobem, kdyby pravá Církev jí nám nepodala, jak ji od předků dostala.

Praví se, že Kristus Pán neporučil, aby evangelium sepsáno bylo, je-li tomu tak?

Tak jest: poněvadž nikde v evangelium se nečte to slovo: *pište, ale kažte, učte* (Matt. 28, v. 19. Marc. 16, v. 15. Luc. 24, v. 47).

Byli-li bychom povinní věřití evangelium, byť psané nebylo?

Bezpochyby: jako i ti povinní byli věřití, kteří je od apoštolů slyšeli, dřív než psáno bylo.

Odkud mají nekatoličtí slovo Boží psané?

Neměli by je, kdyby je nebyli dostali od katolické Církve, od níž i my je máme.

To pak, co oni slovo Boží jménují, v svý přirozené řeči psané, je-li vlastně slovo Boží?

Není Boží, než slovo lidí těch, kteří je na svůj jazyk přeložili.

Proč pak není slovo Boží?

Proto, že žádné Písmo není božské, leč usty Božími stvrzené, anebo od Boha vnuknuté, anebo od pravý Církve za takové uznané.

Co jejich Písmo v přirozeném jazyku není takové?

Není zajisté: nýbrž od Boha skrze pravou Církev jest zavrženo, a za falešné uznáno.

Je-li pravda, co oni praví, že totižto čtení svatého písma od Církve katolické lidu zapověděno jest?

Nezapovídá se čtení, když jen Písmo není zfalšované; ale převrácené Písma rozumění a vykládání, to se zapovídá.

Kterak se může Písmo převráceně rozuměti: zdaliž ono není patrné?

Jest patrné, když od pravý Církve dobře se vykládá, jak žalmista praví: *Vykládání řečí tvých osvěcuje* (Psalm. 118, v. 130).

Jest-li sice Písmo zatmělé, a k srozumění nesnadné?

Tak nesnadné, že je, jak sv. Petr dí, *neučení*

a neustaviční převracují k svému vlastnímu zabynutí (2. Petri 3, v. 16).

Můžem-li slova Božího psaného dobře užívat bez pomoci slova nepsaného, jež ustanovení, aneb oustní podání jmenujeme?

Nemůžeme, leč nám ustanovení ukáže, které jest pravé Boží Písmo, pravé jeho přeložení, a pravý smysl.

Může-li se říci, že dostatečně v Písmě vyjádřeno jest, co k spasení potřeba jest věřiti?

Může se to sice říci, ale v zdravém smyslu. V jakým tedy smyslu?

V tom toliko: že Církve poslouchati máme (Matt. 18, v. 17), a kdo ji poslouchá, že Krista poslouchá (Luc. 10, v. 16), že ona jest sloup a utvrzení pravdy (1. Timoth. 3, v. 15), a že mají se zachovávatí ustanovení skrze řeč přijatá (2. Thess. 2, v. 15).

Praví, že věci k spasení potřebné dosti světle psané jsou, tak že bez oustně podaného učení a bez nebezpečení omylu těm se rozuměti může.

Ba sotva jednoho článku víry z samotného Písma, bez oustně podaného učení dostatečně dokázati můžeme.

Zdaliž odtud obyčejně kacírstva nepocházejí?

Právě odtud, že jedenkaždý může Písmu převráceně rozumět, a to vykládat, nepřidrží-li se smyslu Církve svatý.

Kdyby řekli nekatoličtí, že oustně podaná učení jsou samé pouhé od lidí vymyšlené věci, co ty k tomu odpovíš?

Pouhý lidský smyšlenky jsou ty věci, který oni proti svatým Písmům a učení katolickému vymejšlejí; ne pak one, který od Krista, od apoštolů a od svaté Církve, jako slovo Boží nepsané, k věření se předkládají.

K A P I T O L A D R U H Á

O naději křesťanské

Která jest druhá hlavní stránka učení křesťanského?

Jest křesťanská naděje.

Co jest křesťanská naděje?

Jest ctnost od Boha vštípena a vlita, skrze kterou s jistou důvěrností spasení svého a věčného života zboží očekáváme.

1. O základu naděje

Na čem založena je naše naděje křesťanská?

Předně na dobrotě a nesmírném milosrdenství Božím: *Slitování jeho nade všeckny skutky jeho* (Psalm. 144, v. 9).

Na čem více založena je?

Podruhé na zaslíbeních Božích, která nám z ohledu na zásluhy Krista Pána učiněna jsou.

Přiveď některá z těch zaslíbení božských.

Všecky věci, za kterékoli modlíce se prosíte, věřte, že vezmete, a stanouť se vám, praví Pán (Marc. 11, v. 24).

To jest sice veliká přípověď: máš-li ještě více té podobnejch?

Zůstanete-li ve mně..., cožkoli budete chtít, budete prositi, a stanouť se vám (Joan. 15, v. 7).

Co k tomu přidáno jest u sv. Pavla?

Přístup máme skrze víru k milosti této, v kteréž stojíme, a chlubíme se nadějí slávy synů Božích (Rom. 5, v. 2).

Na čem se potřetí naše naděje zakládá?

Na svrchované Boha věrnosti.

Kde co o té věrnosti čteš?

Pán Bůh věrný jest, beze vší nepravosti, spravedlivý a upřímný (Deut. 32, v. 4 et c. 7, v. 9).

Na čem se zakládá po čtvrté?

Na dobrém svědomí: *jestliže srdce naše nebude nás trestati, máme doufání k Bohu (1. Joan. 3, v. 21).*

Na čem více?

Na dobrém, které činíme; a na zlém, které snášíme jsouce v milosti Boží postaveni.

Kde to najdu?

V těchto slovích: Nebo to, kteréž nyní jest na kratičko trvající, a lehké soužení naše, převelmi veliké u výsosti věčné slávy břímě v nás působí (2. Cor. 4, v. 17).

Co o té věci sv. Petr dí?

Snažte se, abyste skrze dobré skutky jisté činili své povolání a vyvolení (2. Petri 1, v. 10).

Mohou-li také velicí hříšníci naději míti?

Mohou: ano povinní jsou tu míti, jen ať života svého polepšiti chtějí: nebo zoufání jest jeden z největších hříchů.

Co o tom svědčí Písmo?

Pakli bezbožný činiti bude pokání ze všech hříchů svých... a činiti bude soud a spravedlnost, životem živ bude (Ezechiel 18, v. 21).

Co pak vlastně doufati máme od Boha?

Věčné spasení, a všechny prostředky k tomu potřebný, jak tělesný, tak duchovní.

Dosahují-li všickni katoličtí věčného spasení?

Nastojte! ne všickni! než ti toliko, kteří *skrze dobré skutky* (jsou-li jen k činění těch schopní) *své vyvolení jisté činí* (2. Petri 1, v. 10).

Může-li člověk v tomto životě jist býti s svým spasením?

Nemůže, leč by mu to obzvláště Bůh zjevil.

Někteří však praví, že jsou jistí, jen když v Krista věří: jsou-li takoví v omylu?

Ba v tom největším bludu: poněvadž je proti tomu Pán řka: *Neví člověk, jest-li hoden milosti, aneb nenávisti, ale všechny věci k budoucímu času zachovány jsou nejisté* (Eccl. 9, v. 1-2).

Odkud se náležitě doufati, a prositi učíme?

Z modlitby Páně, kterou sám Kristus Pán složil, a nám předepsal.

Říkej prosby modlitby Páně.

1. *Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvět se jméno tvé.*
2. *Přijď království tvé.*
3. *Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.*
4. *Chléb náš vezdejší dej nám dnes.*
5. *A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme naším viníkům.*
6. *A neuvod' nás v pokušení.*
7. *Ale zbav nás od zlého, Amen.*

Co pak Bůh jest náš Otec?

Jest Otec všech lidí: *malého i velikého onť stvořil* (Sap. 6, v. 8).

Co v sobě zavírá první prosba: Posvěť se jméno tvé?

Prosí Boha, aby ode všech lidí znán byl, a všechny k chvále a milování svému přitáhl.

Co druhá prosba žádá?

Žádá, aby všickni lidé přivedeni byli k spasení věčnému, které nám Kristus Pán pod titulem království přislíbil (Matt. 25, v. 34).

Co pak třetí?

Prosí za milost, s jejížto pomocí bychom vůli božskou vykonávali v tomto životě, jako blahoslavení činí v životě věčném.

Co žádá čtvrtá?

Pod jménem chleba žádá, aby nám milost, strava, oděv, a všecko to, co nám k nabytí spasení potřebného jest, každodenně uděleno bylo.

Co pátá prosba v sobě zavírá?

Žádá za milost, by bližním naším od nás odpuštěna byla všechna jich provinění, tak jako žádáme, aby nám od Boha hříchy naše odpuštěny byly.

Co šestá obsahuje?

Prosí za milost a pomoc božskou, která by nám nedala v pokušení klesnouti.

Co naposledy sedmá?

Prosí Boha, aby nás všelikého hříchu, a všeho hříchův trestání milostivě zbavil.

Než co to slovíčko Amen znamená?

Tolik co: staň se, aneb: stane se; čímž na sobě znáti dáváme žádost a silnou naději, že dosáhneme toho zač prosíme.

Jakou máme matku, jakožto katoličtí křesťané?
Svatou Církev katolickou.

Máme-li také bratry a sestry z té matky?

Velmi mnoho: všechny totižto pravý křesťany.

2. O uctění a vzývání svatých

Sluší-li krom Pána Boha také svaté ctíti a vzývati?

Tak nás tomu učí svatá Církev, matka naše.
Schvaluje-li Bůh ctění a vzývání svatých?

O tom svědčí svaté Písmo na mnohých místech.

Přednes z těch míst některé.

Jděte k služebníkmu mému Jobovi (pravil Pán k přátelům Jobovým), Job pak služebník můj modliti se bude za vás (Job 42, v. 8).

Co dí Duch Svatý u svatého Jakuba?

Modlte se za sebe vespolek, abyste spaseni byli (Jac. 5, v. 16).

Co říkával sv. Pavel křesťanům, který svatými nazýval?

Právě ta slova, kterých i my užíváme: *modlte se za nás* (1. Thess. 5, v. 25; 2. Thess. 3, v. 1).

Praví někteří, že sice ty svatý, kteří ještě na zemi živí jsou vzývati sluší, však ne ty, kteří již zemřeli. Co na to odpovídáš?

Nechť medle přednesou příčinu, proč ne? žádné pak nikdy nenaleznou.

Co o tom praví Kristus v evangelium?

Čiňte sobě přátely z mamony nepravosti, aby, když zbýnete, přijali vás do věčných stanů (Luc. 16, v. 9).

O jakých přátelích Kristus Pán to rozumí?

Zajisté o svatých, kteří před námi v věčných stanech jsou, jináč kterak by nás tam přijali?

Jest otázka, zdaliž svatí v nebi vědí, co se zde na zemi děje?

Že vědí, ne jednou svědčí svaté Písmo.

Přednes nám některá svědectví.

Archanjel Rafael viděl z nebe, co na zemi Tobíáš činil (Tob. 12, v. 12-15). Naši Anjelé Strážní vidí tvář Otce v nebesích (Matt. 18, v. 10) a nás zde na rukou nosí (Psalm. 90, v. 11-12).

Kterak se to může státi, poněvadž nebe tak daleko jest od země?

Není dál než země od nebe: avšak lidé smrtedlní viděli, co se tam dalo, a slyšeli, co se tam mluvilo.

Co to pravíš? může-li se odtud viděti, co se děje v nebi, a slyšeti, co se tam mluví?

Zajisté sv. Pavel slyšel *tejná slova*, která až v třetím nebi mluvena byla (2. Cor. 12, v. 3-4).

Co pravil sv. Štěpán, když kamenován byl?

Vidím nebesa otevřená, a Syna člověka sedícího na pravici Boží (Act. 7, v. 56).

Co pak sv. Jan v svém Zjevení?

Viděl zástup veliký stojících před trůnem a před obličejem Beránka; a slyšel, co mluvili (Apocal. 7, v. 9, 12).

Zdaliž jsou svatí prorokové podobně nepředzvěděli, co po jejich smrti státi se mělo?

I také to co po sto, i po tisíci letech se mělo

přihoditi. Tak zajisté Abraham viděl den Krista Pána (Joan. 8, v. 56), tak Jakob patriarcha (Gen. 49, v. 10).

Soudíš tedy, že podobným způsobem svatí z nebe vidí, co se zde na zemi děje?

V Božím zjevení všechno světleji vidí, než v zrcadle.

Odkud víš, že svatí za nás u Pána Boha orodují?

Že svatí Jeremiáš prorok, a Oniáš nejvyšší kněz, dlouho po své smrti, za lid a svaté město orodovali, zřetelnými slovy Písmo dosvědčuje (2. Mach. 15, v. 12, 14).

Co přidává sv. Jan v svém Zjevení?

Že viděl svatý v nebi před Beránkem padající, kteří modlitby obětovali (Apoc. 5, v. 8). A tak že i Rafael činil, Tobiášovi pravil (Tob. 12, v. 12).

Můžeš-li to dokázat, že přímluvy svatých nám platné jsou?

Velmi patrně: nebo když svatý Job za přátely své se modlil, Pán Bůh jim hřích odpustil (Job. 42, v. 10).

Když Jeremiáš a Oniáš po smrti své za živý se modlili, jsou-li vyslyšáni?

Ovšem: nebo tak svaté Písmo obšírně svědčí. Nechť sobě to kdo chce, přečte (2. Machab. 15, v. 15-16).

Zdaliž nečiníme poctu svatým, která na samého Boha náleží, když je vedlé katolického způsobu vzýváme?

Nikoliv: nebo čest a vzývání, které samému Bohu přináleží, daleko vznešenější jest, než ta čest a vzývání, které svatým prokazujeme.

Vylož, kterak tomu rozuměti mám?

My zajisté Boha vzýváme jakožto Stvořitele, který všechno skrze sebe samého může; svaté pak jakožto jeho služebníky a přátely, aby toliko za nás u něho se přimlouvali.

Lid izrahelský říkal: Abraham neznal nás, a Izrahel nevěděl o nás (Is. 63, v. 16), tedy svatí zemřelí nevědí, co se zde děje?

V chaldejském textu čte se: *Abraham nevyvedl nás z Egypta, a Izrahel nečinil nám zázraků na poušti.*

Nechť zní jakkoliv text chaldejskej: ale co na latinskej odpovídáš?

To, že Abraham a Izrahel tehdáž nebyli v nebi, jako nyní svatí jsou; ale v předpekli Ot-

cův; není tedy divu, že nevěděli o tom, o čem svatí v nebi vědí.

Co je potřeba k svatým se utíkat, poněvadž praví Pán: *podťež ke mně* (Matt. 11, v. 28).

Jest potřeba; nebo ten, jenž praví: *podťež ke mně*; na jiném místě dí: *jděte k služebníku mému* (Job. 42, v. 8-10), a víc tam tomu podobného dí.

Pán praví: volej ke mně v den zármutku (Psalm. 49, v. 15), tak nechce, abychom k svatým volali?

Podobně na tom místě praví: *budete ctíti mne*.

Napadá-li z toho, že nechce, abychom rodiče ctíli?

Nenapadá nijakž, poněvadž jinde přikazuje rodiče ctíti: a proto zde nepraví: budeš ctíti mne samého toliko. - Tak i svatý jinde poroučí vzývati (Job. 42, v. 8), a proto v žalmu 49. nepraví: *volejž ke mně toliko samému*.

Svatý Pavel praví: Jeden jest prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš (1. Timoth. 2, v. 5), tedy svatí nejsou prostředníci?

Kristus jest sám prostředník našeho vykoupení, ale ne sám přímlovčí; neb i Duch Svatý

*prosí za nás, dí sv. Pavel (Rom. 8, v. 26-27),
proč tedy ne také svatí?*

3. O pozdravení anjelském

Mezi všemi svatými koho obzvláště sluší ctíti
a vzývati?

Blahoslavenou Pannu Mariji, která po Kris-
tu Pánu nejvyšší jest, a nejmocnější naše
orodovnice.

Proč ji nejvyšší a nejmocnější nazýváš?

Proto, že Matka Boží jest, a královna všech
svatých.

Říkej pozdravení anjelské, kterým Rodičku
Boží ctíme a vzýváme.

*Zdravas Maria, milosti plná, Pán Bůh s te-
bou, požehnanás ty mezi ženami, a požehna-
ný plod života tvého JEŽÍŠ; svatá Maria,
Matko Boží, pros za nás bříšné, nyní i v ho-
dinu smrti naší. Amen.*

Odkud ten způsob pozdravování té přeblaho-
slavené Panny posel?

Předně od svatého archanjela Gabriele, který
první Pannu Marii pozdravil (Luc. 1, v. 28).

Odkud potom?

Od svaté Alžběty, svatého Jana Křtitele matky, která k slovům anjelským svý přidala (Luc. I, v. 42).

Kdo jest ostatek přiložil?

Svatá Církev katolická, která jest živý nástroj Ducha Svatého.

Kde čteš, že máme Rodičku Boží ctíti?

V jejím proroctví: *Blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové* (Luc. I, v. 48).

Tak tedy líbí se Duchu Svatému, který jí ono proroctví vnukl?

I což se mu milejšího státi může, jako když jeho předpovědění se vyplňuje.

Proč se k modlitbě Páně pozdravení anjelské připojuje?

Aby táž modlitba oučinnivější byla, když k ní nejsvětější jméno JEŽÍŠ přikládáme, a Boha v jeho Matce ctíme, aby nám ona milost Boží obdržela.

Ukaž mi to z Písma.

Začkoli prositi budete Otce ve jménu mém, tož učiním, dí Kristus (Joan. 14, v. 13).

To se praví o nejsvětějším jménu JEŽÍŠ: než co o nejblahoslavenější Panně?

To: *mnohoť zajisté může modlitba spravedli-
vého ustavičná* (Jac. 5, v. 16), praví apoštol;
čím víceji tedy modlitba Panny Marie, která
nade všechny jest nejspravedlivější.

Kde jest Matka Boží, a jiní svatí?

V nebeský slávě s Kristem se radují.

Také-li o tom nětco čteš v svatým Písmě?

Zřetelně Kristus Pán pravil kajícímu lotru:

Dnes se mnou budeš v ráji (Luc. 23, v. 43).

Kterak pak je viděl svatý Jan pod oltářem na
rozkaz Páně odpočívati dotud, dokudž se ne-
naplní spoluslužebníci jejich (Apoc. 6, v. 11)?

Nevíš-liž, že ten oltář v nebi byl?

Co pak to byl za oltář v nebi?

Nic jiného, než trůn slávy Boží, a Berán-
ka.

Tedy sv. Jan na tom místě učí, že jsou svatí
v nebi?

Ovšem patrně, a to od počátku kapitoly
čtvrté, až do tohoto místa v 6. kapitole.

Než co jest to, že se jim přikazuje, aby odpo-
čívali, dokudž se nenaplní spoluslužebníci je-
jich?

To jest, mají tak těl svých oslavení očeká-
vati, až se Kristus Pán při soudu všem vy-

volným korunou, a bezbožným pokutou
odplatí.

Jsou-li svatí zde také v našich kostelích?

Sami svatí sice ne, než svatých obrazy a o-
statky.

K A P I T O L A T Ř E T Í

O lásce a přikázáních

Která jest třetí stránka učení křesťanského?
Láska, přikázání božská a církevní.

1. O lásce

Co jest láska křesťanská?

Jest od Boha do srdce našeho vlita ctnost, skrze kterou Bůh upřímně milován bývá pro sebe samého, bližní pak pro Boha.

Dokaž to, že láska jest ctnost od Boha vlita?

Láska od Boha jest, praví sv. Jan (1. Joan. 4, v. 7); a sv. Pavel: Láska Boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha Svatého (Rom. 5, v. 5).

Máme-li proč Boha milovati?

Ach! máme příčin bez počtu, a to převelikých.

Přednes aspoň některé z obzvláštnějších.

Nejpřednější jest, že jest svrchovaně dobrý,
a hoden největšího milování, pro nesmírné
dokonalosti svého božského přirození.

Které jsou to ty dokonalosti?

Neskončená věčnost, nesmírná velikost,
moudrost, mocnost, vznešenost, urozenost,
velebnost.

Přidej jich více.

Neskončená svatost, krása, blahoslavenství,
dobrota, milostnost, láska, štědrost a dobro-
činnost.

Víš-li jich ještě více?

Nesmírné milosrdenství, spravedlnost, ne-
vymluvnost, neobsáhlost, a jiných bez po-
čtu.

Přednes jinou příčinu, pro kterou Bůh má mi-
lován býti.

Že on nás z ničeho k obrazu svému stvořil,
k tomu cíli a konci, aby od nás milován
byl.

Nestěžuj si ještě třetí přidati, máš-li jakou?

Mám i tu, že *tak Bůh miloval svět, že Syna
svého jednorozeného dal: aby každý, kdož věří
v něho, nezahynul, ale měl život věčný* (Joan.
3, v. 16).

Nad to všechno máš-li ještě jinou?

Mám, a to tu, že zde na zemi všechny těla i duše dobré věci z ruky jeho dosahujeme, a od též ruky očekáváme také věčných (Jac. I, v. 5, 17).

Jakým způsobem má Bůh milován býti?

Milovati budeš Pána Boha svého, z celého srdce svého, a ze vší duše své, a ze vší mysli své. Toť jest největší a přední přikázání (Matt. 22, v. 37).

Můžem-li to přikázání zachovati?

Můžem s pomocí milosti božské, nebo svatý Pavel dí: *Všecko mohu v tom, kterýž mne posilňuje (Phil. 4, v. 13).*

Nesmíme tedy nic milovati leč Boha samého?

Smíme; však tak, abychom jiné věci pro Boha milovali: jeho pak ve všem a nade všechno.

Co jest Boha milovati nade všechno?

Jest Boha tak sobě vážit, že bychom raději volili všechno světa zboží ztratiti, i život, než smrtedlného hříchu se dopustiti.

Je-li pak to v moci člověka?

Proč ne? poněvadž to v skutku prokázali

všickni svatí mučedlníci, a podnes prokazují spravedliví u velikém počtu.

Co pak mimo milování Boha více povinní jsme učiniti?

Milovati budeš bližního svého, jako sebe samého, dí Kristus Pán (Matt. 22, v. 39).

Co rozumíš skrze ta slova: jako sebe samého?

Rozumím, že se nám přikazuje, abychom bližnímu tak přáli a činili, jak žádáme, aby se nám stalo.

Kdo jest náš bližní, koho tak povinní jsme milovati?

Všickni lidé; i nepřátele naší: jak Pán sám přiložiti ráčil (Matt. 5, v. 44).

Odkud se poznává, že lásku máme?

Slova Krista Pána jsou: *Kdož má přikázání má, a zachovává je, tenť jest, kterýž miluje mne* (Joan. 14, v. 21).

2. Přikázání

Kolik jest přikázání Božích?

Deset jich počítáme.

Pověz, která jsou?

1. *Jáť jsem Pán Bůh tvůj, nebudeš mítí bohů jiných přede mnou.*

2. *Nevezmeš jména Božího nadarmo.*

3. *Pomni, aby den sváteční světil.*

4. *Cti otce svého, i matku svou, aby dlouho živ byl na zemi, kterouž tobě dá Pán Bůh tvůj.*

5. *Nezabiješ.*

6. *Nesesmilníš.*

7. *Nepokradeš.*

8. *Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.*

9. *Nepožádáš domu bližního svého.*

10. *Aniž požádáš manželky jeho, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani ničehož, což jeho jest.*

Co v sobě zavírá *první* přikázání?

Zapovídá modloslužebnost, pověry, kouzla, hadání, a těm podobné věci.

Co pak přikazuje?

Abychom v jedno samé, pravé a věčné Božství věřili, jemu se klaněli, a tomu samému největší poctu prokazovali.

Co nám předpisuje *druhé* přikázání?

Zapovídá jména Božího zlé užívání, které se děje od křivopřísežníků, rouhačů, a od

těch, kteří se bezpotřebně a ošemetně skrz Boha a svatý přísahají.

Co pak poroučí to přikázání?

Abychom dobře jazyka užívajíc, jménu Božímu počestnost činili; přísahy, sliby zachovali, a s slovem Božím uctivě nakládali.

Co poroučí *třetí*?

Den sobotní, aneb den sváteční s pobožností a dobrými skutky v službě Boží strávit.

Co pak zapovídá?

Všeliké dílo hmotné a služebné, i zanepráždnění světská, jenž nás od služby Boží odtrhují.

Co předkládá *čtvrté*?

Ukládá synům a poddaným náležitou k rodičům a vrchnosti čest, pomoc a poslušenství.

Co pak zapovídá?

Abychom žádným způsobem takových osob neuráželi a nezarmucovali.

Co zapovídá *páté* přikázání?

Netoliko zevnitřní mord, aneb násilí, které životu člověka škodu činí; ale také hněv, nenávist, a všeliké vnitřní nárůživosti, které náchylné jsou k ublížení a škodě bližního.

Co pak chce od nás míti?

Abychom snadno a lehce odpouštěli bližním jejich provinění: a prokázali jim všelikou dobrovolnost a dobročinost.

Co *šesté* přikázání obsahuje?

Obsahuje cizoložstvo, smilstvo, a jakoukoliv mrzkou chlípnost, která se buďto skutkem, nebo slovem, anebo myšlením páše.

Než čeho naproti tomu pohledává?

Víru v manželstvu, a všelikou stydlivost mysli, jazyka, těla vedlé stavu jednohokaždého.

Co se zavírá v *sedmém*?

Zapovídá se všeliké věci cizích osoboování a užívání skrze krádež, loupež, lest, a jakékoli způsob, kterým se statku bližního škoda činí.

Co se ale přikazuje?

Aby se v každý koupi, trhu, směně neporušená rovnost a spravedlnost zachovávala, a dobré bližního, když se k tomu příležitost dá, aby fedrováno bylo.

Co se obsahuje v *osmém* přikázání?

Zapovídá se lež, křivé svědectví, nářek, utr-

hání na cti, a všeliké proti bližnímu jazyka
zlé užívání.

Čemu pak v něm vyučování býváme?

Tomu, abychme o bližním vždycky dobře
a upřímně mluvili.

Poslední dvoje přikázání co v sobě zavírá?

Zapovídá požádání manželky, a všelikých
jiných cizích věcí; tak abychom ani pomy-
šlením dobrovolným ke škodě bližního ne-
svolovali.

3. O uctění obrazů a ostatků svatých

Je-li proti prvnímu přikázání Krista Pána, sva-
tých obrazy, nebo ostatky vedlé způsobu kato-
lického ctíti?

Není: nýbrž velikou křivdu nám činí, kteří
takové uctění modloslužebností nazývají.
Mníš tedy, že to uctění Bohu milé jest?

Nad míru zajisté milé jest: poněvadž sám
Pán Bůh je ustanovil.

Co to pravíš? že Bůh uctění obrazů a ostatků
aneb svátostí nařídil?

Tak pravím: nebo Pán Bůh Mojžíšovi poručil, aby dal obrazy dělati, a je s ostatky aneb svátostmi u veliké cti postavil.

Ukaž mi to z Písma, a předně o obrazích?

Dva také cherubíny zlatý a okovaný uděláš z obou dvou stran modlitebnice, pravil Pán k Mojžíšovi (Exod. 25, v. 18).

Co pak o ostatcích aneb svátostech?

Vnes zase prut Aaronův do stánku svědectví (Num. 17, v. 10).

Co čteš jinde o ostatcích svatých a obrazích?

Vnesli kněží archu Boží na místo své do chrámu, do modlitebnice, do svatyně svatých pod křídla cherubínův (3. Reg. 8, v. 6).

Co se o nich čte u sv. Pavla?

Stánek, jenž slove svatyně svatých zlatou máje kaditedlníci, a archu umluvy...v níž věderce zlaté, mající (v sobě) mannu a hůl Aaronova, ... a dcky zákona, a nad tou byli cherubínové (Hebr. 9, v. 3-5).

Co opět o dckách a o arše?

Vložil jsem dcky do archy, jakož mi přikázal Pán (Deut. 10, v. 5), dí Mojžíš.

Poručil tedy Pán Bůh obrazy a ostatky v chrámu svém na nejpřednějším místě složit?

To na oko spatřuješ v Písmách.

Praví se, že Bůh tu čest, která se ostatkům činí, také zázraky potvrdil: než kde se toho dočtu?

Kde Písmo o arše umluvy (Jos. 3, v. 16, 17. et 2. Reg. 6, v. 11, 12), o plášti Eliáše (4. Reg. 2, v. 14), o kostech Elizea (4 Reg. 13, v. 21) a o těch podobných věcech mluví.

Než není-li to modlářská nepravost na ramenách obrazy nositi, před nimi zapálené kadidlo obětovati?

Není: nýbrž ty věci jsou Bohu příjemné, jsou pobožnosti skutky, které se v Starém Zákoně jak arše Páně, tak ostatkům aneb svátostem prokazovaly, a Bůh to schválil (Jos. 7, v. 6; 2. Reg. 6, v. 13; 1. Paral. 15, v. 27-28).

Než psáno jest: neuděláte sobě modly a rytiny (Levit. 26, v. 1. et Exod. 20, v. 4).

Tak jest: ale hned se dokládá: *abyš te se jim klaněli*. A po tom přikázání poručil Pán Bůh obrazy cherubínů dělati (Exod. 25, v. 18). Může-li se poklona obrazům a ostatkům činiti bez modlářství?

Může zajisté: nebo v Písmě nachází se trojnásobní způsob poklony Bohu příjemný.

Prosím tě, vylož nám to.

První způsob poklony jest, který samému toliko Bohu přísluší, a tou poklonou se jemu jakožto Stvořiteli, a svrchovanému Bohu a Pánu klaníme.

Co o takovém klanění psáno jest?

Králi věku nesmrtedlnému... samému Bohu čest a sláva (1. Timoth. 1, v. 17).

Můžem-li se tím způsobem obrazům, ostatkům aneb svatým klaněti?

Odstup to, aby nákému pouhému stvoření taková poklona se učinila: nebo by to byla pravá modloslužebná bezbožnost.

Kterej jest druhej klanění způsob?

Jest počestné tvorů svatých uctění, které jim pro jejich svatost přísluší.

Kde jest psáno o tom klanění?

V těchto slovech: *Klanějte se podnoží noh jeho, neboť svaté jest* (Psalm. 98, v. 5).

Máš příklady takové poklony?

Tak často se čte, že svatí se klaněli anjelům, a jiným svatým věcem (Jos. 6, v. 15; c. 7, v. 6).

Jakým způsobem takové klanění není modlařství?

Takovým, že se ním neklaníme tvoru jako Bohu, ale způsobem daleko nižším.

Jakej jest třetí způsob klanění?

Jest zdvořilé uctění, kterým lidi smrtné pro obzvláštní jejich mezi lidmi důstojnost, buďto pokloníce se, anebo padnouce na tvář ctíme.

Kde se takové uctění klaněním nazývá bez ou-
razu Božského?

Ruth padši na tvář svou *klaněla se* Boozovi (Ruth. 2, v. 10), Abigail *klaněla se* Davidovi (1. Reg. 25, v. 23), Kornelius svatému Petru *se klaněl* (Act. 10, v. 25).

Komu se vlastně ta čest děje, když obrazy aneb ostatky ctíme?

Ta čest se Bohu dává, a pro Boha jeho svatým, jejichžto ostatky jsou.

Když před obrazem aneb svatých ostatkami za nětco prosíme, od koho prosíme?

Prosíme od Boha skrze přímluvu a zásluhy svatého, jehož jest ten obraz.

Než k čemu slouží obrazy svatých?

Předně k okrášení chrámu Páně, jakož přikázal Mojžíšovi Pán Bůh (Exod. 25, v. 18, 19) a vnukl Šalomounovi (3. Reg. 6, v. 29).

K čemu potom?

K přivedení na paměť těch tajemství, který
vypodobňují.

K čemu více?

K ponaučení těch lidí, kteří Písma neznají,
aby na nich tomu se naučili, čeho čísti ne-
mohou.

4. O zachovávání přikázání

Můžem-li přikázání Boží zachovávat?

S pomocí a milostí Boží můžeme všechno, dí
sv. Pavel (Philip. 4, v. 13).

Protivníci pak naší praví, že není možná věc je
zachováti (Luth. in 4. c. ad Galat. In c. 2. Exod.
In c. 16. Joan. Calvin. l. 1. Instit. 7, § 5), je-li
tomu tak?

Není: nebo Kristus Pán naproti tomu praví:

Jeho mé jest sladké, a břímě mé lehké (Matt.
11, v. 30) a sv. Jan dí: *Přikázání jeho nejsou
těžká* (1. Joan. 5, v. 3).

Je-li pak podnes zachovávání přikázání k spa-
sení potřebné?

Nýbrž potřeba jest je nyní dokonaleji za-

chovávat, než před příchodem Krista Pána, jak sám Spasitel učí (Matt. 5 per totum). Než svatý Pavel praví, že nás Kristus vykoupil z zlořečenství zákona (Gal. 3, v. 13)?

To jest: zasloužil nám milost, s kterou můžeme přikázání zachovávat, a zlořečenství přestoupení ujíti.

Když pak předce zákon přestupujeme, následuje-li z toho, že ho zachovávatí možné není?

Nikoliv; než to následuje, že svobody, kterou máme, k zavržení milosti Boží zle užíváme.

Než když my milost zavrhnouce přikázání přestupujeme, kterak jest to pravda, že nás Kristus vykoupil z zlořečenství zákona?

Předce ta slova pravdy své netratí: poněvadž Kristus Pán zasloužil nám milost, s kterou můžeme pokání činiti, a zlořečenství ujíti. Než svatý Petr praví: proč pokoušíte Boha vzkládající na hrdla učedníkův jeho, kteréhož ani otcové naši, ani my nesti jsme nemohli (Act. 15, v. 10)?

Nemluví tu o desateru přikázání božského, ale o obřízce a starozákoních ceremoniích již vyzdvižených.

Než zdaliž Kristus svou krví zákon nezrušil?
On sám odpovídá: *Nepřišel jsem zákon rušiti, ale naplniti* (Matt. 5, v. 17), to jest: potvrditi, a k vyššímu stupni dokonalosti pozdvihnouti, jak z onoho místa patrně jest.

5. O přikázáních Církve

Máme-li jiná také přikázání, krom toho desatera zachovávat?

Bezpochyby: a to přikázání Církve na díle psaná, na díle nepsaná, kterážto ustanovení, neb oustně podané učení slují (Dionys. Areop. Eccl. Hier. c. 1).

Kolik jest přikázání církevních psaných?

Obzvláštních pět těch počítáme.

Vyčti je vedlé pořádku.

1. *Svátky zasvěcené světiti.*

2. *V zasvěcený svátek celou Mši svatou nábožně slyšeti.*

3. *Čtyřicetidenní půst, čtverý suché dny, a jiné ustanovené posty zachovávat. Též v pátek a v sobotu od masitých pokrmů se zdržovati.*

4. *Nejméně jednou v roce svému nařízenému knězi, neb jinému z bráchr svých se zpovídáti, a jednou v roce velebnou Oltářní Svátost přijímati.*

5. *V zapověděný čas svadebního veselí nedržeti.*

Není-li to patero přikázání Boží? proč pak se jmenuje církevní?

Jest Boží nepochybně: nazývá se však církevní, poněvadž jest skrze Církev od Boha nám dané.

Je-li také k spasení potřeba ta a těm podobná Církve přikázání zachovávat?

Slova jsou Krista Pána: *jestliže pak Církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan* (Matt. 18, v. 17).

Co kdyby přikázání psána nebyla, než toliko skrze Církev nám byla oustně podána?

Odpovídá sv. Pavel: *Zachovávejte ustanovení, kterýmž jste se naučili, buďto skrze řeč, neb skrze list náš* (2. Thess. 2, v. 15).

Co k tomu dí svatí sněmové církevní?

Potřeba jest, abychom ustanovení církevní, buďto písebně, aneb skrze zvyk do Církve přijaté, jednomyslně a neporušitelně zachovávali

(Nicaen. contra Iconomachos act. 7. Oct Synod. can. 1).

Co smejšlíš o přikázáních rodičů, a náležitě představené vrchnosti, jsme-li ta povinní zachovávat?

Slyš svatého Pavla: *Kdož se protiví mocnosti, Božímu zřízení se protiví. Kteríž pak se protiví, sami sobě odsouzení dobývají* (Rom. 13, v. 2).

Než co kdyby zlé věci poroučeli?

Tehdáž dlé toho, co apoštolé praví: *poslouchati sluší Boha více, nežli lidí* (Act. 5, v. 29). Máme-li tedy rodičům a vrchním na odpor státi, když nětco patrně proti Božímu přikázání poroučejí?

Máme ponejprv uctivě se vymlouvat; potom jestli by nutili, to zabraňující přikázání Boží jim přednesti, a od něho pro strach smrti neodstupovati.

Může-li pravá Církev Kristova zlé věci přikázovati?

Žádným způsobem: sice by musil ten článek víry vymazán býti, skrze který Církev svatou věříme, a býti pravíme.

Kterak to?

Tak, že by svatou nebyla, kdyby nás svým
příkázáním od Boha k zlému sváděla.

Co by více z toho pocházelo?

To: že bychom byli od Krista na nejvejš
ošízení.

Uchovejž Pán Bůh na to mysliti! jak by pak to
následovalo?

Tak, že Kristus Pán přislíbil takovou Církev
vzdělati, *kteroužto ani brány pekelné nepřemohou* (Matt. 16, v. 18).

Co by dáleji z toho pošlo, kdyby Církev zlé
věci poroučela?

Pošlo by to, jakoby nás Kristus Pán ke zlému
vedl, a nutil.

Hrozím se toho rouhání! medle vylož co pravíš?

Kristus Pán poroučí, abychom poslouchali
Církve, tak jako jeho samého: poněvadž
k Církvi praví: *kdo vás slyší, mne slyší* (Luc.
10, v. 16).

Pravíš tedy, že usta Církve jsou usta Krista Pána,
a hlas její že jest hlas Kristův?

Pravím zajisté: nebo on nás skrze Církev
vyučuje, a řídí: jakož to dotčená slova jeho
dokazují.

Než co pak naši odporníci tlampají o neřádech, který Církvi připisují?

Mejlí se v tom, že obzvláštní jistých některých osob přečinění a vejstupky Církvi připisují, kterážto přečinění ona zavrhuje, tupí a napravuje podle možnosti.

Tak tedy nikdy Církev svatá žádné veřejné nepořádnosti nepřipustila?

Ba ani nejmenší. Nebo ji svatý Pavel nazývá: *Církev nemající poškrvny ani vrásky* (Eph. 5, v. 27), neb co jiného takového.

Co jsou pak sektáři za příčinu měli, aby Církev pod zámyslem neřádu třepali, a od ní odstoupili?

Nic dokonce jiného, než co by byli měli první křesťané, kdyby od svatých apoštolů odstoupili pro neřád Jidáše zrádce.

Tlampají nicméně nekatoličtí, že mnohé věci skrze papeže a sněmy proti Bohu a Písmům přikázané jsou?

To již víc než od sta šedesáti let klevetají; ale všecko nadarmo: poněvadž ani nikdy toho nedokázali, ani nedokáží.

Co dí Kristus Pán o těch, jenž praví, že nejsme povinni přikázání zachovávat?

Protož zrušil-li by kdo jedno z přikázání těchto nejmenších, a učil-li by tak lidi, nejmenší slouti bude v království nebeském (Matt. 5, v. 19).

Co pak to znamená?

Znamená to, že takovej v Církvi za nejposlednějšího z zavržených má držán býti.

K A P I T O L A Č T V R T Á

O svátostech

Která jest čtvrtá katolického učení stránka?
Svatosvaté a božské svátosti.

1. O svátostech vesměs

Co jest svátost?

Jest oučinnivé a citedlné znamení k našemu posvěcení od Boha ustanovené, skrze které vnitřní a neviditedlná milost vyznamenávána, a nám udělena bývá.

Kolik jest v pravý Církvi svátostí?

Sedm těchto: křest, biřmování, Svátost Oltářní, pokání, poslední pomazání, svěcení kněžstva, stav manželský.

Pověz, od koho těch sedm svátostí jest ustanoveno?

Od Krista Syna Božího, který k tomu od Otce věčného moc dostal.

Kde jest to psáno?

Slova Krista Pána jsou: *Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi* (Matt. 28, v. 18).

Z jakých příčin Kristus Pán svátosti ustanovil?

Předně aby skrze ně jak celé Církve tělo, tak jedenkaždej její oud, přes celej čas živobytí jejich posvětil.

Vylož to zřetelněji.

Jsou zajisté svátosti prostředkové citedlní, skrze který nám své zásluhy Kristus přivlastňuje, hříchy odpouští, a posvěcující milost uděluje.

Víš-li ještě jinou příčinu?

Jiná jest, aby skrze ně Boží a Církve synové sebe vespolek poznávali v svazku lásky, a v témž náboženství zachováni, a od jiných rozeznáni byli.

Proč jest sedm svátostí, a ne více, ani méně?

Proto že tolik jich potřeba jest, a tolik jich jest dosti k zachování, a rozmnožení svaté Boží Církve.

Také to mi zřetelněji vylož.

Předně zajisté potřeba jest, aby Boží a Církve synové skrze křest znovu se zrodili (Joan. 3, v. 5) 2. skrze biřmování v milosti rostli,

3. skrze Svátost Oltářní jakožto pokrm nebeský duchovně živí byli.

To sice pravda jest: než k čemu jsou ostatní?

4. Pokání uzdravuje rány hříšníků. 5. Poslední pomazání v potýkání smrti posilňuje.

Co přináší poslední dvě?

6. Svěcení kněžstva dodává Církvi náležité služebníky. 7. Stav manželský, pokolení lidského rozmnožení, obzvláštní milostí posvěcuje.

Tedy jednakaždá svátost obzvláštní milost člověku uděluje?

Ovšem: jen když se slušně přijímají.

Přinášejí-li jednomu každému stejnou milost?

Ne: ale kdo s větší pobožností je přijímá, větší milosti dosahuje.

2. O křtu svatém

Co jest křest?

Jest první a na nejvejš potřebná Nového Zákona svátost, která se nám jednou toliko v vodě uděluje, a skrze ni znovu se duchovně rodíme, a nabyvše plné hříchův odpu-

štění přijati býváme za syny Boží, a za dědice života věčného.

Kde čteš v Písmě, že křest je svátost?

Jméno sice svátosti napsané nenacházím, ale nacházím podstatu a moc.

Odkud pak máme to jméno?

Od ústního Církve svaté podání, která jak tu, tak jiných šest tím jménem *svátost* nazývá.

Co pak o moci křtu a podstatě čteš?

Že obmytím těla vinu hříchův a pokutu vnitř obmývá (Act. 2, v. 38), že posvěcující milost dává (Tit. 3, v. 5) a v Kristu znova zrozený novým stvořením činí (Gal. 6, v. 15) a dědice Boží (Tit. 3, v. 7).

Proč se křest nazývá první Nového Zákona svátostí?

Proto, že ona bránou jest, kterou vcházíme do Církve, a nevejde-li kdo skrze tu do Církve, žádné svátosti účasten býti nemůže.

Proč se jmenuje na nejvejš potřebná svátost?

Proto, že bez křtu žádný nemůž k spasení přijíti, buď on dospělý, neb maličký.

Jakým důvodem provádíš, že křest i maličkým potřebnej jest?

Těmito Krista Pána slovy: *Nenarodí-li se kdo znovu z vody, a z Ducha Svatého, nemůže vjíti do království Božího* (Joan. 3, v. 5).
Přiveď příčinu jinší.

Příčina gruntovní jest: poněvadž všickni narození bývají synové hněvu (Eph. 2, v. 5), odtud potřeba jest, aby i maličtí skrze tu svátost znovu zrozeni byli synové a dědicové Boží.

Komu náleží křest přisluhovati?

Biskupům neb farářům, neb těm, kteří od někoho z nich dovolení mají.

Co pak v čas potřeby, kdyby někdo z těch nebyl před rukama?

Tehdáž každý křtíti může i také žena, ba i nevěřící, jen ať ví, a chce činiti, co Církev činí.

Hřešil-li by světskej člověk, kdyby krom potřeby křtil?

Bez pochyby: protož má se pozor dáti, aby se to nestalo.

Kterak se má křtíti člověk, když potřeba káže?

Má oumysl míti, že chce křtíti, má též vodu

na jeho tělo vlíti, a spolu říci: *Já tě křtím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha Svatého* (Matt. 28, v. 19).

Odkud víme, že tak činiti, a to říkati máme?

Tak jest od Krista a apoštolův skrze oustně podané učení vyučena Církev.

Kdyby někdo křtil vínem, neb růžovou vodou, aneb jinou nákou neživelní tekutostí, platil-li by křest?

Nic by dokonce neplatil, neb křest dítí se má vodou živelní.

Může-li se člověk víc než jednou křtíti?

Žádným způsobem: jestli již jednou náležitě pokřtěn jest.

Co kdyby velká a slušná příčina byla k pochybování, zdaž křtěn jest?

Tehdáž měl by se znova křtíti s tou příminkou: *jestli nejsi pokřtěn, já tebe křtím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha Svatého*.

3. O biřmování

Co jest biřmování?

Jest svátost již pokřtěným od biskupa udě-

lena: v kterýžto skrze svaté křížmo a svatosvatá slova dává se milost, a síla Ducha se přidává, aby netoliko pevně všecko věřil, ale taky aby Jméno Páně (kdyby toho potřeba byla) směle a svobodně vyznával.

Nachází-li se v Písmách, že biřmování jest svátost?

Podstata a moc psaná se nachází; jméno pak skrze oustně od apoštolů a Krista podané ustanovení; jakož i o křtu praveno bylo.

Ukaž, že podstata a moc té svátosti psaná se nachází.

Ten pak, kterýž potvrzuje nás svými v Kristu, a kterýž pomazal nás Bůh, kterýž i znamenal nás, a dal závdavek Ducha v srdce naše (2. Corinth. I, v. 21-22), praví Písmo.

Co o tom smejšlejší svatí Otcové a sněmové církevní?

Ta Nového Zákona svátost tak svatosvatá jest jako křest sám, dí s svatými Otcí a církevními sněmy svatý Augustýn (libro 2. contra litteras Petiliani).

K čemu tedy platné jest biřmování?

Přináší pokřtěným hojnější milost Ducha Svatého, a je v svátosti posilňuje.

Kde jest to psáno?

V slovích již přivedených; a v těchto následujících: *pokřtěni toliko byli ve jménu Pána Ježíše, tehdy vzkládali na ně ruce, a přijímali Ducha Svatého* (Act. 8, v. 16, 17).

Tedy svatí apoštolové sami skrze sebe biřmovali?

Ovšem: znáti z míst přivedených, i z jiných (Act. v. 19, v. 5, 6).

Než kdo je ti to pověděl, že se skrze to rukou vzkládání znamená svátost biřmování?

Svatý Cyprián před lety asi 1400. (l. i. ep. 21) a jiní svatí Otcové (Aug. l. 5 contra Donat. c. 19 et 20. Item tract. in ep. Joan.).

Jakej má jinej oučinek ta svátost?

Upevňuje mysl k vyznání víry, a proti pokušením posilňuje (2. Cor. 1, v. 21).

Kteří se mají biřmovati?

Všickni pokřtění, když již kdospělému rozumu přišli.

Je-li o tom nějaké přikázání církevní?

Poslyš ustanovení Církve velmi staré: *Všickni věřící skrze vzkládání rukou biskupův, Ducha Svatého po křtu přijímati mají, aby dokonali křesťané nalezení byli* (Urbanus

Pont. et Mart. anno 227, epist. ad omnes Christianos).

Proč se pokřtění svatým křížmem maží při biřmování, jako i při křtu?

Proto že skrze Ducha Svatého apoštolé to nám tak ustanoveno zanechali.

Koho máš v té věci za svědka?

Svatého Klímenta (Ep. 1. ad Jul. et Julian.) a svatého Divíše (De Eccl. Hier. c. 2. et 4.), učedníky svatých apoštolů Petra a Pavla, kteří od apoštolů slyšeli, jako apoštolé od Pána.

Je-li o tom náké Církve přikázání?

Slyš Církev prikazující: *potřeba jest, aby pokřtění po křtu svatosvaté křížmo přijali* (Synod. Laod. can. 48).

Jakej to mazání má oučinek?

Odpovídá Tertullián: *Tělo pomazáno bývá, aby duše zachována byla; tělo znamenáno bývá, aby duše obražena byla; tělo vzkládáním rukou bývá zastíněno, aby duše duchem byla osvícena* (Lib. de carnis resurrect. et l. de baptismo).

Kdo tu svátost přijíti chce, je-li potřeba, aby byl v milosti Boží?

Ovšem jest potřeba: a pro tu příčinu, dřív než bys se biřmovati dal, máš se zpovídati. Kdo má potom svaté křížmo obmejtí? To jest ouřad a povinnost kněží. Může-li se někdo častěji dát biřmovati? Nemůže, tak jako ani častěji křtíti. Komu náleží biřmovati? Biřmovati jest ouřad samejch biskupů.

4. O Svátosti Oltářní

Co jest Oltářní Svátost?

Jest nejvelebnější Nového Zákona svátost a obět, v který Kristus, pravý Bůh a člověk, právě, a docela se obsahuje; a za živý i za mrtvý obětován bývá: když kněz náležitě posvěcený, chléb a víno posvětil onými tejnými slovy a od Krista ustanovenými.

Vylož vejslovněji, které věci v náležitě posvěcené hostiji se obsahují?

Obsahuje se Kristus Pán s tělem, celej, a živej tentýž, kterýž v nebi na pravici Otce sedí.

Jakým způsobem to dokazuješ?

Samejmi slovy Páně: *totoť jest tělo mé, kteréž se za vás dává* (Luc. 22, v. 19); *tentoť jest kalich nový Zákon v mé krvi, kteráž za vás bude vylita* (ibid. v. 20).

Proč pravíš: živej? zdaliž tam nemůže tělo mrtvé býti?

Nikoliv: poněvadž *Kristus vstav z mrtvých, již neumírá*, dí svatý Pavel (Rom. 6, v. 9); pročž kdekoliv jest, živ jest.

Jest tedy tam v těle Krista Pána jeho krev, duše, božství, a cokoliv k živému a božskému tělu patří?

O tom pochybovati Písmo již přivedené nedopouští.

Je-li týž Kristus živej také v posvěceném kalichu?

Jest ovšem: nebo krev jeho tam býti nemůže, leč v těle spolu i s duší, a božstvím.

Proč ne?

Poněvadž *Kristus vstav z mrtvých, již neumírá* (ibidem).

Kdy počíná Kristus býti v velebné Svátosti?

Hned jak kněz, pořádně posvěcený, slova posvěcující vyslovil.

Kterak to dokazuješ?

Samými slovy Krista Pána: nebo nepraví v čase budoucím: *totoť bude tělo mé*, když je požívati budeš, ale v čase přítomném: *totoť jest tělo mé*.

Kterak z toho zavíráš, že v tom okamžení tam býti má, v kterém slova zouplna jsou propověděna?

Tak že, kdyby v tom okamžení tam Kristus nebyl, nebyla by pravdivá Kristova slova; slovům pak Kristovým ani na okamžení nemůže nic na pravdě scházet.

Jak dlouho Kristus v Svátosti zůstává?

Dokavád se způsoby chleba a vína neporuší. Proč pravíš způsoby? zdaliž nezůstává podstata chleba a vína s tělem Krista Pána v Svátosti?

Nikoliv: ale samé toliko způsoby zevnitřní jsou tam s tělem Krista Pána.

Které jsou ty způsoby zevnitřní chleba a vína?

Jest okrouhlost, barva bílá, vůně, chuť, etc. Než jakým důvodem to dokazuješ, že ty způsoby bez podstaty chleba v Svátosti zůstávají?

Těž těmi Krista slovy, který nepraví: *totoť jest tělo mé a chléb*, aneb s chlebem, nebo pod chlebem, aneb tento chléb jest Tělo mé, než zprosta: *totoť jest tělo mé*.

Kdyby pak tam také chleba a vína podstata byla, bylo-li by potřeba bylo to slovy doložiti a vysvětliti?

Bez pochyby: sice by slova Kristova nebyla dosti světlá, ani (vedlé obecného smyslu a srozumění) dosti pravdivá.

Kterak by nebyla ta slova dosti světlá?

Proto že ta slova: *totoť jest tělo mé*, nevyšlovily by jak náleží všeho: což by se nám podávalo, kdyby tam chléb byl.

Kterak by nebyla dosti pravdivá?

Poněvadž podle obecného smyslu ta slova se takto rozumějí, jakoby řekl: celá podstata, kterou vám dávám, jest tělo mé. To by pak nebylo pravda.

Co odpovídáš těm, kteří se hádají, že tam není tělo Krista Pána, ale toliko jeho znamení, aneb figúra, anebo jen památka?

Nikde toho nečteme: *totoť jest znamení, figúra, anebo památka: ale tělo mé, které za vás vydáno bude*: aniž ty věci ukřižované byly, ale pravé tělo.

Kterak se ta proměna chleba a vína v tělo a krev Krista Pána státi může?

Neníť nemožné u Boha všelike slovo (Luc. I,

v. 37), který slovem svět z ničeho stvořil: a člověka Bohem učinil (Joan. 1, v. 14). Máme-li v Písmě nákej příklad takové proměny?

V Káni Galilejské proměnil Pán vodu v víno (Joan. 2, v. 9).

Ta proměna vody v víno, byla-li je tomuto proměnění ve všem podobná?

Ne ve všem: nebo v oný proměně jeden díl z vody zůstal, totiž hmota aneb materie vody, a to zůstal pod formou vína, v naší pak dotčené proměně nezůstává s tělem Kristovým ani hmota, ani podstatná forma chleba aneb vína.

Proto-li se ta proměna jmenuje *transsubstantiatio*, přespodstatnění aneb proměnění podstaty chleba a vína v tělo a krev Kristovou?

Proto zajisté: neb celá podstata chleba a vína hyne, a postoupá na místo té podstata Kristova, pod těmiž způsobami.

V jakém tedy smyslu ta Svátost chlebem se nazývá?

Rozpomeň se, že také víno v Káni Galilejské jmenovalo se vodou, ačkoliv nebyla již více voda (Joan. 2, v. 9).

Uměle sice odpovídáš, ale nečiníš mi zadosti. Ptám se, v jakém smyslu jmenuje se chléb, poněvadž není chléb?

Odpovídám tedy: že v tom smyslu, v kterém židé jedenkaždý pokrm chléb nazývají, ačkoliv není chléb (Exod. 16, v. 4, 8, 12, 15 etc. c. 18, v. 12).

Zdaliž také proto jmenuje se chléb, který z nebe zstoupil (Joan. 6, v. 59), chléb živý (ibid. v. 51), chléb života (ibid. v. 53), který kdo jí, živ bude na věky (ibid. v. 12 et v. 59)?

Proto ovšem, abychom porozuměli: že to není chléb od pekaře pečenej, ale pokrm duše nadpodstatnej a božskej.

Zná-li se k tomu augšpurkská konfessí, aneb vyznání, že Kristus v Svátosti jest pod způsobou chleba a vína?

Zná se k tomu zajisté hned vejslovně v desátým artykulu.

Které tedy věci v té Svátosti se obsahují?

Tyto tři: 1. viditelný a makavý způsoby, 2. pravá přítomnost těla a krve Boha živého, 3. moc duchovní milosti.

Co působí velebná Svátost v těch, kdo ji hodně přijímají?

Skrze ni duše svou potravu má a život (Johan. 6, v. 59), skrze ni též člověk s Bohem se sjednocuje (ibid. v. 57), mysl milostí naplněna bývá, a základ budoucí slávy nám se dává.

Máme-li se Kristu v velebné Svátosti klaněti?

Ovšem: a to touž poklonou, jaká na pravého Boha sluší, poněvadž ho tam přítomného býti uznáváme.

Kdy, a jak dlouho se mu tam klaněti máme?

Hned jak kněz posvětil; a jak dlouho pod způsoby svátostními zůstává.

Je-li také Kristus Pán v tom víně, kterým se kalich vyplakuje, a které se laikům po přijímání dává?

Není: nebo to víno není od kněze posvěcené.

Proč se to víno po přijímání velebné Svátosti laikům podává?

Proto, aby sobě počestně usta vyplákli.

Jestli to víno dřív polknu, než svatou hostií, hřeším-li tím těžce?

Nečiníš-li toho schválně, nehřešíš: lépe však jest se toho varovati, pokudž můžeš.

5. O přijímání velebné Svátosti Oltářní

Je-li všem křesťanům potřebná věc k spasení, aby pod obojí způsobou velebnou Svátost přijímali?

Není, ani *necessitate medii*, to jest jako tak potřebný prostředek, bez kterého lze není člověku spasenu býti: ani *necessitate praecepti*, tak potřebná, že od Krista pod zatracením přikázána jest.

Čím to dokazuješ, že není potřebná *necessitate medii*, jako prostředek, bez kterého lze není spasenu býti?

Samýho Krista Pána svědectvím: nebo on přislíbil život věčný tomu, kdož jí chléb ten. Přiveď vlastní jeho slova.

Kdož jí mne, dí Kristus, i on živ bude pro mne (Joan. 6, v. 58). *Kdož jí chléb tento, živ bude na věky* (ibidem v. 59).

Ta sice slova se zapříti nemohou; než máš-li takovejch více?

Bude-li kdo jísti z chleba tohoto, živ bude na věky (ibid. v. 52). *Aby, bude-li kdo z něho jísti, neumřel* (ibid. v. 51).

K čemu tedy potřeba je píti, jak sektáři chtějí?

Slova přednešená patrná jsou a to božská, jimžto na pravdě nic zcházeti nemůže.

Než Kristus při poslední večeři kalich podáváje pravil: píte z toho všickni (Matt. 26, v. 27): zdaliž ta slova nezavazují všech křesťanů, aby z toho kalicha pili?

Nemohou všech zavazovati, aby povinní byli z něho píti.

Proč ne?

Proto, že by mnohého zavazovaly k věci nemožné, což jest proti Boží dobrotě.

Kteří by to byli?

Ti, kteří vína od přirození okusiti nemohou žádným způsobem.

Pravda jest. Než na který se vztahovalo to slovo: všickni?

Na samy apoštoly, jenž přítomní byli.

Co tedy minil Kristus, když to pravil?

To: aby apoštolé jen jedinej kalich mezi sebou rozdělili, a jedenkaždej pořádně svůj díl z něho pil.

Kdes medle ten vejklad nalezl?

U svatého Lukáše: kdežto Kristus dí: *rozdělte mezi sebou* (Luc. 22, v. 17), a u svatého

Marka, kdežto čteme: *pili z něho všickni* (Marc. 14, v. 23).

Tedy to slovo *všickni* u sv. Matouše na ty toliko se vztahuje, na který u svatého Marka?

Nic patrnějšího není. A poněvadž u svatého Marka na samy toliko apoštoly se vztahuje, kteří sami z toho kalichu pili; nejináče tedy i u sv. Matouše rozuměti se mají.

Jestli to přikázání samy toliko apoštoly zavazovalo, tak by laikové ani jedné, ani druhé způsoby přijímati nebyli povinní?

To nenásleduje: nebo Kristus na jiném místě všem přikázal, aby velebnou Svátost přijímali.

Medle kde to stojí?

Kde pravil: *nebudete-li jísti těla Syna člověka, a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě* (Joan. 6, v. 54).

Nu hle! již se sám k tomu znáš, že všickni z kalichu mají píti?

Žádným způsobem; nebo ačkoliv v tom místě Kristus poroučí tělo a krev svou přijímati, nicméně však ani o kalichu nemluví: ani neustanovuje, na jaký způsob se má píti.

Zdaliž dosti neustanovuje, když praví: nebudete-li pítí?

Nikoli: poněvadž tělo jeho jísti mohou, a krev pítí pod jednou toliko způsobou ze dvou. Anobrž nikdy jinak se neděje.

Co to pravíš? pijeme-li pak krev Kristovou, kdykoliv tělo v posvěcené hostii jíme?

Bezpochyby: nebo s tělem přijímáme také Krev, která poněvadž tekutá jest, nepřijímá se než pitím.

Co pak k tomu říkáš? také-li kněz, když z kalichu krev pije, tělo spolu jí?

Kdož by o tom pochyboval? poněvadž v kalichu krev není bez těla, a tělo se nepřijímá leč jedením.

Prosím tě, dej mi všeho toho gruntovní příčinu.

Již jsem ji nahoře dal. Zajisté Kristus živej jest (Rom. 6, v. 9), a celej jak pod jednou, tak pod druhou způsobou: a protož ani krev bez těla, ani tělo bez krve se přijímati nemůže.

Snad rovněž ono to jest, co sv. Pavel k Korintům napsal?

Je právě to: *Kdokoli bude jísti chléb tento, neb*

*kalich Páně píti nehodně, vinen bude tělem
a krví Páně* (I. Cor. II, v. 27).

Jakou tedy příčinu mají sektáři, že se tak o pítí kalicha hádají?

Žádnou dokonce, jestliže chtějí zdravě Písmům rozuměti.

Oni praví, že na ten způsob má se velebná Svátost přijímati, na kterej ji Kristus ustanovil?

Kdyby ten důvod nětco platil, dokazoval by také, že jí máme u večer přijímati, a to po večeři a po umytí noh; čemuž ani oni nesvolují.

Však Kristus tu Svátost ustanovil pod obojí způsobou?

Mluvíš-li o velebné Svátosti, jelikož toliko večeří jest, odpírám tomu, že pod obojí způsobou ustanovena jest.

Podivný a nový věci povídáš?

Nepovídám nic nového. Ale s svatým Matoušem pravím, že Kristus večeři ustanovil pod samou toliko způsobou chleba: *když oni večeřeli* (Matt. 26, v. 26), s svatým pak Lukášem, a s svatým Pavlem dím, že z kalichu jim píti nedal, *až když odvečeřeli* (Luc. 22, v. 20. I. Cor. II. v. 25).

Tak tedy podstata večeře nezáleží na pití z kalichu?

Jistě co se po ustanovené večeři podává, nemá a nemůže se v podstatě večeře zavírat. Kterak jsou první křesťané přijímali, zdaliž ne pod obojí způsobou?

Jak jsou chtěli: nyní pod jednou toliko, nyní pod obojí způsobou přijímávali.

Máme-li také v tom příklad Páně?

Máme: v městečku Emaus podal učedníkům velebnou Svátost pod jednou samou chleba způsobou (Luc. 24, v. 30), jak velmi staří Otcové svědčí (Aug. l. 3. de cons. Evang. c. 25. – Chrysostom. Isichius et alii).

Co učil Luther o přijímání velebné Svátosti?

Učil, dosti býti, aby lid obecně na každý den žádost měl, v jistých pak dnech jednu způsobu ze dvou aby přijímal, tak jako Církev katolická učí, a poroučí (Luther. serm. de Euchar.).

Zanechal tedy Kristus Církvi na vůli užívání kalicha?

Laikům kalich ani nezapověděl, ani nepřikázal. Anobrž ani kněžím nepřikázal, leč když Obět Mše svaté vykonávají budou.

Tak tedy kněží krom Mše svatý pod jednou způsobou přijímají?

Každoročně na Zelenej Čtvrtek, a před smrtí, když *viaticum*, aneb poslední nácestní duše potravu přijímají.

Proč nepřidáváš také u Veliký Pátek při veřejných službách církevních?

Dobře napomínáš. Nebo tehdaž kněz samou toliko hostii předešlého dne posvěcenou přijímá, a to od dávných časů.

Také-li se Luther k tomu zná, že užívání kalicha na vůli Církvi zanecháno jest?

Přiznává se, že o kalichu nic takového Kristus nepřikázal, jako by ten k nabytí spasení potřebný byl, ano praví: lépe by bylo lásku zachovati, kterou Kristus přikazoval, než o způsobách té Svátosti se hádati (Epistola ad Bohemos).

Tak Církev má moc kalich laikům zapověditi i přikázati, kdy se jí za slušné viděti bude?

Máť zajisté: Nebo v čem od Krista Pána nic přikázáno není ani zapovědíno, toho správa k Církvi náleží.

Přikázala-li je Církev někdy skutečně přijímati pod obojím?

Přikázala za časů manichejských, kteří kalich za ohavnost měli.

Proč za těchto časů laikům kalich zapovídá?

Proto, že sektáři křičí, že jest všem od Krista přikázán, a k spasení potřebnej: což obě není pravda.

Než proč jest Kristus Pán při večeři apoštolům poručil, aby všickni z kalichu pili?

Proto, že všechny apoštoly tam na kněžství posvěcoval, a je vyučoval, jak Obět Mše svaté vykonávati mají.

Proto-li také kněz při Mši obojí způsobu přijímá?

Proto: neb je Nového Zákona Obět, ku který obojí způsobu potřebná jest.

6. O Oběti Mše svaté

Kdy Kristus tu Obět ustanovil, a konati poručil?

Při večeři: když apoštolům řekl: *to činěte na mou památku* (Luc. 22, v. 19).

K čemu Církev potřebuje Oběti Mše svaté, však již Kristus jednou na Kříži obětován jest?

Potřebuje proto: že na ní založena jest nej-
přednější náboženství našeho podstata: ne-
bo nikdy žádné náboženství nebylo bez o-
běti.

Než Kristus jedinou obětí dokonalé učinil na
věky ty, kteříž posvěcení jsou, dí svatý Pavel
(Hebr. 10, v. 14).

Pravda je, učinil to, co z strany jeho po-
třebné bylo: ale jeho zásluhy musí se nám
přivlastniti skrze Obět Mše svaté, a jiný
prostředky.

Dobře mluvíš, než dokaž, co pravíš.

Dokazuji takto: kdyby Kristus tak všecko
dokonale učinil, že by nám nic, co bychom
přidati měli, nepozůstávalo, nebyl by nám
ani křest, ani jiné svátosti potřebné.

Pro jakou příčinu Obět oltáře jmenuje se Mís-
sa, což vyznamenává vyslání?

Pro tu, že kněz k obětování té Oběti při-
stupuje, jako od Církve vyslaný legát.

Kde jsi se toho dočetl?

Svatý Pavel praví: *všeliký biskup z lidí vza-
tý, za lidi bývá postaven v těch věcech, které
jsou Boží, aby obětoval dary a oběti* (Hebr. 5,
v. 1).

O právě božskej hlas! Také-li smyslu těch slov rozumíš?

Rozumím, a slova ta dokazují, že totižto v Církvi netoliko ustavičná Obět jest, ale také kněží z lidí že jsou vyvoleni, kteří by ji obětovali.

Tak tedy apoštolové Obět Mše svatý konali, poněvadž jsou byli první kněží?

To dokazuje slovo řecké *λειτουργούντων*, to jest, *když jsou sloužili*, neb obět činili Pánu (Act. 13, v. 2), jako i jejich Liturgiae, aneb obětování Mše svaté, kterýchžto až podnes Církev užívá.

Co kdyby se řeklo, že Missa pochází od slova hebrejského Missach, kteréžto slovo vyznamenává obět dobrovolnou?

Řekneš-li to, nezbloudíš od Písma svatého, které toho slova v témž smyslu užívá (Deut. 16, v. 10).

Nachází-li se u starých proroků o té Oběti nějaké předpovědění?

Na každém místě posvěcována bývá, a obětována obět čistá jménu mému, praví Hospodin u Malachiáše (Malach. 1, v. 11).

Také-li jinde o té Oběti zmínka se činí?

Na mnohých místech jak Starého, tak Nového Zákona nachází se o té Oběti předpovědění a figury (Gen. 14, v. 18. – Psalm. 109, v. 4. – Hebr. 13, v. 10).

Co o ní praví Otcové prvních věků?

Tu Obět nazývají hroznou (Chrysost. homil. 3. in ep. ad Phil.), svrchovanou, a nejpravdivější (Aug. l. 10. de Civit. c. 20), Svátost Oltářní (Aug. ep. 59), Obět vykoupení (Augustinus liber 9. Confessionum c. 22).

Co dáleji?

Obět Těla a Krve Krista Pána (Aug. l. de orig. angel. et l. 22. de Civit. c. 8), která po všech Starého Zákona obětích a místo nich je ustanovena (Aug. l. 17. de Civ. c. 8).

Také-li staří Otcové svědčí, že ta Obět mrtvým pomáhá?

Svědčí: tak čteme u svatých: Jana Zlatoústého (Hom. 3. in ep. ad Phil.), Augustýna (Enchir. c. 11. et 13), Cypriána (Epist. 66 ad Cler. et Pleb.) a jiných.

Je-li pravda, že modlitby za mrtvé také v apoštolských, a Otců velmi starožitných liturgiích aneb obětích se nacházejí?

Čti liturgie svatých Petra, Ondřeje, Jakuba, Matouše, apoštolů, Marka Evanjelisty; Otců: Ambrože, a Basilia: a sám to spatříš, že tomu tak jest.

Co jest Luther napsal o Mši svaté po svém odpadnutí od víry katolický?

Napsal, že se učení o Mši svaté, a té užívání hodnověrností svatých Otců, ano celého světa vejborně a mocně potvrzuje (De captiv. Babylon.).

Co dále tam přikládá o též Mši svatý?

Praví, že by byla věc nesnesitelná, kdyby kdo chtěl hodnověrnost všech věků, jednomyslné zdání tolika lidí, a učení tolik vznešených mužů zavrhnouti.

Co dí jeho augšpurkské vyznání?

Praví, že o tom nadarmo se otázka činí, odkud by pocházelo slovo *Missa*, neb Mše, poněvadž v pátých knihách Mojžíšových se čte (Deut. 16, v. 10.) to slovo *Missach*, jak již dotčeno bylo.

To sice praví o jménu Mše; než co dí o věci samé?

Praví: že totižto neslušně a křivě na něho, i na následovníky jeho žalují, jakoby Mši

zkaziti chtěli, poněvadž ji s tou největší pobožností konají (Confess. Aug. ibid.).
Co smejší o Mši obecní každodenní?

Dokládá, že u nich se zachovává Mše obecná ne toliko ve dnech svátečních, ale i na každý den (Confess. Aug. ibid.).

Co jest to obecní Mši zachovati?

Jest z Mší mnohých, které se v klášteřích a shromážděních každodenně konávají, jednu zachovati, při který by lid velebnou Svátost přijímati mohl (Confess. Aug. ibid.).

Co učí o starožitnosti Mše svaté?

Učí, že Mše svatá příkladem Církve, Písmem, i Otcí svatými se utvrzuje: odkudž, že jest té naděje, an nebude zavržena (Confess. Aug. ibid.).

Co o způsobu sloužení Mše?

Praví, že zachovává teměř všecky ceremonie, čtení, modlitby, i stroje, v kterých se Mše sloužívává (Confess. Aug. ibid.).

Také-li jazyk latinskej?

Také ve všem, krom že místem málo něčco z německé řeči se přiměšuje, aby tomu také lid sprostý rozuměl (Confess. Aug. ibid.).

Je-li to k víře podobno, co povídáš?

Přečti augšpurkskou konfessí, a to onu první, kterou oni neproměněnou jmenují, tak nalezneš, že ty věci častěji opakuje.

Co jest pak ta augšpurkská konfessí aneb vyznání?

Jest jako náké víry snešení od Luthera složené, od Melanchthona napravené, a ponejprv v Augšpurku, potom v Řezně na světlo vydané.

Je-li ono snešení to, ku kterému lutriánští predikanti přísáhati musejí, dříve než ouřad predikantů dosáhnou?

Rovně to je ono, ku kterému velmi mnozí již přísáhali, ač je nikdy neviděli, poněvadž za velmi dlouhý čas teměř nikde se naleznouti nemohlo.

Proč pak lutriáni po všech teměř půlnočních krajinách neslouží Mše dlé své augšpurkské konfessí?

Proto totižto, že jsou v tom artykulu, jako i v jiných mnohých od svého prvního náboženství, tak jako dříve od katolického odstoupili.

Nebylo-li by lépe, aby oni od svého bludu zcela

odstoupili, a k své mateři svaté katolické Církvi se navrátili?

O! kyž jim milosrdný Bůh milosti té popřeje.

7. Způsob náležitého přijímání

Jaké přípravy potřebny jsou k hodnému velebné Svátosti přijímání?

Co se těla dotejče, potřebný jest k tomu přirozený půst.

Co tu mníš skrze přirozený půst?

Nic nejísti, nic nepít od půl noci až do té hodiny, kterou se má velebná Svátost přijímati.

Co kdyby se v těžké nemoci, a to jako potrava na cestu věčnosti velebná Svátost přijímala?

Tehdáž může se přijímati od nečtitrobného, jestli však k tomu velká potřeba nutí.

Co jest potřeba z strany duše?

Pevná víra o pravdě toho tajemství. Nebo zde platí to, co svatý Pavel dí: *přistupující k Bobu věřiti musí* (Hebr. II, v. 6).

Co potom?

Čisté svědomí ode všeho těžkého hříchu,

ano i od toho nejmenšího, pokud se státi může.

Kdo to učí?

Svatý Pavel těmito slovy: *Zkusiž pak sám sebe člověk; a tak z toho chleba jez, a z kalicha pí* (I. Corinth. II, v. 28).

Co kdyby se to nestalo?

Kdokoli bude jísti chléb tento, neb kalich Páně píti nehodně (to jest smrtného hříchu sobě povědom jsa), *vinen bude tělem a krví Páně* (I. Corinth. II, v. 27).

Co pak z toho následuje?

Kdož jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, to jest, zatracení věčné (I. Corinth. II, v. 29).

Dáleji co jest potřeba?

Veliká poníženost, a uznání naší nehodnosti k přijímání tak veliké Svátosti, i po všem našem přihotovení.

Jakými slovy tu poníženost na sobě ukázati sluší?

Těmito obyčejnými, jenž se po třikrát opakovávají: *Pane, nejsem hoden, abys všel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdravena bude* (Matt. 8, v. 8) duše má.

Ještě-li nětco jiného k tomu přináleží?

Veliká také pobožnost, a vnitřní i zevnitřní těla i duše uctivost, aby se k stolu Páně z obyčeje, neb z jakéhokoli lidského ohledu nepřistupovalo.

Po přijaté velebné Svátosti co se činiti má?

Má se 1. Víra obnoviti. 2. Kristu Pánu v nás přebývajícímu poklona učiniti. 3. Děkovati za tak veliké dobrodiní. 4. Hříchů se odříkati. 5. Polepšení před sebe vzíti 6. a sebe zcela a zouplna k jeho službě obětovati.

Dosti-li na tom jest?

7. Potom potřeby naše, a bližních našich obecné i obzvláštní, vnitřní i zevnitřní těla i duše přednesti.

Zdaliž ještě nětco více?

8. Máme milosti a pomoci jeho božské ke všemu dobrému, a proti všemu zlému snázně žádati.

Je-li pak veliké Boží dobrodiní moci tak velebnou Svátost přijímati?

Jest ovšem: nad kteréž většího v tomto životě býti nemůže.

Jest tedy dobře na ten způsob častěji k ní přistupovati?

První křesťané byli *každodenně trvající jednomyslně v chrámě, a lámající po domích chléb* (Act. 2, v. 46).

Co kdyby někdo řekl, že by lépeji bylo, aby co nejdříve, ano jednou toliko v poslední nemoci se přijímalo?

Bezbožná věc jest tak smejšleti: poněvadž praví Pán: *Rozkoši mé jsou býti s syny lidskými* (Prov. 8, v. 31).

Co se tedy domníváš, jak často každoročně dobře jest k stolu Páně choditi?

Z přikázání církevního povinní jsme jednou při veliké noci. Z pobožnosti pak nám k lepšímu jest při velikých svátcích, ano i každou neděli k tomu stolu přistoupiti, však s tou přímínkou, aby se to dalo, jak rčeno jest.

Co pomáhá tak častě přijímání?

Zkušená věc jest, že dlouho v těžkých hříších netrvají ti, jenž tak často k studnici vší svatosti přistupují.

8. O pokání a posledním pomazání

Co jest svátost pokání?

Jest druhá v tonutí po rozkotání lodí tabule, a znovu do hříchů padajícím lidem potřebná svátost, v kteréžto odpuštění hříchů tak dobře od hříšníků se žádá, jako od kněží uděluje.

Čteš-li v Písmě, že pokání jest svátost?

Ačkoliv pokání, poslední pomazání, svěcení kněžstva (jako i křest a biřmování) v Písmě svatým svátostmi se nenazývají; moc jejich však, a oučinek svátostní se vypisuje.

Co působí svátost pokání?

Hříchy po křtu zpáchaný odpouští, a milost posvěcující přináší.

Kde jest to psáno?

V slovích, která Kristus Pán k apoštolům propověděl, když je za kněze dokonalé ustanovil řka: *Kterým odpustíte hříchy, odpouštějíť se jim* (Joan. 20, v. 23).

Proč tu svátost druhou tabuli nazýváš?

Proto, že nepomáhá leč po křtu, jenž jest

v tonutí po zlamání lodí (rozuměj po těžkém prohřešení) první tabule, neb jest prostředek k nabytí odpuštění hříchů.

Proč pravíš, že ta svátost znovu do hříchu padajícím potřebná jest?

Proto, že bez ní odpuštění hříchův se nedává těm, kteří po křtu svatým těžkého hříchu se dočinili.

Kolik částek obsahuje ta svátost?

Tři: litost nad hříchy; z těch před knězem vyznání; a za ně dostiučinění.

Jaká musí býti při té svátosti litost nad hříchy?

Musí býti nadpřirozená, a máme toho litovati, že jsme Boha urazili, musí též vůli aneb předsevzetí v sobě obsahovati, že nikdy více nechceme hřešiti.

Má-li býti zkroušenost z lásky dokonalé čili dosti jest litost nedokonalá?

Že zkroušenost nedokonalá dostatečná jest, učí svatá katolická Církev.

Přednes svědectví sněmu tridentského.

Ona nedokonalá zkroušenost, která se jmenuje Attritio, jako bys řekl přitření... k obdržení milosti Boží v svátosti pokání hříšníka

způsobného činí (Trident. sess. 14. de Poenit. c. 4).

Jaká má býti ona vůle a předsevzetí, kterým více hřešiti nechceme?

Taková, jenž by všelikou náklonnost dobrovolnou k hříchu zavrhla, a k tomu všemu, co k hříchu přináleží.

Má-li také upřímně chtíti užívati prostředků ku polepšení potřebných?

To ovšem potřebí jest: poněvadž nemíní-li užívati prostředků, nemíní také konce obdržeti.

Jaké má býti to hříchův před knězem vysvětlení?

Takové, aby skrze ně všech smrtných hříchů tvárnost, a počet, pokud se státi může, kněz poznati mohl.

Také-li jsou se tak první křesťané zpovíдали svatým apoštolům, jako my tohoto času kněží?

To svatý Lukáš svědčí: *přicházeli vyznávající, a vypravují své skutky* (Act. 19, v. 18).
Přikazuje se tedy v Písmě, abychom se z hříchův svých lidem zpovíдали?

Přikazuje: *Vyznávejtež se jeden druhému*

z hříchův svých, a modlte se za sebe vespolek, abyšτε spaseni byli, praví Duch Svatý (Jac. 5, v. 16).

Co kdyby někdo při zpovědi zoumysla hřích těžký zamlčel, aneb zapřel bez důležitý příčiny?

Podobnému žádný se hřích neodpouští: a takový dopouští se hrozného svatokrádežství, poněvadž Duchu Svatému lže.

Můžeš to skrze Písmo svaté dovesti?

Ananiáš a Safira hřích před svatým Petrem zapírajíce, smrtí jsou ztrestáni, proto že jsou Duchu Svatému lhali (Act. 5, v. 4, 5, 9, 10).

Co pak když ne chtě, ale z zapomenutí smrte-dlnej hřích zamlčím?

Tehdáž se ti ten sice odpouští s jinými hřích-y; ale kdyby ti potom na pamět připadl, máš se při následující zpovědi z něho zpovídati.

Odpouští-li se skrze svátost pokání celá zlost hříchův?

Celá sice vina odpuštěna bývá, ale ne vždycky celá pokuta.

Stojí-li i to v Písmě, že ne vždycky celá pokuta s vinou se odpouští?

Patrnej toho příklad je na Adamovi (Gen.

3, v. 16-19), Davidovi (2. Reg. 12, v. 13-14) a jiných mnohých.

Na jaký pak způsob může se dosáhnouti odpuštění ostatních pokut?

K tomu slouží třetí díl pokání, totiž dopomáhá zadostiučinění.

Který jest způsob zadostiučinění?

Dvojí jest způsob: 1. Hodné ovoce, to jest skutky pokání činiti (Luc. 3, v. 8) 2. Odpustky zejskati.

Kterí jsou to ti hodní skutkové pokání?

Jsou také ti: Protivné věci trpělivě snášeti, dobrovolně sebe samého trestati, a mrtviti, v lásce a službě Boží vroucným býti, a spasení duší lidských pohledávati, a co toho více.

Co jsou odpustky?

Odpustky jmenujeme nadpověděných pokut odpuštění, které se skrze moc Církve aneb klíčův děje.

Kdo tedy má moc odpustky dávat, aneb takové pokuty odpouštět?

Římský papež, jakožto nejvyšší Pána Krista místodržící na zemi, a jinší správcové církevní, kterým on své moci uděluje.

Odkud má nejvyšší biskup takovou moc?

Z těchto slov, které Kristus Pán k svatému Petrovi řekl: *cokoliv rozvážeš na zemi, budeť rozvázáno i na nebi* (Matt. 16, v. 19).

Dávají-li se odpustky v moci zásluh Kristových?

Bezpochyby: nebo bez Kristových zásluh nemohla by Církev ani viny, ani pokut odpouštět.

Je-li potřeba k dosažení odpustkův, aby člověk byl v milosti Boží?

Ovšem jest potřeba: nebo pokuta se neodpouští, leč po odpuštění viny.

Čeho ještě k zejskání odpustkův jest potřeba?

Abys vykonal ty dobrý skutky, který nařídil ten, jenž odpustky propůjčuje, jaký jsou: modlitba, půst, almužna, a těm podobný.

Je-li k lepšímu začasty odpustky zejskati?

O! když můžeme každodenně! poněvadž každý den hřešíce pokuty zasluhujeme, které však ne tak hned vyplácíme.

Sektáři praví, že se odpustky za peníze kupují, co ty k tomu pravíš?

Pravím, že jest to pouhá lež, jaké lži začasty prodávají, jenž té věci dobře povědomí ne-

jsou: nebo kdyby se nětco nejmenšího za
odpustky dalo, tím samým by nic nepla-
tily.

Než kterak sluší kajícímu ku knězi přistoupiti,
aby se náležitě zpovídal?

Předně má skrze zpytování svědomí svého
hříchy sobě na paměť přivesti, těch želeti, a
se odříkati s oumyslem polepšení: a v po-
řádek uvesti to, z čeho se chce zpovídati.

Co má potom činiti?

Má ku knězi na stranu přikleknouti, a po-
žehnaje se svatým křížem, požehnání od
něho žádati, aby náležitě se zpovídati mohl.

Co potom má činiti, když dostane požehnání?

Říkati má: Zpovídám se Pánu Bohu vše-
mohoucímu, blahoslavené Panně Marii,
blahoslavenému Michalu Archanjelu, bla-
hoslavenému Janu Křtiteli, svatým apošto-
lům Petrovi a Pavlovi, a všem svatým, a vám
otče na Božím místě: že jsem hrubě zhřešil,
myšlením, mluvením, skutkem, i opuště-
ním mnoho dobrého: má vina, má vina,
má největší vina.

Co na to učiniti mám?

Potom hned pověz: kdy jsi se posledně zpo-

vídal; zdaližs uložené pokání vykonal; a proč ne.

Potom co následuje?

Vyznej: zdaližs na nětco v předešlé zpovědi zapomenul, aneb vědomě zamlčel, a pověz.

Co potom dáleji?

Potom hned hříchy své vyznej a vyjádři, jako na hoře povědíno jest, co nejsvětleji a nejkratčej můžeš.

Je-li k lepšímu před rozhřešením kněze prositi, aby nás dáleji se vyptával, abychom snad nic neopustili?

Může se to státi, bude-li toho potřeba.

Kdyby pak potřeba nebyla, aneb se již stalo? co činiti?

Ať se zavře zpověď takto: z těch, a ze všech jiných hříchův svých, který mi na pamět nepřichází, vinen se dávám: a želím srdečně, že jsem nimi svrchovanou dobrotu Boží urazil, mám pevný oumysl se polepšiti; za pokání a rozhřešení poníženě žádám.

Co se má dělati po rozhřešení?

Uložené pokání co nejdříve budeš moci, vykonej, a novej život začni.

Je-li těžká povinnost k vykonání uloženého a přijatého pokání?

Bylo-li je uložené za těžké hříchy, těžká věc jest je zanedbat, těžší je potupiti.

Co jest poslední pomazání?

Jest svátost, nížto nemocným skrze svatý olej, a slova Páně, v těžkých nemoci obtížnostech polehčeno bývá, aby šťastněji z tohoto světa sešli, i také (pokudž by k lepšímu bylo) tělo k předešlému zdraví navraceno bylo.

Jakej užitek ta svátost přináší?

Předně, milost posvěcující, a odpuštění hříchův. Za druhé: sílu duchovní k poslednímu tažení a půtce. Za třetí: někdy také těla zdraví.

Co o tom pomazání psáno čteme?

Pakli kdo z vás jest nemocen, uveď k sobě kněží Církve, ať se modlí nad ním, mažíce jej olejem ve jménu Páně, a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčíť mu Pán: a bude-li v bříších, budou jemu odpuštěni (Jac. 5, v. 14, 15).

Tedy poslední pomazání k rychlejší smrti nedopomáhá?

Ano naproti tomu častokráte ji zdržuje a mešká, jakžs již slyšel, a zkušenost učí velmi častá.

Učí-li to také Písmo?

O apoštolích čteme: *a mazali olejem mnohé nemocné, a byli uzdravováni* (Marc. 6, v. 13).

Kdyby nemocný věděl, že jest v hříchu smrtedlným, byl-li by povinen se před posledním pomazáním zpovídati?

Bezpochyby: sice by se svatokrádeže dopustil, přijímaje svátost nehodně.

Kteraks pak pravil, že se skrze tu svátost hříchy odpouští?

To se rozumí o hříších, který nemocnému povědomý nejsou.

Může-li člověk častěji poslední pomazání přijíti?

Může tolikrát, kolikrát těžkost nemoci do nebezpečenství smrti nemocného uvádí.

Také-li v jedný a týž nemoci?

Ovšem také, když nemoc dlouho trvá, a po polehčení, a ulevení nemoci nebezpečenství smrti zase se navrácuje.

9. O svátosti svěcení kněžstva

Jaká svátost jest svěcení kněžstva?

Jest svátost, skrze kteroužto kněží, a jiným slouhám církevním moc se dává k pořádnému a slušnému církevního ouřadu vykonání.

Vylož světleji, co ta svátost dává tomu, kdo ji přijímá?

1. Milost Boží (1. Timoth. 4, v. 14) 2. moc obětovati Obět Mše svaté (2. Timoth. 1, v. 6) a Svátost Oltářní posvěcovati 3. od hříchů rozhřešovati (Joan. 20, v. 23) a jiné svátosti přísluhovati.

Je-li potřeba, aby byl v milosti Boží ten, kdo tu svátost přijímá?

Bezpochyby: nebo ta svátost není k tomu ustanovená, aby skrze ni přijímajícímu ji, hříchy se odpouštěly.

Je-li pak to svěcení potřebné, aby někdo knězem byl, a ouřad církevní pořádně vykonávati mohl?

Jest zajisté: nebo od času Aarona pravý kněz nebyl, leč pomazaný, a posvěcený.

Odkud se to stalo, aby Aaron, a jeho synové,

i jejich nápadníci na kněžstvo posvěcení byli?

Z tohoto Božího poručení: *připoj také k sobě Aarona, bratra svého, s syny jeho...ať by mi za kněží byli* (Exod. 28, v. 1). *Olej pomazání vleješ na hlavu jeho; a tak tím řádem posvěcen bude* (ibid. 29, v. 7, 21, 29. – Levit. 8, v. 12).

Co kdyby někdo tím řádem neposvěcený do kněžského ouřadu se vetřel?

Cizí, kdo by k posluhování přistoupil, umřet, praví Pán (Num. 3, v. 10).

Také-li jsou někteří skutečně pro tu příčinu zahynuli?

Dathan a Abiron od země jsou pohlceni (Num. 16, v. 31); jiní ohněm stráveni (ib. v. 35), Oza smrtí je zachvácen (2. Reg. 6, v. 7), Ozeáš král málomocenstvím raněn (2. Paral. 26, v. 19).

Je-li potřeba i v Kristové Církvi kněží posvěcovati, aby mohli služby Boží vykonávati?

Což nemá bejtí? *aniž kdo sám osobuje sobě cti, než kdož povolán bývá od Boha, jako Aaron* (Hebr. 5, v. 4), totižto skrze posvěcení.

Kterak pak sektáři praví: že všickni křesťané jsou kněží?

Zajisté zrovna mluví proti slovům svatého

Pavla: každý zajisté biskup z lidí vyvolený, za lidí bývá postaven v těch věcech, které jsou Boží (Hebr. 5, v. 1), a povolán bývá od Boha, jako i Aaron (ib. v. 4).

Však se všickni v Písmě kněží nazývají? (1. Petr. 2, v. 9).

Tak jest, ale nevlastně, jako modlitby, mrtvení, chválení Boha, a těm podobné věci, v Písmě oběti se nazývají, však obšírným a nevlastním smyslem.

Odkud mají své posvěcení katoličtí kněží?

Od biskupů pořádně posvěcených (Hier. epist. 52. ad Marcell. August. in ps. 44).

Odkud své mají biskupové?

Skrze pořádné postupování a posloupnost od apoštolův Krista Pána (2. Timot. 1, v. 6. - Tit. 1, v. 5).

Odkud své dosáhli svatí apoštolové?

Od samého Krista, Syna Božího (Joan. 20, v. 21, 22).

Odkud pak své měl Kristus Pán?

Kristus ne samého sebe oslavil, aby byl biskupem, ale ten, kterýž mluvil k němu: ty jsi Syn můj (Hebr. 5, v. 5), ty jsi kněz na věky (Psalm. 109, v. 4).

Žádný tedy kněz nemůže druhého za dědiče svého kněžství ustanoviti?

Odstup to na to pomysli.

Než zdaliž nemůže sprostý kněz jiného na kněžství posvětit?

Nemůže: třebaš jich také čtyřdvacet k tomu bylo. Nebo posvěcovati na kněžstvo žádnému nepřísluší, leč biskupům.

Kterak pak Aërius pravil, že kněží v té věci biskupům rovní jsou?

Pro tu příčinu Aërius jakožto kacír od Církve katolické jest odsouzen, a odstrčen, že od toho bludu upustiti nechtěl (August. haeres. 53).

Co praví Pán o těch, jenž se do toho ouřadu jinou cestou vtírají?

Kdo nevchází dveřmi do ovčince ovcí, ale vstupuje jinudy, ten zloděj jest a lotr (Joan. 10, v. 1), totižto duší.

Mají-li také nekatoličtí pořádně posvěcených kněží?

Nemají.

Proč nemají?

Proto, že nemají pořádně posvěcených biskupů, kteří by mohli jiný posvěcovat.

Proč ti, kteří u nich se biskupové nazývají, nejsou pořádně posvěcení, a posvěcovati na kněžstvo nemohou?

Proto, že nemohou dokázati své pořádné posloupnosti až do Krista Pána, a apoštolův jeho.

Co pak není dosti na tom, že se od obce a od světského magistrátu, aneb od knížete vyvolují a představují?

S dovolením církevních prelátů a vrchnosti může obec, neb kníže vyvoliti osoby schopné: ale proto kněží nebudou, leč od biskupa posvěcení dosáhnou.

Proč pak ne?

Proto, že moc hříchy odpouštět, obět Mše svaté konati, Oltářní Svátost posvěcovati, a jiné kněžím náležící věci vykonávati, jest nadpřirozená moc; jakouž světští dáti nemohou, poněvadž jí sami nemají.

Kterak pak sektáři svátosti přísluhují, poněvadž kněží nejsou?

Neplatně to činí, a bez všelikého užitku lidu svého.

Tedy se mejlí lidé, když se domnívají, že by svátosti přijímali, který však takovými nejsou?

Převelice se mejlí, kteří se domnívají, že se jim hříchy odpouštějí, aneb že se jim Svátost Oltářní od jejich pastorů dává.

Než kdyby obecný lid řekl: já mým vrchním věřím, jim je na to myslit: je-li již bezpečeno?

Na to Kristus Pán odpoví: *vede-li slepý slepého, oba do jámy padají* (Matt. 15, v. 14).

Může-li kdo pořádně přijaté posvěcení podruhé přijíti?

Žádným způsobem: kdo jednou na kněžstvo posvěcen jest, do smrti posvěcen zůstává.

10. O stavu manželském

Co jest stav manželský?

Jest svátost, skrze kterou muž a žena pokřtěni jsou, a pořádně se smluvíce v nerozdílnou života společnost vcházejí, z částky proto, aby děti poctivě a křesťansky plodili a odchovali, z částky proto, aby se ohavného hříchu smilstva, a nezdrželivosti vystříhali.

Praví-li se v Písmě, že stav manželský jest svátost?

Svätost tato veliká jest, dí svatý Pavel (Eph. 5, v. 32).

Uděluje-li tato svátost milost posvěcující těm, jenž ji přijímají?

Ovšem, jestli ji hodně přijímají.

Co jim ještě víc dává?

Pomoc Boží, skrze kterou by v společné lásce živí jsouce, dítky poctivě ploditi, a křesťansky odchovávat, a hříchu nezdrželivosti varovati se mohli.

Co kdyby tu svátost v hříchu smrtném usnoubení přijali?

Tehdáž ani milosti, ani dotčené pomoci božské nedosahují; ale těžkého hříchu svatokrádežství se dopouštějí.

A co z toho pochází?

To totižto, že ze všech stran mnohá nešťastná manželstva se nachází.

Proč kněží a duchovní katoličtí žen sobě neberou?

Proč se neženil Kristus, nejvyšší Kněz? proč svatý Jan Křtitel, a Jan Evanjelista? svatý Pavel, a mnozí jiní bez počtu svatí?

Příhodně sice odpovídáš; ale přilož příčinu, na kterou se doptávám?

Příčina jest tato: že kněží a duchovní dobrovolně slibem čistoty se zavazují, když svěcení kněžstva přijímají.

Proč pravíš dobrovolně? i zdaliž se k tomu nenutí?

Aby kdo svěcení přijal, a dotčený slib učinil, žádný nucen nebývá; ale slib svobodně učiněný zachovati slušně jedenkaždý povinen jest, a musí.

Jakým pak to právem?

Tímto slovem Božím: *slíbil-li jsi co Pánu Bohu, neprodlevej splniti*: Item: *cožkoli slíbiš, splň* (Eccle. 5, v. 3).

Než dá-li se ten slib dělat, poněvadž praví Pán: *rostež a množtež se* (Genesis cap. 1, versus 28)?

Netoliko ten slib slušný jest, ale i rada Krista Pána. To pak co ty přednášíš, praveno jest těm, kteří již manželé byli; a kterýchž plod potřebný světu byl.

Anobrž svatý Pavel píše, že to potřeba jest také v Církvi křesťanské, řka: *jedenkaždý manželku svou měj, a jednakaždá žena měj manžela svého* (1. Cor. 7, v. 2).

Ale ihned přidává týž sv. Pavel: *totož pak*

pravím podle dopuštění, a ne podle rozkazu
(ibid. v. 6).

Není to tedy přikázání, kterým by všickni
k manželstvu zavázáni byli?

Žádným způsobem.

Jak dávno světští kněží manželstva neužívají?

Hned od času Krista Pána a apoštolův.

Jakého svědka máš, že to řícti můžeš?

Mám za svědka sněm karthaginenský druhý, který před prvním nicenským držán byl.

Co učí ten tak velice starý sněm?

Poroučí biskupům, kněžím a jáhnům, aby dokonce od svých žen se zdržovali, aby činili, co apoštolé učili, a od počátku Církve zachovááno bylo (Concil. Carthag. 2).

Hle, již se sám přiznáváš, že jsou měli ženy, poněvadž jim poručeno bylo od nich se zdržovati?

Nikoliv: nebo sněm toliko k těm mluví, kteří před přijatým posvěcením v manželstvu postaveni byli: a z takových tehdaž mnozí na kněžstvo se světili.

Může tedy v manželstvu postavený muž na kněžstvo aneb biskupství posvěcen býti?

Může, jestli toliko jednu sobě byl pojal, a to ne vdovu: jen když ona se uvolí napotom čistotu zachovati.

Jsou-li takoví povinní ženy své živiti?

Svatí sněmové ostře takovým domlouvají, nečiní-li toho.

Co praví svatí Otcové, kdyby někdo z nich rodinu zplodil?

Praví, že má pokutován býti jako cizoložník, krásně že ji zplodil z manželky, kterou před přijatým svěcením byl pojal.

Nikdy tedy v Církvi dovoleno nebylo po přijatém svěcení manželku pojíti?

Nikdy: leč když římský papež z velmi důležité příčiny dovolení dal: což se velmi zřídka stalo.

V jakém smyslu dí svatý Pavel: Ale musí biskup býti bez ouhony, jediné manželky muž (1. Timoth. 3, v. 2)?

Smysl těch slov jest: že ten, kterýž druhou ženu měl, neb má, nemá k svěcení připuštěn býti.

Kdo tobě ten vejklad poskytuje?

Sám svatý Pavel, který přidává o ženách:
Vdova buď vyvolena nejméně majíce šedesáte

let, kteráž by byla jednoho muže manželka
(1. Timoth. 5, v. 9).

Proč to píše sv. Pavel o vdovách?

Proto že za prvních časů některé k církevním některým ouřadům užívány bývaly, kteréžto *diaconissae* nazvané byly.

Když se praví: poctivé manželstvo ve všem (Hebr. 13, v. 4), je-li to tak mnoho jako mezi všemi, jak chtějí sektáři?

Uchovej Pán Bůh: nebo by z toho následovalo, že by také mezi otcem a dcerou bylo poctivé, čehož se samé přirození hrozí.

Kterak se pak mají ta slova rozumět?

Že manželé poctivě mají manželstva užívati ve všech věcech, které k tomu patří; *aby lože bylo nepoškrbnuté* (Ibid.).

Poněvadž pak mnozí světští kněží nečistě živí jsou, nebylo-li by lépe manželku míti? neb jest lépe v stav manželský vstoupiti, nežli se páli (1. Cor. 7, v. 9)?

Zajisté mezi ženatými sektářův pastýři a predikanty ne méně jich je nečistě obcujících, než mezi katolickými: a tak ne samé manželstvo z chlípných čisté činí.

Pravda sice jest: než co díš k slovům apoštola?

Pakliť se nemohou zdržeti, ať se vdají (ibid.),
dí sv. Pavel: ale prve než se slibem čistoty
zaváže: nebo cokoli slíbíš, zachovati jsi po-
vinen.

Praví svatý Pavel: že těch, ježto zabraňují man-
želstvo, učení je ďábelské (1. Timoth. 4, v. 3).

V Církvi katolické žádný manželstva neza-
povídá: *ale jsou panicové, kteříž jsou se sa-
mi v panictví oddali pro království nebeské*
(Matt. 19, v. 12).

Povídá se, že řeckým kněžím dovoleno jest,
aby ženy své při sobě měli, je-li tomu tak?

Tak jest, jestli jsou je dřív pojali, než jsou
posvěceni byli: ale i tehdaž povinni jsou od
nich se zdržeti.

Co pak nelze ani jim po posvěcení se ženiti?

Žádným způsobem: ano teměř všickni bis-
kupové řečtí berou se z řeholního stavu, a
zůstávají v biskupství třemi sliby zavázaní.
Zdaliž jsou neměli manželek svých svatý Petr,
a jiní apoštolé?

Měli-li jsou někteří před povoláním apo-
štolským, tak když jsou od Krista povoláni
byli, opustili je.

Odkud to víš?

Hle, my opustili jsme všechny věci, praví sv. Petr (Matt. 19, v. 27); kdo pak praví všechny věci, nevynímá manželky.

Co pak sice svatý Pavel o bezženství a panenství učí?

Dobré jest zajisté člověku ženy se nedotýkati, praví (1. Cor. 7, v. 1); a jsi-li prost od ženy, nehledej ženy (ib. v. 27).

Radí tedy pannám a svobodným v bezženství zůstávati?

Poslyš jeho slova: o pannách pak přikázání Páně nemám: ale však radu dávám (ib. v. 25).

Než co jest to za radu?

Pravím pak neženatým, a nevdaným, a vdovám, že jest jim dobré, aby tak zůstaly, jako i já: praví apoštol, jsa on sám panic (ib. v. 8).

Také-li Kristus Pán takovou radu dává?

Zřetelně těmito slovy: jsou panicové, kteříž jsou se sami v panictví oddali pro království nebeské, kdo může pochopiti, pochop (Matt. 19, v. 12).

Zdaliž pak tedy Kristus Pán, a svatý Pavel ženění neschvalují?

Ano raději na opak: *Kdož vdává za muže pannu svou, dobře činí, praví apoštol, ale i kdo nevdává, lépe činí* (1. Cor. 7, v. 38).

To jsou sice věci patrné: než proč pak se panenství a bezženství tak nad manželství vynáší?

Příčinu dává apoštol: *Žena nevdaná a panna myslí na to, což jest Božího, aby byla svatá tělem i duchem* (ib. v. 34).

11. O církevních ceremoniích

K čemu jsou ceremonie, který se konají a k posluhování svátostí užívají?

Těmi se sláva Boží zvětšuje; příklad Krista Pána v uctivosti se má (Marc. 7, v. 34; Joan. 9, v. 6), vzbuzuje se pobožnost; lid se vyučuje; církevní řád se okrašluje (1. Cor. 14, v. 40).

Kdo jest církevní ceremonie ustanovil?

Kristus Pán *po svém umučení za čtyrydce dní ukazoval se jim* (učedníkům) *a mluvil o království Božím* (Act. 1, v. 3), jenž jest Církev (Matt. 13, v. 41 et c. 25, v. 1).

Zdaliž ňáký díl těch také Duch Svatý nevnukl?

Bezpochyby vnukl: neboť on od počátku Církev řídil: *uče všelikou pravdu*, podle zaslíbení Krista Pána (Joan. 16, v. 13).

Na čemž se zakládá svěcení vody, a jiných věcí?

V těchto svatého Pavla slovích: *Každé stvoření Boží dobré jest; posvěcuje se zajisté skrze slovo Boží, a modlitbu* (1. Timoth. 4, v. 4-5).

Co znamená voda svěcená, která se obyčejně při dveřích kostelních vystavuje?

Obnovuje nám památku křtu svatého, který nás skrze vodu a Ducha Svatého do Církve uvedl (Joan. 3, v. 6).

Co znamenají svěcené svíce na den Očišťování Panny Marie?

Znamenají Krista Pána: kterého svatý Symeon na ten den *světlem k zjevení národův* nazval a pozdravil (Luc. 2, v. 32).

Co popel, který se první den v postě světívá?

Učí nás, kterak ten svatý pokání čas začítí, a vynaložiti sluší (Matt. 11, v. 21; Luc. 10, v. 13).

Co zelené ratolesti v neděli Květnou?

Připominají slavné Krista Pána vstoupení do Jeruzaléma, a jeho nad nepřátely našimi triumf (Joan. 12, v. 13) a vítězorodovánkы.

K A P I T O L A P Á T Á

O povinnosti křesťanské spravedlnosti

Která jest hlavní částka pátá učení křesťanského?

Jest spravedlnost křesťanská.

Co učí Kristus Pán o spravedlnosti křesťanské?

Nebude-li bojnější spravedlnost vaše, dí křesťanům, nežli zákoníkům a farizeům, nevejdete do království nebeského (Matt. 5, v. 20).

Jak dokonalou spravedlnost od nás Pán žádá míti?

Známo ti jest slovo jeho: *protož vy buďte dokonalí, jako i Otec váš dokonalý jest (ibid. v. 48).*

Pomníš-li co svatý Petr k tomu příkládá?

Podlé toho, který povolal vás, Svatého; i vy ve všem obcování svatí buďte (1. Petr. 1, v. 15).

Co jest potřeba k takové spravedlnosti?

Obzvláště tyto dvě věci: *uchyl se od zlého, a čině dobré* (1. Petr. 3, v. 11).

Kterak můžeme varovati se zlého, a dobré činiti?

Odpovídá svatý Pavel: *všecko mohu v tom, jenž mne posilňuje* (Philip. 4, v. 13), *ne sám já, mou vlastní silou, ale milost Boží se mnou* (1. Cor. 15, v. 10).

Jest nám tedy milost Boží potřebná k tomu, abychom se varovali zlého, a činili dobré?

O tom se nikoliv nepochybuje: nebo jak Kristus Pán praví: *beze mne nic nemůžete učiniti* (Joan. 15, v. 5).

1. O ospravedlnění hříšníka, a o milosti Boží

Můžeš-li mi pověditi, kterak člověk z hříšníka spravedlivým učiněn bývá?

Mohu: ale pořádně, a po kousku.

Co k tomu tedy náleží?

Milost Boží skrze Krista nabytá a zaslíbená, kterážto se jmenuje skutečná, předcházející (Psalm. 20, v. 4) aneb vzbuzující milost.

Proč se jmenuje skutečná?

Proto že jest skutek božské dobroty nám prokázaný, a že se dělí od milosti vnítr na duši se držící, a nás skrze sebe samou spravedlivé činící.

Proč se jmenuje předcházející, a vzbuzující?

Proto, že předchází všeliký dobrý skutek člověka, i všelikou zásluhu, a k té vzbuzuje.

Kterak se děje ten skutek božský?

Děje se, když Bůh rozum náš osvěcuje k poznání zlého i dobrého, a vůli láká, a zůve, aby zavrhla zlé, a dobrého vyhledávala.

Než to samé kterak se děje?

Vnuknutím božským, slyšením slova Božího, čtením pobožných kněh, patřením na svaté obrazy, *tejráním soužení*, které *dává rozum* (Isai. 28, v. 19), a jinými rozličnými způsoby.

Proč pravíš, že vůli láká a zůve: zdaliž milost taková nenutí vůli k činění dobrého?

Nikdy nenutí: nebo vždycky tak dána bývá, že vůle svobodná zůstává, a může ji člověk aneb odvrhnouti, aneb s ní k dobrému se přičiniti.

Svědčí-li to svaté Písmo, že se nám na takový způsob milost dává?

Patrně těmito, a jinými mnohými slovy: *volala jsem, a pohrdali jste: vztáhla jsem ruku svou, a nebyl, kdo by pohleděl* (Prov. 1, v. 24). Je-li to také víra a učení svaté Církve?

Nahlídni do sněmu tridentského, a nalezněš, že ti za zlořečený se vyhlašují, kteří tomu odpírají (Concil. Trid. de justific. sess. 6, c. 5).

Přiveď text toho sněmu.

Řekne-li kdo, že svobodná vůle člověka, od Boha pohnutá a vzbuzená, nemůže, byť chtěla, odporovati, proklatý buď (ib. can. 4).

Kterou pak jmenují milost oučinnivou, aneb vítěznou a přemáhající: zdaliž ne tu, kterou člověk zavrhnouti nemůže?

Nikoliv: ale oučinnivá milost sluje ona, kterou byvší vůle posilněna, všecky těžkosti protivné přemáhá, a předce to co koná, svobodně koná.

Jaká pak je milost, kterou dostatečnou nazývají?

Ta rovně, když jí neužíváme, a i ta by oučinnivou sloula, kdybychom jí užívali.

Může tedy tatáž milost z oučinnivé toliko dostatečnou učiněna býti?

Tak jest: a to se vždycky přihází, když s touž udělenou milostí dobře začínáme, a potom od dobrého počáteho upouštíme.

Jakej máš toho základ v Písmě svatém?

Podobenství o semenu, jenž jest Slovo Boží, které někteří *s radostí přijímají, a na čas věří, a v čas pokušení odstupují* (Luc. 8, v. 13). Dává-li Pán Bůh všem lidem milost dostatečnou, s kterou by se mohli k dobrému přičiniti, kdyby chtěli?

Dává všechněm hojně, a neomlouvá (Jac. 1, v. 5).

Dává-li také tím oumyslem, aby všickni jí užívali, a spaseni byli?

Chce, aby všickni lidé spaseni byli, a k poznání pravdy přišli, dí apoštol (1. Tim. 2, v. 4). Když pak někdo hříšníkem a bezbožným jest, chce-li Bůh, aby spasen byl?

Živ jsem já, praví Pán, nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od cesty své, a živ byl (Ezech. 33, v. 11), totižto na věky. Nicméně někteří praví, že Kristus za všechny neumřel?

Ale svatý Pavel jim odporuje: *poněvadž jeden za všechny umřel, tedyť jsou všickni zemřeli: a za všechny umřel Kristus* (2. Cor. 5, v. 14, 15).

Již pak, přijme-li člověk tu předcházející milost, a s ní pracuje, co především z toho pochází, a jaký té jest oučinek?

Že Boha Stvořitele začíná poznávati, a v něj věřiti.

Co začíná věřiti?

Že Bůh jest, a jednomu každému platí podle skutkův jeho. Item: že skrze milost Krista Pána bezbožný ospravedlněn býti může.

Co o tom svaté Písmo praví?

Musíť tedy, kdo přistupuje k Bohu, věřiti, že jest Bůh, a těm kteříž ho hledají, že jest odplátce (Hebr. 11, v. 6).

Jestli hříšník milosti tak sobě dané pořád užívá, co z toho dále pochází?

To, že začíná Boha se báti, jej milovati, v něho doufati, hříchů nenáviděti, svátostí žádostiv býti, napravení života, a zachování přikázání Božích před sebe bráti.

Kterak se pak tehdáž ta dotčená milost jmenuje?

Jmenuje se milost pomáhající, spolu pracující, průvodící.

Pakli hříšník s podobnou milostí tak pracuje, že náležitě svátostí církevních oučasten bývá, co potom následuje?

To, že té doby Bůh z pouhého milosrdenství dává mu milost vnitřní, aneb ospravedlňující, kterážto jest ono *roucho svatební* (Matt. 22, v. 11, 12).

Ta pak milost co přináší člověku, když jí dosahuje?

Očišťuje ho od hříchů, činí spravedlivého, z nepřítele přítelem, Božím synem, zalíbeným dědičem, spoludědičem Kristovým, a Božského přirození oučastníkem.

Dokaž toto poslední z Písma svatého.

Velmi veliká a drahá nám zaslíbení daroval, abyste skrze ně byli učiněni božského přirození oučastníci (2. Petr. 1, v. 4), dí svatý Petr. Proč jsi pravil, že se nám ta milost od Boha dává z pouhého milosrdenství? zdaliž jí hříšník nezasluhuje skrze předcházející dobré skutky?

Nezasluhuje: nebo apoštol praví: *Spravedliví učiněni jsouc darmo skrze milost jeho* (Rom. 3, v. 24).

Tak tedy hříšník samou toliko věrou nebývá ospravedlněn?

Zajisté přednešené Písmo dosti světle to dokazuje, že k tomu také potřeba jest těch věcí, o kterých jsme mluvili.

Když pak již člověk skrze milost Boží tak ospravedlněn jest, může-li skrze dobré skutky větší milosti sobě zasloužiti?

Může, a povinen jest: nebo praví Pán: *kdo jest spravedlivý, budiž spravedlivější ještě, a kdo svatý, posvětiž se ještě* (Apoc. 22, v. 11).

Co k tomu příkládá svatý Pavel?

Očišťujme se od každé poškrvnny tělesné i duchovní, dokonalé činíce posvěcení své v bázni Boží (2. Cor. 7, v. 1).

2. O hříších, jichžto se varovati sluší

Které jest to zlé, jehožto se varovati máme?

Jest hřích, nad nějžto většího zlého býti nemůže.

Kolikerej jest hřích?

Dvojnásobný: počátečný, a skutečný.
Který hřích počátečný sluje?

Onen, který od počátku s námi zrozen je, a
skrze svatý křest nám odpuštěn bývá.

Co dí apoštol o tom hříchu?

*Skrze jednoho člověka na tento svět hřích všel,
a skrze hřích smrt, a tak na všechny lidi smrt
přišla, neb jsou všickni zhřešili (Rom. 5, v.
12).*

Co o něm praví královský prorok?

*To: nebo hle v nepravostech počat jsem, a
v hříších počala mne matka má (Ps. 50, v. 7).*

Odkud víš, že v Kristu skrze křest odpuštěn
bývá?

*Z těchto slov: obmyti jste, posvěcení, spra-
vedliví učiněni skrze jméno Pána našeho Je-
žíše Krista, a skrze Ducha Boha našeho (I.
Cor. 6, v. 11).*

Co jest hřích skutečný?

Je mluvení, činění, neb požádání proti při-
kázání Božímu neb církevnímu.

Po jakých stupních k hříchu přivedení bývá-
me?

Těmito třemi: pokušením, zalíbením, a svo-
lením.

Kteří jsou nepřátelé, od kterých pokušení pochází?

Tito tři obzvláštní: ďábel, svět, a tělo naše. Kteří nejtíže hřeší?

Ti, kteří vědomě, rozvážlivě, a z pouhé zlosti hřeší; kteří také z hříchů se radují, chlubí a honosí; kteří dobře napomínajícím se protiví, a proti nim repcí, a spasitedlné rady zprosta zavrhují.

Proč se máme hříchů varovati?

Proto, že nad ně nic Bohu ošklivějšího, nic nám škodlivějšího není.

Co pak za škodu přináší hřešícím?

Odvracují je od Boha, dobroty svrchované, a našeho posledního cíle a konce.

Kdes to četl?

Nepravosti vaše rozdělení učinily mezi vámi, a Bohem vaším, dí Izaiáš (Is. 59, v. 2).

Škodí-li člověku hřích také na časných věcech?

Kdož pak potupují mne, budouť zavržení, praví Pán (1. Reg. 2, v. 30). Item: zlořečený budeš v městě, zlořečený na poli (Deut. 28, v. 16).

Také-li škodí na věčných?

Jděte zlořečení do ohně věčného, řekne Kris-

tus Pán zavrženým (Matt. 25, v. 41). Item:
*bojte se toho, kterýž může tělo i duši zatratiti
u věčném ohni* (Matt. 10, v. 28).

Kteří jsou nejpřednější hříchové?

Předně je sedmero hlavních, potom oni, ježto jsou proti Duchu Svatému, pak do nebe volající, cizí, a těm podobní, kteří lásce k Bohu, a k bližnímu odporují.

Kolikerej jest skutečný hřích?

Dvojnásobný: jiný těžký a smrtedlný, jiný lehký a všední.

Proč se smrtedlný tak jmenuje?

Proto že duši jistou smrt přináší (když ji milosti ospravedlňující, jenž jest život duše, zbavuje) a smrt věčnou zasluhuje.

Přednes svědectví svatého Písma.

Duše, kteráž zbřeší, onat' umře, praví Duch Svatý (Ezech. 18, v. 4).

Co příkládá Eklesiastikus o smrtedlném hříchu?

Zubové lvoví jsou zubové jejich, zabíjejíce duše lidské (Eccli. 21, v. 3).

Co páše-li se hřích smrtedlný toliko skutkem?

Ano i myšlením, žádostí, slovem, i opuštěním.

O myšlení kterak čteš?

*Nebo převrácená myšlení oddělují od Boha,
dí mudřec (Sap. I, v. 3).*

Co o zlých žádostech?

Dva starci, kteří k Zuzaně žádostí zapálení
byli, jako cizoložníci zahynuli (Dan. 13, v.
62).

Co pak o slovu?

*Usta, kteráž lhou, zabíjejí duši (Sap. I, v. 11).
Ani zlolejci královstvím Božím vládnouti ne-
budou (I. Cor. 6, v. 10).*

Co pak čteš o opuštění?

Služebník lenivý, který hřívnu do země
schoval, vyvržen byl do temností zevnitř-
ních (Matt. 25, v. 25, 30).

Proč někteří hříchové jmenují se všední?

Proto že ospravedlňující milosti nezbavují;
odtud také snadněji odpuštění bývají.

Dokazuje-li to Písmo, že skrze některý hříchy
milost ospravedlňující se neztrácuje?

Patrně těmito slovy: *sedmkrát za den padne
spravedlivý (Prov. 24, v. 16)*. Nebo kdyby
spravedlnost ztratil při prvním pádu, ne-
mohl by jmenován býti spravedlivým při
sedmým pádu.

Proč se všedních hříchů vystříhati máme?

Poněvadž kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zhyne (Eccli. 19, v. 1).

Kolik jest hříchů hlavních?

Sedm: pejcha, lakomství, smilstvo, závist, obžerství, hněv, lenost.

Proč se ti hříchové jmenují hlavní?

Proto že z nich jako z hlavy, počátku a pramene všickni jiní hříchové pocházejí.

Dokaž to o pejše.

Počátek všeho hřichu jest pejcha, praví Sirach (Eccli. 10, v. 15).

Co pak o lakomství?

Kořen všeho zlého jestiť lakomá žádost (1. Tim. 6, v. 10).

Co o smilstvu?

Ženy odvodí od víry také i moudré (Eccli. 19, v. 2).

Co o závisti?

Z závisti Kain zabil bratra (Genes. 4, v. 8) a židé Syna Božího usmrtili (Matt. 27, v. 18).

Co přivádíš o obžerství?

Smilná jest věc víno, a svárlivé opilství (Prov. 20, v. 1). *Posadil se lid, aby jedl a pil, a vstali*

jsou, aby tancovali, až do modlářství (Exod. 32, v. 6).

Co pak o hněvu?

Muž hněvivý zbuzuje sváry (Prov. 15. v. 18).

Co naposledy o lenosti?

Nebo mnohému zlému naučilo zahálení (Ecli. 33, v. 29).

Jsou-li hlavní hříchové vždycky smrtedlní?

Ne vždycky: nebo začastý jest přestoupení v malé věci, anebo nerozvážlivé, a proto lehké, a odpuštění hodné.

Jakým způsobem můžeme se těch hříchů varovati, a je přemoci?

Jestli s milostí Pána Ježíše Krista pracujete, v ctnostech těm hříchům protivných se cvičiti budeme.

Které ctnosti hlavním hříchům na odpor stojí?

Sedm těchto: pokora, štědrost, čistota, dobrotivost, strídmost, trpělivost, nábožnost aneb snážná pobožnost.

Co se nachází v svatém Písmě o pokoře?

Všickni pokoru vespolek ukazujte, neb Bůh pyšným se protiví, ale pokorným dává milost (1. Petr. 5, v. 5).

Co o štědrosti?

Na dobročinnost pak a zdílnost nezapomínejte, neb takovými oběťmi zasluhován bývá Bůh (Hebr. 13, v. 16).

Co o čistotě?

Všeliká věc vážná, není hodná za odměnu zdrželivé duši (Eccli. 26, v. 20).

Co pak o dobrotivosti?

Milování bližnímu zlého nečiní. Plnost tedy zákona jestiž milování (Rom. 13, v. 10).

O střídmosti pak co čteš?

Pro obežrání zajisté mnozí jsou zemřeli; ale kdo jest střídmy, v jídle a v pití, přičiní sobě života (Eccli. 37, v. 34).

A co o trpělivosti?

V trpělivosti své vládnouti budete dušemi svými (Luc. 21, v. 19).

Co naposledy o pobožnosti a bedlivé nábožnosti?

Všecky zajisté věci Pán Bůh učinil, a dobře činícím dává moudrost (Eccli. 43, v. 37).

Kolik jest hříchů proti Duchu Svatému?

Šest: Zoumyslně na milosrdenství Boží hřešiti, aneb na prominutí a odpuštění hříchů se zpolíhati. Nad milosrdenstvím Božím

zoufati. Poznalé pravdě odpírati. Bližnímu svému milosti Boží nepřítí, a záviděti. Ke všemu dobrému a spasitedlnému napomínání srdce zatvrzené a neustupné míti. V životě nekajícím až do konce živobytí svývolně setrvati.

Kterak mluví Písmo o prvním?

Neříkej: Smilování Boží veliké jest a smiluje se nad množstvím hříchů mých: milosrdenství zajisté, i hněv rychle vychází od něho (Eccli. 5, v. 6-7).

Ukaž nám druhé, jenž jest zoufání?

Větší jest nepravost má, než abych milosti zasloužil, pravil Kain (Gen. 4, v. 17).

Navrhni třetí, jenž jest poznalé pravdě odpírati?

Tvrdé šíje, a neobřezaných srdcí, a uší, vyjste se vždycky Duchu Svatému protivili (Act. 7, v. 51).

Kde se nachází bratrské lásky závidění, a nepřízeň milosti Boží?

Zdali oko tvé nešlechtné jest, že já dobrý jsem? dí Kristus Pán v svatém evangelium (Matt. 20, v. 15).

Kde se pak zatvrzelost srdce znamená?

I zatvrzeno jest srdce faraonovo, a neuposlechli jich (Ex. 7, v. 13).

Kde naposledy nekajícnost?

Ale vedlé tvrdosti tvé, a nekajícího srdce shromáždí se sobě hněv (Rom. 2, v. 5).

Proč se praví, že ti hříchové zpáchání bývají proti Duchu Svatému?

Proto že svou zlostí tak milosti Boží se protivují, že ani na tomto světě (leč velmi těžce) ani na onom odpuštění nebývají.

Ukaž to z Písma.

Ale kdo by řekl slovo proti Duchu Svatému, nebude jemu odpuštěno ani na tomto světě, ani na budoucím, dí Pán Ježíš (Matt. 12, v. 32).

Kolik jest hříchů do nebe volajících?

Tito čtyři: zomyslná vražda; sodomský hřích; utiskání chudých lidí, vdov a sirotkův; zadržení aneb ujímání mzdy dělníkům.

Pro jakou příčinu tito hříchové nazývají se do nebe volající?

Poněvadž sami v sobě tak ohavní jsou, že se o nich praví, že za pomstu Boha neustále žádají; a začastý hroznými způsoby v tomto životě trestáni bývají.

Dokaž to Písmem, kterak do nebe volají?

Hlas krve bratra tvého volá ke mně z země, pravil Pán Kainovi, bratra svého vražedníku (Gen. 4, v. 10).

Kterak mluví Písmo o hříchu sodomským?

Křik Sodomských a Gomorských rozmohl se, a hřích jejich obtížen jest náramně; zstoupím, a pohledím, zdali křik ten, kterýž přišel ke mně, skutkem dokonali (Gen. 18, v. 20, 21).

Kterak o utiskání chudých?

Zdaliž slzy vdovy na tvář neplynou, a upění její na toho, kterýž je vyvodí? nebo z líce vstupuje až do nebe: a Pán Bůh, kterýž slyší, nebudeť se v nich těšiti (Eccli. 35, v. 18, 19).

Kterak o zadržení mzdy dělníkův?

Hle mzda dělníkův vašich, kteříž jsou žali krajiny vaše, kterou jste jim zadrželi, křičí: a křik její všel v uši Pána zástupův (Jac. 5, v. 4).

Pravil jsi, že ti hříchové v tomto životě hrozným způsobem trestáni bývají; máš-li příklady pohotově?

Před rukama jest Acháb, jemuž praveno bylo: *Na tom místě, na kterém lízali psi krev*

Nábothovu, střebatiť budou také i krev tvou.

A tak se stalo (3. Reg. 21, v. 19).

Máš-li také nětco o Sodomských?

*Tehdáž Pán dšťil na Sodomu a Gomoru sírou,
a ohněm z nebe* (Gen. 19, v. 24).

Také-li o utiskání chudých?

Farao utiskoval syny izrahelské, a utopen
jest v moři Červeném (Exod. 6 et c. 14,
v. 28).

Co o zadržování mzdy dělníkův?

*Přistoupím k vám v soudu, a budu svědek
rychlý proti zločincům, a křivým přísahačům,
a cizoložníkům, a proti těm, kteříž zadržují
mzdu nájemníka, praví Pán* (Malach. 3,
v. 5).

Kteří se jmenují cizí hříchové?

Ti, kteří se sice od jiných páší; ale tak, že
se také nám přičítají.

Koliknásobně cizí hříchové nám se přičítají?

Devětnásobně: radou, poručením, povolo-
váním, ponoukáním, vychvalováním, hří-
chu cizího zatajováním, přehlídáním, ou-
častenstvím cizí věci, a obhajováním, aneb
vymlouváním nespravedlivých skutků.

Nachází-li se to všecko v Písmě svatém?

Nachází v patrných příkladech: nebo Krista Pána usmrcení Kaifášovi se přičítá: proto že on k tomu radu dal (Joan. 11, v. 50).

Kde máš příklad o poroučení?

Že David poručil Uriáše do nebezpečení smrti uvesti, bylo mu praveno: *Uriáše He-tejského zabil jsi mečem* (2. Reg. 12, v. 9).

Kde o povolování?

Že Pavel ostříhal roucha těch, jenž svatého Štěpána kamenovali, praví se o něm: *Šavel pak také byl svolil k smrti jeho* (Act. 7, v. 57).

Kde jest příklad ponoukání?

Eva ponoukla Adama k jedení jablka (Gen. 3, v. 6), a proto jí se ta vina přičítá.

Co dí Pán o těch, jenž hříchy vychvalují?

Běda vám, kteříž říkáte zlému dobré (Isai. 5, v. 20).

Co o těch, jenž zamlčují cizí hříchy, který jsou povinní trestati, anebo vrchnosti vyjeviti?

Běda mně, že jsem mlčel: nebo muž poškvrněných rtů já jsem, a uprostřed lidu poškvrněné rty majícího já přebývám, dí Izaiáš (Isai. 6, v. 5).

Přednes příklad o přehlídání?

Že Heli svým synům zlé činy přehlídal, pověděno mu bylo: *Hle já působím slovo v lidu izrahelském, kteréžto kdožkoli uslyší, zavznít jemu v obouch uších jeho* (1. Reg. 3, v. 11).

Co kdybych se cizí krádeže oučastným učinil?

Řekne tobě Kristus: *uzřel-li jsi zloděje, běhals s ním* (Ps. 49, v. 18), *trestati budou tebe, a já postavím se proti tváři tvé* (ibid. v. 21).

Co o těch čteš, kteří zlé jiných činy vymlouvají a zastávají?

Běda vám, kteří ospravedlňujete nepravého pro dary (Isai. 5, v. 23).

Kteří se jmenují skutkové těla?

Ti, kterých se lidé podle těla živí jsouce, a nezdárně stav synů Božích zlehčující, dopouštěvají.

Jací jsou skutkové těla?

Svatý Pavel je tímto způsobem vyčítá: *zjevnít jsou skutkové těla, jenž jsou: cizoložstvo, smilstvo, nečistota, nestydatost, chlípnost, moudloslužebnost, čarování* (Gal. 5, v. 20, 21).

Jsou-li ty již všechny?

Ne, než jsou také: *nepřátelství, svárové, ne-*

návist, hněvové, vády, různice, roty, závisti, vraždy, opilství, hodování, a těm podobné věci (Gal. 5, v. 21).

Co tam přidává apoštol o těch, a těm podobných skutcích?

To, že kdož takové věci činí, království Božího nedojdou (ibid. v. 21).

3. O konání dobrých skutků

Jest-li dosti křesťanu zlého se varovati, a nehřešiti?

Nikoliv: ale mimo to potřeba jest dobře činiti, a v ctnostech se cvičiti.

Může se to slovem Božím dokázati?

Každý strom, kterýž nenese ovotce dobrého, vyřát a na oheň uvržen bude (Matt. 3, v. 10 et c. 7, v. 19, 21).

Co pak dobrého povinen jest křesťan činiti?

Veřejně mluvě všecko to, cokoliv dobrého zákon přirozený, božský a lidský předpisuje, a poroučí.

Co pak obzvláště?

Obzvláště pak každý má dlé svého povo-

lání svou povinnost vykonávati, a s přijatou od Boha milostí spolu pracovati.

Které jsou obzvláštní povahy dobrých skutků?

Ty, nímiž střídmě, spravedlivě, a pobožně živí jsme na tomto světě (Tit. 2, v. 12), a skrze který spravedliví více a více spravedlnosti nabývají, a svatí den ode dne světlejší bývají.

Koliké jsou ty rozdíly dobrých skutků?

Trojnásobný: totižto půst, almužna aneb milosrdenství, a modlitba.

Co se o tom tré v Písmě nachází?

Dobráť jest modlitba s postem, a almužnou (Tob. 12, v. 8).

Jaký jest užitek dobrých skutků?

Mají zaslíbení, a mzdu tohoto, i věčného života; Boží hněv krotí, milost zachovávají, a rozhojňují.

Přednes zaslíbení o mzdě tohoto života.

Žádného není, ježto by opustil dům, neb bratří, neb sestry, neb otce, neb matku, neb syny, neb roli pro mne, a pro evangelium, který by nevzal stokrát tolik nyní v času tomto (Marc. 10, v. 29-30).

Ukaž zaslíbení věčného života.

A v budoucím věku život věčný, přikládá Kristus k předešlým slovům (ibid. v. 30). Dokaž, kterak Boží hněv skrze dobré skutky ukrocen bývá?

Almužna od smrti vysvobozuje; a onať jest, ježto čistí hříchy, a činí, že člověk nalézá milosrdenství (Tob. 12, v. 9).

Dokaž také, kterak milost zachovávají, a rozhojňují?

Z skutků ospravedlněn bývá člověk, a ne zvíře toliko: praví svatý Jakub (Jac. 2, v. 24), a tehdažť odplatí jednomu každému podle skutků jeho (Matt. 16, v. 27).

Máš-li, přidej ještě jinej důvod?

Snažte se, abyste skrze dobrý skutky jisté činili své povolání a vyvolení (2. Petr. 1, v. 10). Tedy dobrými skutky můžeme vyvolení své ujistiti?

Toť jest neomylné a patrné Ducha Svatého svědectví.

Kterak pak smějí někteří učiti, že mnozí jsou k věčné smrti stvoření, a předzřízeni?

To jest se Kristu Pánu a Duchu Svatému rouhati. *Varuj se zlého, a čině dobré, a tak předzřízen jsi k dobré věčnosti.*

Ale kterak smějí říci, že dobrými skutky věčné mzdy nezasluhujeme?

Pán jim lež do huby cpá na mnohých svatého Písma místech, mimo těch, které jsme již přivedli.

Přednes některý krátký.

Odplata vaše mnohá jest v nebi (Luc. 6, v. 23), *dobře číňte... a bude odplata vaše mnohá* (ibid. v. 35); *bledětež, abyste odplatu plnou vzali* (2. Joan. v. 8).

Máš-li po ruce více takových svědectví?

Bez počtu: ale čti jen toliko kapitolu dvacátou pátou svatého Matouše, a znamenej, že království věčné dobrým skutkům přislíbeno jest (Matt. 25, v. 34-36).

Sektáři proti tomu praví: nejsou rovná utrpení tohoto času, oné budoucí slávě, kteráž se zjeví v nás (Rom. 8, v. 18): a tak tedy nemůžeme ji sobě zasloužiti?

Sektáři převracují smysl těch slov: nebo ta slova znamenají, že Bůh tak štědrý jest, že nám netoliko rovnou mzdu a odplatu dá, ale větší než jsou naše zásluhy.

Kde jest to psáno?

Dávejte, a budeť vám dáno, míru... vrchovatou dajít' v lůno vaše: stojí v svatém evangelium (Luc. 6, v. 38).

Hlas Krista Pána jest: rcete, služebníci neužiteční jsme (Luc. 17, v. 10), tedy nic neprospívají skutkové naši?

Bohu nic neprospívají; ale nám jak mnoho prospěšní jsou, již jest dokázáno.

Víš-li, co svatý Pavel o utrpeních tohoto času přidává?

Nebo to, praví on, kteréž nyní jest na kratičko trvající, a lehké naše soužení, převelmi veliké u výsosti věčné slávy břímě v nás působí (2. Cor. 4, v. 17).

Tedy netoliko činiti, ale i trpěti a snášeti jest nám potřebné a užitečné?

Kristus trpěl za nás, vám pozůstaviv příklad, abyste následovali šlepečí jeho, dí svatý Petr (1. Petr. 2, v. 21).

Co k tomu Kristus Pán přidává?

Kdož nebeře kříže svého, a nenásleduje mne, není' mne hoden (Matt. 10, v. 38).

Co pak svatý Pavel?

Ěstliže pak synové, i dědičové: dědičové zajiště Boží, spolu pak dědičové Kristovi: však

*jestliže spolu trpíme, abychom i spolu oslaveni
byli (Rom. 8, v. 17).*

Co jinde týž apoštol dí?

*Jakož jste oučastníci utrpení, tak budete i po-
těšení (2. Cor. 1, v. 7).*

Je-li pravda, že my katoličtí svých dobrých
skutkův více sobě vážíme, než utrpení a zá-
sluh Kristových?

Není pravda: nebo věříme, a učíme, že skut-
kové naší nic zasloužiti a platiti nemohou,
leč skrze zásluhy Krista Pána.

Tedy ani to pravda nebude, že našimi dobrými
skutky vyprázdňuje se a zlehčuje kříž Kristův,
a jeho zásluhám že se křivda děje?

To jsou samé a pouhé smyšlinky.

4. O postu a zdržlivosti od jídla

Pověz nám nyní, co jest půst?

Jest v jistých dnech dlé obyčeje, a nařízení
Církve, od masitých pokrmů se zdržeti, a
aspoň na jednom nakrmení za den v stříd-
mosti přestati.

Jestli pak to slovo půst v obšírnějším smyslu vyložíš, co řekneš o postu?

Řeknu, že jest těla trýznění pobožně na sebe vzaté, aby anebo tělo duchu podmaněno bylo, anebo poslušenství se vykonalo, anebo Boží milost tudy vyprošena byla.

Od kterého času uvedený jest půst do Církve?

Od prvních časů Církve.

Kdo to učí?

Ustanovení apoštolská (canon 68), svato-svatí sněmové (Laod. can. 50. Braccar. can. 9. 4. Carth. c. 63), svatí Otcové, a scribenti všech věků (Aug. epist. 86. Epiphan. in compendiar. doctor. Calixtus ep. I. ad Benedict. alique).

Od koho ustanoven jest půst čtyřicetidenní?

Od samých Krista Pána apoštolů, dí svatý Jarolím (Ep. 54. contr. Mont. ad Marcell.) a jiní svatí Otcové.

Jaká jest povinnost k zachování postu církevního?

Ti, jenž Církvi (Matt. 18, v. 17) a Kristu Pánu skrze Církev přikazujícímu (Luc. 10, v. 16) *se protíví*, anebo neposlušní jsou, *sami sobě odsouzení* dobývají (Rom. 13, v. 2).

Proč při našem postu, a v jiných jistých dnech od masa, a některých jiných pokrmů se zdržujeme?

Odpovídá svatý Augustýn: pro svaté významování, anebo pro těla trýznění (l. 30 contra Faust.)

Zdaliž svatý Pavel nezamítá těch, kteří velí se zdržovati od pokrmův, kteréž Bůh stvořil k požívání (1. Tim. 4, v. 3)?

V tom místě svatý Pavel odsuzoval kacíře, kteří učili, že maso od zlého původníka stvořeno jest, a proto se ho štítili: čehož my dokonce nečiníme.

Však praví apoštol: všechno, což se vám předkládá, jezte, nic se nevyptávající pro svědomí (1. Cor. 10, v. 27)?

To jest pravil těsného svědomí lidem, kteří se obávali, aby nejedli masa, které bylo prve modlám obětováno. To tedy nic proti nám není.

Než Kristus také praví: jezte, co se vám předkládá (Luc. 10, v. 8).

Takť jest, ale sem se to nehodí, v tom místě Kristus učí toliko, že muži apoštolští nemají špatné pokrmy zavrhovati, a rozkoš-

ných vyhledávati. Aniž zajisté poroučel svin-
ské maso, nebo krev, anebo nětco udávené-
ho jísti, kteréžto věci tehdáž zapověděné
byly.

Co sice apoštol učí o zdržení se od masitých a
jiných některých pokrmech?

*Dobré jest, nejísti masa, a nepíti vína, ani
toho, na čem se bratr tvůj uráží, aneb horší,
aneb zemdlivá* (Rom. 14, v. 21).

Dobré tedy jest, pro slušné příčiny od masa se
zdržeti?

To se patrně poznává z přivedených slov
svatého Pavla; přikázání pak církevní jest
příčina ta nejslušnější; pro to tedy přikázání
dobré jest zdržovati se.

Ne to což vchází v usta, poškvřňuje člověka, dí
Kristus Pán (Matt. 15, v. 11).

Proto-liž řekneš, že člověk nebývá poškvř-
něn hodováním, opilstvím, které do ust
vchází? Proč tedy ty věci nebe zavírají (Ga-
lat. 5, v. 21)? nerozumíš slovu Božímu.

Rozumíš-li ty lépeji, vylož?

Vykládá sám Kristus Pán příkládaje: *ne-
umytýma rukama jísti, nepoškvřňuje člověka*
(Matt. 15, v. 20).

K čemu pak jsou nám křesťanům potřebná taková těla sužování?

Odpovídá svatý Pavel: *tresci tělo své, a v služebnost podrobují, abych snad ježto jsem jiným kázal, zavrženým nebyl učiněn* (1. Cor. 9, v. 27).

Zdaliž jest Kristus za nás dosti netrpěl?

Více než dosti: ale jak jsme již pověděli, jeho utrpení, a zásluby nepřivlastňují se leč přičiňujícím se, a spolu trpícím.

Kde to najdeme psáno?

U svatého Pavla: *raduji se, dí on, v utrpení pro vás, a doplňuji to, čeho se nedostává z utrpení Kristových na těle mém* (Coloss. 1, v. 24. - Rom. 8, v. 17. - 2. Cor. 1, v. 7). Viz co svrchu praveno jest.

5. O modlitbě

Postupujme pořádně, a pověz nám: co jest modlitba?

Jest mysli k Bohu pozdvížení, skrze niž anebo zlé věci odprošujeme, anebo dobré nám a jiným žádáme, anebo Bohu dobrořečíme.

Přiveď způsob, kterým Bohu dobrořečíme?

Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvět' se jméno tvé; buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi.

Přednes způsob, kterým dobré věci žádáme?

Přijď království tvé; chléb náš vezdejší dej nám dnes.

Ukaž způsob, kterým zlé věci odprošujeme?

Odpust' nám naše viny, jakož i my odpouštíme naším viníkům: a neuvod' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.

Kdy se máme modlití?

Potřebí jest vždycky se modlití, a neustávati, praví Pán (Luc. 18, v. 1), to jest, co nejčastěji můžeme.

Jaká vnitřní příprava k dobrému modlení přináleží?

Veliká víra, pevná naděje, čistota srdce, a pokora, pozornost, horlivost, a vůle naší do vůle božské odevzdání.

Jaká pak zevnitřní?

Způsobnost těla s uctivostí mravovážná: nebo Kristus Pán *poklekv na kolena, padl na tvář svou modle se* (Luc. 22, v. 41. – Matt. 26, v. 39).

Proč se máme tak často modlití?

Pro nesčíslné zlé, které na nás dotírá, a dobré, kteréhož potřebujeme, a nemůžeme obdržeti, leč skrze modlitbu.

Z jakých příkladů moc modlitby, a užitek poznáváme?

Z příkladu Eliáše, který modlitbou nebe zavřel (Jac. 5, v. 17. – 3. Reg. 17, v. 1, c. 18, v. 41), Mojžíše (Exod. 17, v. 11) a Samuele (1. Reg. 7, v. 10), kteří nepřátely přemohli: a z jiných bez počtu, kteří divné věci skrze modlitbu obdrželi.

6. O almužně, a skutcích milosrdných

Co jest almužna, aneb milosrdenství?

Jest dobrodiní, kterýmžto z milosrdného pohnutí bližnímu v nouzi postavenému pomoc činíme.

Jakými slovy Kristus Pán milosrdenství nám poroučí?

Těmi: *budte milosrdní, jako i Otec váš milosrdný jest* (Luc. 6, v. 36).

Koliknásobná jest almužna, aneb milosrdenství?

Dvojnásobná: nebo jiní jsou skutkové milosrdní tělesní, jiní duchovní.

Proč se tak jmenují?

Proto, že bližnímu buďto v tělesné, aneb duchovní potřebě a nouzi postavenému jsou nápomocní.

Co o tom píše mudřec?

Každé milosrdenství učiní místo člověku jednomu každému podle zasloužení skutkův jeho (Eccli. 16, v. 14).

Kolik jest skutkův milosrdných tělesných?

Sedm: lačné krmiti, žíznivé napájeti, nahé odívati, vězné vysvobozovati, nemocné navštěvovati (Matt. 25, v. 35, 36), pocestné do domu přijímati (ibid. v. 35), mrtvé pochovávat (Tob. 12, v. 12).

Co nám prospěje v takových skutcích se cvičiti?

Blahoslavení milosrdní, dí Kristus, nebo oni milosrdenství dojdou (Matt. 5, v. 7).

Kolik jest skutků milosrdných duchovních?

Také sedm: hřešící trestati (Matt. 18, v. 15); neumělé učiti (Dan. 12, v. 3); pochybujícím dobře raditi (1. Cor. 7, v. 25); za spasení bližního Pánu Bohu se modliti (Jac. 5,

v. 16); zarmoucené těšiti (2. Cor. 6, v. 4);
křivdy trpělivě snášeti (1. Cor. 6, v. 7);
ubližujícím mile odpouštěti (Act. 7, v. 59).
Jaký užitek přináší konání těch skutků?
*Touž zajisté měrou, kterouž měřiti budete,
bude vám zase odměřeno: slova jsou Kristo-
va (Luc. 6, v. 38).*

7. O ostatních ctnostech

Které jsou mezi všemi nejobzvláštnější ctnosti?

Po božských sice, o kterých povědíno jest,
totiž víře, naději, a lásce, jsou jmenovitě
ctnosti, jenž *cardinales*, *hlavní* slují, a na
křesťany vlastně přísluší.

Které jsou to ty ctnosti, jenž se jmenují hlavní?

Které jakožto pramenové, a hlavy, všeliký
křesťanského života způsob v sobě obsa-
hují.

Kolik jest těch hlavních ctností?

Čtyry: opatrnost, spravedlnost, střídmost,
síla.

O těch co má Písmo?

Nebo střídmosti, a opatrnosti učí, a spravedlnosti, i síle, nad něž nic užitečnějšího není lidem v živobytí (Sap. 8, v. 7).

Co jest opatrnost?

Opatrnost jest ctnost, která člověku předpisuje, čeho vedlé počestnosti a slušnosti vyhledávati, a čeho se varovati má.

Kterak se nám opatrnost svatým Písmem poroučí?

Synu bez rady nic nečiň, a po oučinku nebudeš želeť, dí Sirach (Eccli. 32, v. 24).

Co pak Kristus Pán dí?

Budte opatrní jako hadové, a sprostní jako holubice (Matt. 10, v. 16).

Jakými slovy se vypisuje spravedlnost?

Těmi: Spravedlnost jest ctnost, skrze kterou se jednomu každému, což jeho jest, dává.

Co vypravuje Písmo o spravedlnosti?

Lépe jest málo s spravedlností, nežli mnozí požitkové s nepravostí: praví Šalomoun (Prov. 16, v. 8).

Co k tomu přidává apoštol?

Plaťte všechněm, což jste povinni: komu daň, tomu daň; komu clo, tomu clo; komu bázeň,

tomu bázeň; komu čest, tomu čest (Rom. 13, v. 8).

Co jest střídmost?

Střídmost jest ctnost, která rozkoše těla, jenž v koštu neb okusu a tknutí se nacházejí, v uzdu pojímá.

Kterak nás Písmo střídmosti učí?

Zdraví duše i těla jestiť skrovný nápoj, dí Sirach (Eccl. 31, v. 37).

Co jest síla, která od mudrce svrchu ctností nazvána jest?

Jest ctnost, kteroužto práce, a nebezpečenství smrti nepohnutedlně netoliko podstupujeme, ale i snášíme.

Co praví Písmo o té ctnosti?

Zmužile číňte, a buď posilněno srdce vaše všickni, kteříž doufáte v Pána, praví žalmista (Ps. 30, v. 25).

Kteří se jmenují darové Ducha Svatého?

Ti, o kterých praví prorok, že jsou odpovídali na Kristu Pánu; a kteří od něho, jakožto od studnice vší milosti k jiným plynou (Isaiae 11, v. 2).

Kolik jest darův Ducha Svatého?

Těchto sedm: dar moudrosti, dar rozumu,

radý, umění, síly, pobožnosti, a bázně Boží. Které jsou ty věci, jenž se ovotce Ducha Svatého nazývají?

Jsou ty, které nábožní podlé Ducha živí jsouce konají; a skrze které duchovní od tělesných rozeznání bývají.

Kolik jest takových užitků a ovotcí?

Dvanáctero se jich vyčítá od svatého Pavla. Pověz je.

Ovotce pak Ducha jest: láska, radost, pokoj, trpělivost, dobrotivost, dobrota, dlouhočekání, tichost, víra, mírnost, zdrželivost, čistota (Gal. 5, v. 22, 23).

8. O blahoslavenstvích

Které věci se jmenují blahoslavenství evangelické?

Ty, pro který v evangelium i ti, jenž právě bídni, a nešťastní se býti zdají, blahoslavenými a šťastnými se nazývají.

Kolik jest evangelických blahoslavenství?

U svatého Matouše osm se jich vyčítá, od Pána našeho předložených.

Přiveď první čtyry podle pořádku.

1. *Blahoslavení chudí duchem, neb jejich jest království nebeské* (Matt. 5, v. 3).

2. *Blahoslavení tiší, neb oni vládnouti budou zemí* (ibid. v. 4).

3. *Blahoslavení, kteříž lkají, neb oni potěšeni budou* (ibid. v. 5).

4. *Blahoslavení, kteříž lačnější, a žíznější spravedlnosti, neb oni nasýceni budou* (ibid. v. 6).

Přilož následující čtyry.

5. *Blahoslavení milosrdní, neb oni milosrdenství dojdou* (ibid. v. 7).

6. *Blahoslavení čistého srdce, neb oni Boha viděti budou* (ibid. v. 8).

7. *Blahoslavení pokojní, neb oni synové Boží slouti budou* (ibid. v. 9).

8. *Blahoslavení, kteříž protivenství trpí pro spravedlnost, neb jejich jest království nebeské* (ibid. v. 10).

Proč se má to učení o blahoslavenstvích zachovávat?

Proto, aby všickni povážili, co v sobě obsahuje křesťanská spravedlnost nad víru; potom aby poznali, kterak spravedlivým koruna spravedlnosti (2. Tim. 4, v. 8) a od-

plata plná (2. Joan. v. 8) a věčná ne bez práce přichází.

Co se pak nejvíce znamenati má při tom o blahoslavenstvích učení?

Že právě pravdivá jest řeč tato svatého apoštola: *jeden každý vlastní odplatu vezme podle své práce* (1. Cor. 3, v. 8), a ne toliko podle víry.

Co potom?

Potom také se napovídá, že bez pravdy a omylně blahoslavení se jmenují synové tohoto světa v marnostech svých: kterým naproti tomu Kristus Pán běda hrozí (Luc. 6, v. 25, 26).

9. O radách evangelických a posledních věcech

Který se jmenují evangelický rady?

Ty, který ač nejsou naprosto potřebný k spasení, však aby způsob k nabytí spasení snadnější a lehčejší míti se mohl, od Krista Pána se radí.

Jaký jest rozdíl mezi příkázanými Božími, a mezi radami evangelickými?

Takový: že přikázání jakožto k zachování potřebná se poroučejí: rady pak jakožto k dokonalému přikázání zachování dopomáhající toliko se radí, a dobrovolně se přijímají.

Kolik jest rad evangelických?

Nejpřednější tři: dobrovolná chudoba, ustavičná čistota, a poslušenství úplné, které se člověku pro Boha prokazuje.

Komu přináleží chudoba?

Těm, kteří jednou všechno opustili, aby Krista, příkladem Petra a jiných apoštolů, dokonale následovali (Matt. 19, v. 27).

Komu náleží čistota?

Těm, *kteří jsou se sami v panictví oddali pro království nebeské* (Matt. 19, v. 12).

Kteří pak poslušenství zachovávají?

Ti, kteří sebe sami dokonale zapřeli, vůli svou, a sebe v celosti jeho vůli podrobují, kterého jsou sobě na místě Krista Pána za vrchního vyvolili.

Kterak jest Kristus Pán radám evangelickým nás vyučoval?

Netoliko slovem, ale i také příkladem svého nejsvětějšího života.

Jakými slovy vyučoval chudobě?

Těmito, a jinými: *Chceš-li dokonalý býti, jdi, a rozprodej všechno což máš, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi* (Matt. 19, v. 21).

Kterak jest jí učil příkladem života svého?

Jsa bohatý, pro vás učiněn jest chudý (2. Cor. 8, v. 9). *Nemaje kde by hlavu sklonil* (Matt. 8, v. 20).

Jakými slovy radil jest čistotě?

Slovy apoštola: *o pannách přikázání Páně nemám; ale však radu dávám* (1. Cor. 7, v. 25). Item svými vlastními slovy: *jsou panicevé, kteříž jsou se sami v panictví oddali pro království nebeské; kdo může pochopiti, pochop* (Matt. 19, v. 12).

Kterak příkladem života?

Panic z Panny byv narozen (Is. 7, v. 14), svatých panen chotím jest (Hier. ep. 20. ad Eustoch. Ambros. lib. 1. de Virg.).

Jakými slovy poslušenství schvaluje?

Těmito, a jinými: *Chce-li kdo za mnou přijíti, zapřiž sebe sám, a vezmi kříž svůj, a následuj mne* (Matt. 16, v. 24).

Jaký příklad svého poslušenství přidává?

Přišel ne svou vůli činiti, ale Otce svého

(Joan. 6, v. 38), a těch, kterým poddán byl (Luc. 2, v. 15), *učiněn jsa poslušný až k smrti* (Phil. 2, v. 8).

Který jsou poslední věci člověka?

Ty, který nejposléze člověku se přihází: totižto smrt, soud, peklo, a sláva nebeská.

O tom čtverém co čteš v Písmě?

Ve všech skutcích tvých pomni na poslední věci své, a na věky nezhrěšíš (Eccle. 7, v. 40).

Co o smrti obzvláště?

Smrt bříšníků jest nejhorší (Ps. 33, v. 22).
Předrahá před obličejem Páně smrt svatých jeho (Ps. 115, v. 15).

Co pak o soudu?

Všecky věci, kteréž se dějí, přivede Bůh na soud, za všelike poblouzení, buďto že by dobré aneb zlé bylo (Eccle. 12, v. 14).

Co pak o pekle a jeho mukách?

Tuť bude pláč, a skřípění zubů (Matt. 8, v. 12): *červ jejich neumírá, a oheň nehasne* (Marc. 9, v. 43).

Co naposledy o slávě nebeské?

Okno nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteříž jej milují (1. Cor. 2, v. 9).

Vyznání víry katolické

z Tridentského sněmu sebrané

Já N. N. pevně věřím, a vyznávám všechno pospolu, a jedno každé zvlášť co se obsahuje v Srovnání Víry, kteréhožto svatá Církev římská užívá; jmenovitě pak: Věřím v jednoho Boha Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všech viditedlných i neviditedlných věcí, a v jediného Pána našeho Ježíše Krista, Syna Božího jednorozeného; a z Otce narozeného přede všemi věky, Boha z Boha, Světlo z Světla, Boha pravého z Boha pravého, zplozeného, ne učiněného, spolupodstatného Otcí, skrze kterého všechny věci učiněné jsou; kterýžto pro nás lidi, a pro naše spasení zstoupil z nebes, a vtělil se z Ducha Svatého z Marie Panny, a člověkem učiněn jest: ukřížován také pro nás pod Pontským Pilátem, trpěl i pohřben jest, a třetí den vstal z mrtvých podle Písem. A vstoupil na nebesa, sedí na pravici Otce, a zase přijde s slávou souditi živé i mrtvé, jehožto království nebude konce. A v Ducha Svatého Pána, a obživujícího, kterýž z Otce i Syna pochází, kterýžto s Otcem a s Synem spolu ctěn, a spolu slaven

bývá, kterýž mluvil skrze proroky. A jednu, svatou, všeobecnou a apoštolskou Církev: vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů, a očekávám na vzkříšení mrtvých, a život budoucího věku. Amen.

Apoštolské a církevní odevzdání, a ostatní též Církve pořádky a ustanovení, pevně připouštím a přijímám. Item svaté Písmo podle toho smyslu, kterýž držela, a drží Církev Matka svatá, k nížto přináleží souditi o pravém smyslu a vejkladu Písma svatého; a to Písmo nejínáč, než vedlé jednomyslného Snesení Otcův svatých přijmu, a vykládati budu. Vyznávám též, že v pravdě vlastně sedm svátostí Nového Zákona jest od Ježíše Pána našeho nařízených, a to k spasení lidského pokolení, ač ne všechny jednomu každému potřebné, jsou totižto: křest, biřmování, svátost oltářní, pokání, poslední pomazání, řád kněžský, a manželstvo: a věřím, že milost Boží přinášejí; z nichž tyto tři: křest, biřmování, a řád kněžský, bez svatokrádeže opakovati se nemohou. V zvyk uvedené a utvrzené při slavném posluhování naddotčených svátostí řady také přijímám a připouštím. To všecko i každé zvlášť, co na svatosvatém

Tridentském sněmu o hříchu přirozeném a o-
spravedlnění ustanovené a vysvětleno jest, při-
pouštím a přijímám. Vyznávám také, že se při
Mši svaté Bohu obětuje pravá, vlastní a milo-
stivá oběť za živé i za mrtvé; a že v předústojné
Svátosti Oltářní jest pravé, skutečné, a podstat-
né Tělo a Krev spolu s Duší, i s Božstvím Pána
našeho Ježíše Krista, a že se stává proměna celé
podstaty chleba v Tělo, a celé podstaty vína
v Krev, kterážto proměna od Církve všeobec-
né *transsubstantiatio*, přespodstatnění, to jest
proměna podstaty v podstatu se nazývá. Vy-
znávám také, že pod jednou toliko způsobou,
všecek, a celý Pán Kristus, a pravá svátost se
přijímá. Stále na tom stojím, že očištec jest, a
dušem v něm zadrželým službami věrných lidí
že se pomoc děje. Při tom vyznávám, že svatí,
již s Kristem Pánem králující, ctění a vzývání
býti mají, a oni že za nás modlitby Pánu Bohu
obětují, a jejich svátostí poctivost že činěna
býti má.

Pevně jistím, že obrazové Krista Pána, Ro-
dičky Boží blahoslavené Panny Marie, i jiných
svatých, chování a držání býti mají, a jim při-
slušná čest a poctivost že se dítí má. Moc od-

pustkův že v Církvi od Krista zůstavena, a jich užívání že jest také lidu velmi prospěšné, jistím: svatou všeobecnou Církev Římskou, všech církví Matku a Místrni uznávám: a římskému biskupu, svatého Petra apoštolského knížete Náměstku, a Pána Ježíše Krista Místo-
držícímu, pravé poslušenství příslibuji, a přiříkám. Item jiné všecko, což svatými duchovními právy, všeobecnými sněmy, a zvláště svatosvatým Tridentským sněmem vydáno, ustanoveno, a vyhlášeno jest, nepochybně přijímám, a vyznávám: vedlé toho všeliké věci těm odporne, a kacířská učení všelijaká, od Církve svaté odsouzená, zavržená, a proklátá, já také odsuzuji, zamítám, klím, a zlořečím.

Tuto pravou všeobecnou víru, bez kteréžto žádný spasen býti nemůže, a kterouž nyní dobrovolně vyznávám, a pravdivě věřím: a celou neporušenou až do své nejdelší smrti miním stále, z Boží pomoci zachovati, vyznávati, a svým poddaným, aneb těm, jichžto správa ke mně přináležeti bude, předkládati, je při ní zdržovati, a té podle své nejvyšší možnosti vyučovati. Já týž N. N. připovídám, slibuji, a při-

sahám; k tomu mi dopomáhej Pán Bůh, a jeho svatá evangelia. Amen.

Vzývání Ducha svatého
před cvičením křesťanským

Přijď, svatý Duše, naplň srdce tvých věrných, a oheň tvé milosti v nich rozněž: kterýž jsi skrze rozličnost jazykův všeckny národy v jednotu víry shromáždil.

V. Vypustíš Ducha tvého, a budou stvořeni.
R. A obnovíš tvář země.

Modlitba. Bože, jenž jsi srdce věřících Ducha svatého osvětlením vyučil: dejž nám v témž Duchu právě věřiti a z jeho potěšení vždy se radovati: skrze Ježíše Krista Pána našeho. Amen.

Krátké pozdravení blah. Panny Marie
při konci cvičení křesťanského

Zdrávas Královno, Matko milosrdenství, Živote, Sladkosti a Naděje naše, buď zdráva: k tobě voláme vyhnání synové Evy: k tobě vždy-

cháme, lkající a plačící, v tomto slzavém údolí. A protož, ó Orodovnice naše, obrať k nám své milosrdné oči, a Ježíše, kterýž jest požehnaný plod břicha tvého, nám po tomto putování ukaž, ó milostivá, ó přivětivá, ó sladká Panno MARIA. Amen.

KAPITOLA LITERÁRNĚ - HISTORICKÁ

Jak z titulní stránky vysvítá, tři mužové z Tovaryšstva Ježíšova se účastnili na vzniku památky, která se tuto nově tiskem vydává: dva Nizozemčané, svatý Petr Kanisius a Jakub des Hayes, oba i jinak spíati s náboženskými dějinami naší vlasti, a jeden Čech, pokorný dělník na vinici Páně, zasluhující, aby jeho jméno, jadrně domácké, bylo obnovenó v naší paměti.

Sv. Petr Kanisius (1621-1697), onen „slavný obhájce víry a apoštol“,¹ který svou neúnavnou činností kazatelskou, organizační a literární postavil hráz šíření protestantismu a mnohé

¹ Slova papeže Pia XI. v kanonizační homilii (Acta Apost. Sedis, 1925, vol. XVII, str. 214). Petr Kanisius (Canisius, Canis, de Hondt) byl prohlášen svatým a zároveň i učitelem Církve 21. května 1925. Úřední zprávu, t. zv. Litterae decretales, viz v Acta Apost. Sedis 1925, XVII, str. 349-365.

kraje, již zamožené kacířstvím, navrátil katolické pravdě, pobýval také nějaký čas (1555-1556) v Praze, aby připravil vše, co bylo nezbytně třeba, pro příchod svých řádových bratří z Tovaryšstva Ježíšova. Chápal správně, třebaže se mu poměry v Čechách zdály příznivější pro návrat lidu ke katolictví nežli mezi německými protestanty, že prvním pracovníkům jezuitským „bude se dobře vyzbrojiti svatou trpělivostí a velikou horlivostí, aby byli hotovi ne tak k disputování, jako k snášení, a aby vzdělávali tuto provincii spíše skutky svými nežli slovy“. Strana podobojí, vnitřně rozvrácená, pozorovala nevraživě působnost mladého a učeného mnicha, který strhoval svými kázáními v chrámu svatovítském obecnstvo znalé němčiny a osobním stykem křísil katolické vědomí u zaleklé menšiny. Jejich obavy našly si průchod v latinském verši: *Hinc procul esto Canis, pro nobis excubat Hus!* Kanisius tento útok vtipně odrazil novým veršem: *Atqui Canem odere, haud oves sunt, sed lupi!*¹ Ale Kanisius

¹ „Ať vzdálí se odsud Pes, nás hlídá bděle Hus.“ — „Kdož Psa nenávidí, nejsou ovce, ale vlci.“ Slovní hříčka se jménem Kanisiovým: latinsky *canis* značí *pes*.

svým taktním vystupováním a naprostou bezelstností získal si časem vážnost i u svých protivníků. Dvanáct mužů, vybraných sv. Ignácem, z nichž každý podle jeho slov byl hotov nejen svou prací, nýbrž i svou krví a svým životem sloužiti spáse duší, stihlo z Říma do Prahy 21. dubna 1556. První měsíce, než se zařídili v bývalém klášteře dominikánském u sv. Klimenta, byly pro ně trpkou zkouškou, jak pro neurovnané poměry hmotné, tak pro útoky pražské ulice. V té těžké době počátků, kde šlo hlavně o otevření škol, Kanisius byl jejich rádcem a pomocníkem, opíraje se o své pražské přátele, a zůstal jím i později jako provinciál (od 7. června 1556) až do roku 1563, kdy mu při novém rozhraničení německých provincií připadla část, ve které Čechy nebyly zahrnuty.¹

Krátce před příchodem Kanisiovým do Prahy (v červenci 1555) vyšlo ve Vídni (27. dubna

¹ Srv. Dr. Ant. Podlaha, Styky bl. Petra Kanisia s vlastí naší a stručné dějiny českého překladu jeho katechismu. K 300 leté památce jeho úmrtí († 21. prosince 1597), v Časopise katol. duchovenstva, 1897, roč. 38, str. 577-613; v Českém slovníku bohovědném, díl II, str. 668-669, heslo „Canisius“.

1555) první vydání proslulého jeho katechismu¹ v jazyce latinském s názvem: *Summa doctrinae christianae per quaestiones tradita et in usum Christianae pueritiae nunc primum edita*. Byl to plod práce víc než tříleté, již se Kanisius, požívající tehdy již věhlasu jako theolog, podjal na přání císaře Ferdinanda II. Měla to býti příručka pro studenty vyšších škol, aby se řádně vzdělali v katolické víře a dovedli ji účinně obhájit proti současným bludům. S bludem bojuje, ale bloudících šetří. Ačkoli je namířena proti německým reformátorům, jejich jméno se tam nikde nenajde. Kanisius neútočí a nepolemisuje, nýbrž vyvrací kacířské nauky nepřímo hlavně tím, že objasňuje a dokazuje katolickou pravdu z Písma sv. a ze svědectví křesťanského dávnověku. Jeho Summa jest jakoby utkána ze slov Písma sv. a z výkladů svatých Otců. Při tom slučuje podivuhodně přes-

¹ V svém výkladě o vzniku a o různých vydáních Kanisiova katechismu opírám se o důkladnou studii, kterou napsal Otto Braunsberger S. J. (Entstehung und erste Entwicklung der Katechismen des seligen Petrus Canisius aus der Gesellschaft Jesu, Freiburg in Br., 1893).

nost nauky s jasností výrazu a je sepsána latínou patristického ražení.¹ Byla to výborná zbraň katolické reformace a byla všude s radostí přijímána. Ve 211 otázkách s tolikéž odpověďmi zhuštěno je tu všecko učení Církve, rozdělené na pět kapitol a seskupené kol dvou základních idejí, křesťanské moudrosti a křesťanské spravedlnosti. První vydání Summy vyšlo bez jména autorova a také bylo zamlčeno, že jest dílem jesuity, aby nenávist proti tomuto řádu u protestantů nebránila jejímu rozšíření; vydání z roku 1559, tištěné v Benátkách, má po prvé v titulu jméno Kanisiovo. Summa bývá také nazývána „*velkým katechismem*“ Kanisiovým. Pro její vnitřní vývoj bylo významné zvláště vydání druhé, rozšířené na 222 otázek a odpovědí, prohloubené obsahově a vytištěné v Kolíně n. R. (u Materna Cholína) roku 1566, a vydání třetí z roku 1571 (u Sebalda Mayera v Dillingen). Summa nebyla přeložena

¹ Lev XIII. v okružním listě u příležitosti beatifikace Petra Kanisia praví o jeho katechismu: „...densum opus ac pressum, nitore latino excellens, Ecclesiae Patrum stylo non indignum.“ Dictionnaire de Théologie Catholique (Paris, 1905), t. II, str. 1524.

do češtiny.¹ Je zajímavé, že chorvatský překlad (*Summa nauka hristjanskoga*) vyšel v Římě, na popud papeže Řehoře XIII., již v roce 1583 v dvojím vydání, latinkou a cyrilicí,² pro katolické Illyry, jak se tehdy Chorvatům říkalo.

Velký úspěch *Summy* přiměl sv. Kanisia k tomu, že pořídil z ní dva stručné výtahy. První o 122 otázkách, určený studentům středních

¹ Ve Staré Říši na Moravě, ve sbírce „*Nova et vetera*“, svazek 38 (roku 1920) vyšla v českém překladě první kapitola ze *Summy* (Blaženého Petra Kanisia, bohoslovce z Tovaryšstva Ježíšova, O víře a vyznání víry. Přeloženo ze *Summy* učení křesťanského. Stran VI + 223) s úplnou citací všech míst z Písma sv. a ze sv. Otců, k nimž v Kanisiově *Summě* bylo jen odkazováno. Po prvé vyhledal a otiskl všechna tato místa biblická a patristická jesuita Petr Busaeus v díle: *Authoritatum Sacrae Scripturae et Sanctorum Patrum, quae in Summa doctrinae Christianae Doctoris Petri Canisii, Theologi Societatis Jesu, citantur, et nunc primum ex ipsis fontibus collectae, ipsis Catechismi verbis subscriptae sunt* (v Kolíně n. R., r. 1569-1570).

² Branko Vodnik, *Povijest hrvat. književnosti*, knjiha I, str. 258 (Zagreb 1913).

škol, s titulem *Parvus Catechismus Catholicorum*,¹ vyšel v roce 1559 v Kolíně, ve Vídni a v Antverpách, a byl pak nesčíslněkrát otiskován, často s přidavkem modliteb. Světec sám jej přeložil do němčiny; při tom rozváděl mnohdy úsečný výraz latinský několika slovy německými, tu a tam vsunul citát z Písma sv., přidal pro lid kalendář s pranostikami a sbírku vhodných modliteb. Dílko toto (*Catechismus. Kurtze Erklärung der fürnemsten stuck des wahren Catholischen Glaubens. Auch rechte vnd Catholische form zu betten*) bylo vytištěno krásným švabachem, dvojí barvou, v Dillingen od Sebalda Mayera v roce 1563 a ozdobeno víc než stem půvabných dřevorytů. Z tohoto německého vydání byl malý katechismus přeložen, dosti neobratně, do češtiny a vydán v Praze roku 1584, rovněž s kalendářem a modlitbami a v malé vkusné úpravě s titulem: *Malej Katechismus aneb Summa Pravé křesťanské kathy-*

¹ Antverpské vydání z r. 1559 mělo titul: *Catechismus Catholicus iuventuti formandae hoc saeculo quam maxime necessarius*. Jiná vydání bývala nadepsána: *Institutiones Christianae Pietatis seu Parvus Catechismus Catholicorum*.

lické všeobecné víry.¹ Vzácný tento tisk chová knihovna strahovská v Praze (sign. B J V 67); v našem vydání je odtamtud převzat „Ortel sv. Jana“ a „Předmluva Petra Kanisia“.

Ještě o něco dříve než „malý“ katechismus, sestaven byl Kanisiem pro děti a prosté, neučené lidi katechismus „nejmenší“ o 59 otázkách, který vyšel po prvé v Ingolstadtě r. 1556 jako přídavek k latinské gramatice (*Principia Grammatices*), sepsané P. Hannibalem a Codreto, s nímž Kanisius působil na jezuitském gymnasiu v Messině v letech 1548–1549; stručný katechismus má tu název „*Summa Doctrinae Christianae, per Quaestiones tradita, et adaptum rudiorum accommodata*.“ Věrný německý překlad tohoto nejmenšího katechismu (*Der Klain Catechismus sampt kurtzen gebeten für die ainfältigen*) s přídavkem modliteb vyšel anonymně v Dillingen roku 1558; vydání z roku 1568 má poněkud změněný postup

¹ Srv. A. Podlaha v Čas. kat. duch. 1897, str. 598–600. Roku 1559 vydala pražská kolej jezuitská český překlad malého (nejmenšího?) Kanisiova katechismu, ale vydání to není blíže známo, stejně jako vydání z r. 1572, o němž se zmiňuje Jungmann (Hist. lit. IV. 1268).

hlavních článků. Světec vida, že mnozí tento katechismus rozšiřují všelijakými přídávky, ještě rok před smrtí jej vydal v definitivní úpravě (roku 1596), rozděliv slova na slabiky, „aby se milá mládež tím snáze naučila v něm čísti.“ Český překlad tohoto nejmenšího katechismu Kanisiova je znám především z vydání roku 1615 v Augšpurce, které je ozdobeno pěknými dřevoryty a má titul: *Katechyzmus Petra Kanysia Soc. Jesu Theol. Obrázky vypodobněný* (Univers. knih. praž., sign. 54 E 120); potom vydání Václava Aloise Claudia Nepomuckého z roku 1633 (v Praze); další pražská vydání jsou: v roce 1672 a 1750 v impressí university Carolo-Ferdin. u sv. Klimenta s názvem „*Katechyzmus Obecnímu lidu i Mládeži velmi užitečný*“, v roce 1681 (u Jiřího Černocha) s názvem „*Katechysmus katolický*“; v roce 1701 (u Jiřího Samuele Beryngera) a 1708 (u Petra Antonína Benneka) s názvem „*Malý katechismus Obecnímu Lidu i Mládeži velmi užitečný*“, a s tímž názvem roku 1741 ve Znojmě.¹

¹ Srv. A. Podlaha v Čas. kat. duch. 1897, str. 600-603. Neuvádí se tam však vydání z r. 1672, kde podobně jako ve vydání z r. 1681, po vlastním katechismu „ná-

Snad žádné jiné dílo, vyjma bibli, nebylo tolikrát tištěno a do tolika světových jazyků přeloženo jako katechismus Kanisiův.² Světec sám dožil se víc než dvou set vydání a mnohých překladů. Později býval katechismus Kanisiův sledují obrázky, vejkladové a modlitby na nejpřednější články samospasitedlné katolické víry“; počet obrázků i obsah je týž jako ve vydání r. 1681, ale jsou to dřevoryty, kdežto ve vyd. 1681 mědirytiny. - Tím však nejsou všechna česká vydání Kanisiova katechismu vyčerpána; bude třeba dále pátrat po knihovnách. V strahovské knihovně jsem našel ještě tyto edice: 1) Malý Katechismus Obecnému Lidu i Mládeži velmi užitečný, tištěný v Starém Městě Pražském u Karla Rosenmüllera (bez udání roku), sign. B J VII. 150; 2) Malý Katechismus křesťanský katolický, Obecnému Lidu i Mládeži velmi užitečný, vytištěný v Praze v impressii Carlo-Ferdinandské S. J. u sv. Klimenta, léta 1758, sign. B J V 89; 3) Vejtah z Katechismusu velebného kněze Pátera Kanýzia z Tovaryšstva Ježíšova, na str. 137-166 latinského spisu: *Institutiones latinae. Pars Quarta. Syntaxis ornata*, v Praze, v typografii kolleje Akademické roku 1766, sign. A C XIV 65.

² Dictionnaire de Théologie Catholique (1905), t. II, col. 1526.

také nově zpracováván podle potřeb místa a doby. Dokladem toho jest i dílo, které vydáváme.

*Jakub des Hayes*¹ (1615–1682), autor této nové redakce, jesuita rodem z Charneux v provincii lutišské, „Gallo-Belga“, jak se označuje na titulech svých spisů, byl téměř po tři léta polním kazatelem v Hostinném a v Praze, potom (nepochybně v letech 1658 a 1659) zpovědníkem hraběte Viléma Lamboye, majitele panství Hostinného, Olešnice, Bělohradu a Dymokur; roku 1660 se vrátil do Lucemburku, odkud byl přišel, a tam působil až do své smrti (1682). Des Hayes znaje kruté zacházení s poddanými na panství Lamboyově, než nastoupil úřad zpovědnický, podal hraběti pamětní spis – „Considerationes, quas cuidam excellentissimo comiti super subditorum gravaminibus proposuit non nemo ex nostris, priusquam officium confessarii apud eundem excellentissimum acceptaret“² – v němž se vší uctivostí,

¹ Srv. Český slov. bohovéd. IV (1930), 726. Jeho jméno se píše také „de Haies“ nebo „de la Haye“. Užívám způsobu, jak se sám píše v knihách, jež vydal.

² Podle rukopisného originálu a opisu v tajném stát-

ale při tom důrazně a přesvědčivě poukázal na nespravedlnost, jaká se páše na poddaných, a žádal jej, aby věc uvážil a co nejdříve s ním sdělil, je-li ochoten tyto křivdy napravit, jinak že „ani za tisíc světů“ nepřevezme péči o jeho svědomí a jeho spásu. Toto výmluvné svědectví o apoštolské svobodě autorově jest zároveň vzácným příspěvkem k dějinám selského poddanství u nás v 17. století.

Zkušenosti získané na misiích pohnuly Des Hayese k tomu, aby „nauku Kanisiovu přioděl novým rouchem“, a tak vydal Kanisiův katechismus v nové úpravě po prvé německy roku 1673 v Ratzeburgu v Dolním Sasku; v roce 1674 jej znovu přetiskl Maccionius, biskup a apoštolský vikář v Hamburku, pak opět německy sám Des Hayes v Kolíně n. R., a jiní ve Vestfálsku a Horním Německu. V roce 1676 vyšel v Kolíně n. R. francouzský překlad.²

ním archivě vídeňském byly tyto Considerationes vydány od Ant. Rezka ve Věstníku král. čes. společ. nauk, třída filos.-histor., 1893, str. 15-28; český překlad podal Dr. M. Kovář ve Sborníku histor. kroužku, 1894, seš. 3, str. 73-87.

² Catechisme Catholique du venerable Pere Pierre

Když Des Hayes viděl, že se jiní jali překládati toto jeho dílko ještě do jiných jazyků, použil volných chvil za svého pobytu v Nimvégách, rodišti sv. Kanisia, a mezi kázáními a jinými pracemi připravil do tisku nové latinské vydání, v němž bylo mnoho opraveno, změněno a přidáno. Dílo to pak vyšlo roku 1682 v Luti-
chu s tímto titulem: *Catechismus Catholicus R. P. Petri Canisii Soc. Jesu Doctoris Theologi. Cum tenerae Juventuti, tum universo Populo Christiano, in Doctrina Salutis Orthodoxa, breviter, dilucide et accurate erudiendo, recens in plures Interrogationes, et Responsiones, brevioresque praecipuarum Controversiarum Solutiones, digestus. Ac primum Germanice, et Gallice plu-*
Canisivs. Theologien de la Compagnie de Jesus. De nouveau plus amplement deduit, en demandes, et réponses, propres pour la Jeunesse; et fortement prouvé par la Sainte Escriture: principalement en ce qui concerne les Controverses. Par le R. P. Jacques des Hayes, de la mesme Compagnie. A Cologne. Imprimé chez la Veufve de Pierre Metternich, proche l'Eglise des Augustins. MDCLXXVI. S věnováním: A son Altesse Serenissime Madame Sabelle Angelique de Montmorancy, Duchesse de Mecklenbourg et de Chatillon.

ries, nunc vero Latine publici juris factus. Opera et studio P. Jacobi Des Hayes, Gallo-Belgae, ejusdem Societatis Sacerdotis. Leodii, Apud Guilielmum Henricum Streel, Suae Serenissimae Celsitudinis Typographi. 1682. V předmluvě Jakub des Hayes sám naznačuje, v čem záleželo jeho přepracování Kanisiova katechismu: Kanisiovy otázky a odpovědi, mnohdy značně obšírné, rozdělil na víc menších částek; téměř ke každé poučce připojil kratičký důkaz buď z Písma sv. nebo z tradice nebo z uznávaných snešení víry; konečně vsunul také na vhodných místech stručné vyvrácení obvyklejších námitek, které bývají katolíkům od jinověrců činěny. Tím vzniklo dílo, jak sám praví, do jisté míry nové (*opus quodammodo novum*), takže právem mohl v titulu knihy své jméno připojit ke jménu Kanisiovu. Je přirozeno, že tato praktická příručka, živě se dotýkající palčivých otázek dne, našla si cestu i do Čech, a P. Šimon Hlína, který ji přeložil, ať z vlastního popudu, či na příkaz svých představených, nepracoval nadarmo, jak svědčí ostatně i čtvero vydání tohoto jeho překladu.

O *Šimonu Hlínovi* nebylo posud nic bližšího známo, kromě stručných bibliografických údajů u Jos. Jungmanna (v *Historii liter. čes.*, 2. vyd. 1849, str. 201 a 562), Jos. Jirečka (v *Rukověti k dějinám liter. čes.* I, 1875, str. 247 a II, 1876, str. 385) a Ant. Podlahy (v *Časopise kat. duch.* 1897, roč. 38, str. 603–604 a v *Českém slovníku bohověd.* IV, str. 968). Proto uvedu vše, co se mi o něm podařilo najít. Nej důležitější pramen chová Národní, dříve dvorní, knihovna vídeňská: v rukopise čís. 11971, obsahujícím výroční zprávy (*Annuae litterae*) české jezuitské provincie, jež rektoři jednotlivých klášterů zasílali svému představenému, dočítáme se ve zprávě o koleji královéhradecké za rok 1715 (*Annuae Litterae Collegii Societatis Jesu Regino-Hradecii ad anum 1715*) o úmrtí pátera Šimona Hlíny, a jak obyčejně, jsou tu vyličený jeho ctnosti a zaznamenána hlavní životopisná data. Toho roku zemřeli v koleji královéhradecké tři kněží řádoví, Jan Enis, narozený r. 1642 v Něhošovicích (in Nihossovisensi castello), v hejtmanství strakonickém v Čechách, Šimon Hlína a Jeremiáš Weleczy, rodem ze Šlapanic na Moravě (narozen roku

1655). O všech třech se praví, že to „nebyla nelítostná smrt, jako spíše mzda příslušející jejich zásluhám, která je odvolala k přijetí odměn v blaženém životě.“ Každému z nich je věnována delší vzpomínka. Část tohoto nekrologu, týkající se P. Šimona Hlíny otiskují zde k vůli dokumentaci v původním znění.

„...Alter, a negotiis curisque oeconomicis, ad Curiae Caelestis beatam quietem feliciter, ut confidimus, transiit Pater Simon Hlyna, qui exantlatis plus quam vicens oeconomiae annis, tempus resolutionis suae sibi instare praevidens domui suae in tempore disposuit, dum praeter sollicitam vitae Religiosae curam pridianô Missae Sacrificiô devotissime celebrato ad iter aeternitatis sese comparans, in domum aeternitatis abiit ipso illo die, quo Divorum Indigetum nostrorum anniversariam Canonizationis Solennitatem recolebamus, indubia spe freti, de ejusdem in Societatem triumphantem admissione. Diuturna Stomachi nausea, alimenta aequae ac medicamenta nihil proficientia rejiciens, tandemque in flatulentum pectoris hydròpem desinens nauzeare eum fecit terrena omnia, a quibus alienum jam ab ipso vitae

Religiosae exordio animum, ut tanto avidius rebus pasceret coelestibus, mannâ coelesti, ex comparato sibi incomparabili Patris Segneri libello, mentem suam in dies singulos (prope et horas) satiabat, Coelestium avidissimus. Hinc quavis ferme die, aliis cubitum sese conferentibus, ipse excubans, Deoque colloquens unam prope horam supererogatorie negotiis impendebat divinis. In oeconomicis porro negotiis exequendis maturam adhibebat reflexionem, magnus Sanctae Paupertatis amator, defensorque pacis ac iustitiae fidelissimus. Propter constantem rebus in arduis aequanimitatem, humanorum respectum contemptum, sui que demissionem, in probo hoc viro singularem fidelior animus observavit crucis undequaue oblatae tolerantiam cum silentio; quod utrumque ut in animum revocaret frequentius, piaë tesserae loco Signum rememorativum Crucis ☩ portae cubiculi sui inscripsit; dumque pie curiosus animus de signi huius mysterio fidenter percontaretur, eiusque explanationem amice postularet, laconice reposuit: est tessera vitae meae, adjecitque Religiosâ dignum memoriâ versum Asceticum: Est virtus speciosa,

crucem portare silendo; non virtus, vitium est, ferre querendo crucem. His aliisque virtutibus, nec non Supremis morientium Sacramentis mature praemunitus, 12 Martii, sub horam diei nonam, quâ ob decretam B. Stanislao Sacram Apotheosim, hymni Ambrosiani Evcharisticon ritu solenni decantaturus congregabatur musicorum chorus, ad choros Beatorum, in Corona nostrorum, beatam eidem vitam precantium, abiit morte suavissimâ. Natus erat P. Simon Ledecii in Bohemia Anno Salutis 1653. die 27. octobris. Societatem ingressus est An. 1673. die 18. octobris. Absolvit in Societate post repetitas Mansuetiores litteras, Philosophiam et Theologiam, docuit classes Grammatices annis 4. Exhortatus est studiosos annis 2, populum vero 1. Missionarium egit 2, praesidem Seminarii annis 3. Exhortatorem Quadragesimalem anno 1. Consultorem annis 7. Superiorem Residentiae duobus cum dimidio. Procuratoris officiô functus est in annum 23um. Coadjutor Spiritualis formatus ab An. 1688. die 12. Augusti.“

Podle toho se Šimon Hlína narodil dne 27. října 1653 v Ledci, nejspíše ve vsi toho jména

v okrese jičínském v Čechách.¹ Do řádu jesuitského vstoupil 18. října 1673. Po studiích filosofických a bohovědných vyučoval čtyři léta v třídách grammatických, potom kázal dvě léta studentům a rok lidu. Dále byl dvě léta misionářem a tři představeným pražského semináře a rok postním kazatelem. Rádcem provinciála byl sedm let a představeným jesuitské residence půltřetího roku. Úřad prokurátora zastával na třiadvacátý rok. Duchovním pomocníkem se stal od 12. srpna 1688. Zemřel 12. března 1715 po dlouhé chorobě žaludeční, která mu přivodila zhubnutí plic. Ještě den před svou smrtí sloužil mši svatou, a zaopatřen byv svatými svátostmi zesnul tiše ke třetí hodině odpoledne právě ve chvíli, kdy se v chrámě konala děkovná slavnost za kanonisaci sv. Stanislava Kostky, který byl prohlášen světcem rok před tím (roku 1714). Svou touhu po nebi živil ustavičnou četbou knížky P. Seg-

¹ V brněnském zemském archivě, ve Sbírce Cerroniho (I, *Scriptores Regni Bohemiae*, tom. IX, f. 48, se uvádí „Hlina Oswaldus, Ledecae in Bohemia progenitus“, premonstrát a profesor theologie a posv. kánonů v Praze, který zemřel r. 1747. Psal jen latinsky.

neri.¹ Míval také v obyčeji, skoro každý večer, když ostatní ulehli, ještě téměř celou hodinu trávit v rozjímavé modlitbě. Své hospodářské povinnosti konával se zralou rozvahou, jsa velkým milovníkem svaté chudoby, věrným obhájcem pokoje a spravedlnosti. Kdo jej blíže znal, mohl pozorovati, že tento vzácný muž, chtěje si uchovati i v těžkých poměrech stále klidnou mysl, pohrdání lidskými ohledy a pokoru, obzvláště usiloval o to, aby všecky kříže, ať naň dolehly odkudkoli, snesl mlčky. Proto na připomněnou si narysoval na dveřích své světničky znamení kříže, v podobě hada vztyčeného Mojžíšem na poušti, a když na něm někdo v důvěrné chvíli zvídal, jaký smysl má tato tajemná značka, lakonicky odpověděl, že je to jeho životní pravidlo, a při tom citoval latinské verše o tom, že snášeti kříže mlčky je vznešená ctnost, ale naříkat při tom, že není ctnost, nýbrž chyba.

Povšechná životopisná data z vídeňského pramene dají se doplniti několika podrobnějšími údaji z rukopisných katalogů české pro-

¹ Myslí se proslulé asketické dílko jesuity Pavla Segneri (1624-1674) „La manna dell' anima“.

vincie jesuitské v brněnském zemském archivu (ve sbírce Cerroniho čís. II 80). Jméno Šimona Hlíny, psané buď „Hlyna“ nebo častěji „Hlina“, nacházíme tu na str. 325 v roce 1674 mezi novici scholastiky 1. ročníku; na str. 377 v roce 1677 mezi logiky; na straně 411 v roce 1679 v pražské koleji u sv. Klimenta mezi metafysiky; na str. 529 v roce 1685 mezi theology 2. ročníku rovněž v pražské koleji u sv. Klimenta, na str. 575 v roce 1686 mezi theology 3. ročníku; na str. 620 v roce 1688 mezi „patres tertiarii“ v koleji a domě probace v Telči na Moravě; na str. 633 v roce 1693 v koleji jičínské jako prokurátora; na str. 656 v roce 1694 rovněž v Jičíně jako prokurátora, konsultora in oeconomicis a zpovědníka chrámového, s týmiž úřady ho nalézáme v Jičíně na str. 699 v roce 1698 a na str. 724 v roce 1699; potom až na straně 785 v roce 1704 je Šimon Hlína prokurátorem v koleji pražské na Novém Městě (in Collegio Neo-Pragensi); pak na str. 849 v roce 1707 je superiorem a spolu též oekonomem v Opořanech (= Vopořany, psáno Woporžani, v okrese bechyňském), a konečně na str. 899 v roce 1708 a na str. 921

v roce 1709 je prokurátorem v Hradci Králové.

Na jednu zajímavou zprávu o misijní činnosti P. Šimona Hlíny v době telecké třetí probace, upozornil mě veledůst. pan V. M. Hůlka, knihovník kanonie premonstrátské na Strahově, začož mu vřele děkuji. V rukopise tamní knihovny, čís. II 501-1000, obsahujícím výpisy z kodexu arcibiskupského archivu pražského „Missionarii I 3“, čte se k roku 1688 „Relatio missionis per districtum Moldawiensem a P. Simone Hlina Soc. Jesu obitae“, t. j. „Zpráva o misii konané P. Šimonem Hlínou v okrese vltavotýnském“. Konaje tam misii, začal P. Šimon Hlína s panstvím konopištským, kde u mlynáře našel kacířskou knížku; dne 8. března byl v Sedlčanech a po celý půst docházel do Kamejka (= Kamýka). Po velikonoci pak chodil kázat a vyučovat do Chlumu, Radíče, Trkova, Sedlec, Jistebnice, Uhřic, Smolkova, Votic, Janovic, Prčic, Petrovic, Kovařova, Vorlíka, Krásné Hory, Skrýšova, Počepic, Chlumce a Dublovic (= Doudlebic). Odebral při tom šest kacířských knih a za ně rozdal jiné dobré katolické knihy.

Podle těchto pramenů dal by se určití běh života P. Šimona Hlíny po vstupu do řádu a po noviciátě dosti přesně. Logiku, fysiku a metafysiku studoval v letech 1677-1679, potom učil čtyři léta (1680-1683) v třídách grammatických, načež po studiích theologických (1684 až 1687), byl přidělen do domu třetí probace v Telči (1688-1689), odkud býval posílán na misie, na př. do okresu vltavotýnského v r. 1688. Příští tři léta (1690-1692) nejsou v brněnských katalogích obsažena; tehdy byl P. Šimon Hlína nejspíš představeným semináře (u sv. Klimenta v Praze). Od roku 1693 se připomíná jako prokurátor v koleji jičínské, kde pobyl asi až do roku 1703. Poslední období jeho života se dá stanovit takto: v roce 1704 byl prokurátorem u sv. Ignáce v Praze, od roku 1705 do polovice roku 1707 byl superiorem v Opořanech, a potom až do své smrti prokurátorem v Hradci Králové.

O jeho literární činnosti nečiní se v nekrologu žádná zmínka. Je pravděpodobno, že se ani nedočkal vydání svého katechismu. Svědčí o tom přívlastek „ctihodný“ u jeho jména na titulním listě; autor sám sotva by mohl sebe

takto označiti.¹ Kromě vydání z roku 1715, které bylo zde vzato za základ nového přetisku, vyšel Hlínův katechismus ještě třikrát, a sice roku 1717 v Praze u Wolfkanga Wickharta, arcibiskupského a království českého impressora, s tímž titulem, jen u jména Jakuba Deshages je vynecháno „Niederlendera“, a pak charakteristická slova „k užitku českého a slovanského národu“, jež chybějí též v ostatních dvou vydáních; po třetí byl vytištěn v Olomouci r. 1726 bez udání jména překladatelova (*Katechyzmus Katolickeg Petra Kanýzya Swatého Pjsma Doktora, Gak Mládeži, tak vssemu Lidu Křestianskému, aby w spasytedlném Včenj Ržjmsko-Katolickém, krátce, swětlo, a pilně wyvčen býti mohl, W nowě a hogněgssý Otázky, a Odpowědi rozwedený. Předně w Francauském a Latinském Gazyku na Swětlo wydany Prácy a Pilnosti Ctihodného Kněze Jakuba Des Hayes z T. G. Nyní pak s Dorwolenjm Duchownj Wrch-*

¹) Srovnej na př. titul Tannerova životopisu Alb. Chanovského: *Muž apoštolský aneb život a ctnosti ctihodného pátera Albrechta Chanovského Dlouhoveského z Tovaryšstva Ježíšova. Skrze Janna Tannera z téhož Tovaryšstva* (1680).

nosti w Czesstjnu vwedený. Wytisstěn w Král. Hlaw. Městě Holom. 1726); poslední vydání z roku 1733 shoduje se titulem s vydáním z roku 1717, ale bylo vytištěno „w Praze, w Král. Dwoře, v Matěge Högra Arcý-Biskupského Impressora, 1733“.

Překlad svůj pořídil P. Šimon Hlína, jak udává titul, „z latinského exempláře“ katechismu Des Hayesova. A vskutku, český text se úplně shoduje s textem latinského vydání z r. 1682. Srovnání s latinským originálem nás také poučí, že překladatel si počínal celkem dovedně, snaže se o vyjádření co možná přesné, a při tom nedávaje se přespříliš poutati předlohou, kde si duch české řeči žádal ztlumočení volnějšího. Často k vůli zřetelnosti položil místo jednoho výrazu latinského dva české. Způsob jeho práce dosti vysvitne z těchto několika příkladů: latinské „absit“ je přeloženo „uchovej Pán Bůh“; nebo „generatim“ = „veřejně mluvě“; „haereses superiore saeculo natas“ = „kacířství věku předešlého vylíhlá“; „ex quibus fontibus hausit Ecclesia fidei articulos -“ zní česky „odkud jest Církev ty články víry vzala“; „quid eveniet iis, qui -“ = „co se po-

tká s těmi, kteří -“; „tantum“ = „tak hrubě“; „per legitimam successionem“ = „skrze pořádné postupování a posloupnost“; „temere jurantur“ = „bezpotřebně a ošemetně přísahají“; „ut in omni commercio inviolata servetur aequitas“ = „aby se v každý koupi, trhu, směně neporušená rovnost a spravedlnost zachovávala“; „mendacii convincit illos Dominus“ = „Pán jim lež do huby cpá“ atd.

Výrazná a čistá řeč, ač má dobovou patinu, nic nám nepřipadá zastaralá, a právě tato nepovadlá jazyková svěžest dává dílu P. Šimona Hlíny, určenému pro náboženskou výchovu českého lidu, obzvláštní cenu literární.

J. Vašica.

V Olomouci, v únoru 1931.

P O Z N Á M K Y K T E X T U

1. Snahou vydavatele bylo nechat v novém přetisku původní text Hlínova Katechysmu pokud možná beze změny, se všemi jeho mluvnickými zvláštnostmi. Ukázalo se však, že jistá normalisace je nezbytná. Především originál z r. 1715 má velmi mnoho tiskových chyb, které bylo třeba opravit. Někde se však dá těžko určit, jde-li o nedopatření v tisku, či o skutečnou odchylku v jazyce; v těchto pochybných případech rozhodoval nynější pravopis. Zvláště pokud se týče kvantity, jeví se tu v mnoha slovích patrné kolísání, jež někde bylo ponecháno (na př. *nikdy* - *nikdý*, *jmenovati* - *jménovati*, *vzkladání* - *vzkládání* a pod.), jinde byl důsledně volen způsob nynější (na př. v originále vedle sebe *sektáři* a *sektari*, *chleba* a *chleba*, *slíbíš* a *slibíš*, *říkej* a *rikej*, *blásají* a *neblasají*, *obléci* a *obleci*, *poněvádž* a *poněvadž* a pod., zde: *sektáři*, *chleba*, *slíbíš*, *říkej*, *blásají*, *obléci*, *poněvadž*). Ale jinak, kde originál je ustálen, bylo hleděno k jeho odchylné kvan-

titě, a tak byla zachována krátkost v slovích: *usta (ust, usty), litost, umluva, nevymluvnost, modlařství, ubližení, přidávání, hadání, podvesti, přednesti* a pod., *miniti, pověditi, odřikati, připominati, neprodlevej, tolikož, teměř* a j.; jinde zase délka: *Klíment, sílou, práci, nárůživost, pozdvihnouti, dlé, podlé, vedlé, zdrávě, snázně, vnítr* a j. Spisovné *é* se velmi často úží v *y* nebo *í*: *božskýho, nad jiný, za svůj břichy, veřejnému* a pod.,¹ *poslíz* (psáno *poslýz*), *míně*, kdežto za *y* bývá dvojhláska *ej*: *smejšlejí, vejš, hanebnej, vytejkají* a pod. Předpona *z-* a *vz-* píše se v originále buď jako nyní (*způsob, ztratiti, vztahuje*) nebo se spodobou (*spůsob, stratiti, vstahuje*); v našem vydání se užívá všude dnešního způsobu *z-*, *vz-*. Podobně byla zavedena jednotnost v presentních tvarech slovesa *býti*, píše se vždy s náslovným *j* (*jsem, jsi, jsou, jsa*), které se v originále nezřídka vypouští (*sem, si, sou, sa*). Rovněž slovo *vždycky* je psáno tímto obvyklým způsobem, v originálu se čte *vzdycky*, jednou též *vzdyť* (61). Místo *rostež* v originálu je zde *rosttež* (161). *Písebný* místo *písemný* (71,

¹ Sem řadím také *začastý* místo *začasté*, ač v originálu se píše *začasty*.

105) je v té době obvyklé.¹ V tvarosloví sluší upozorniti na tyto zvláštnosti: duál *dvě letě* (49), instr. *před ostatkami* (101); ve sklonění přídavných jmen přivlastňovacích tvary podle určitých adjektiv, jako posud v lidové mluvě: *Kristové smrti* (18), *z toho Lutherového učení* (48) a pod.; komparativy příslovčí *víceji, dáleji, lépeji*. U zájmena *ten* instr. sg. se píše v originále zpravidla krátce *tim*, podobně *čim* (126), *nim* (101 = jím), zde dlouze: *tím, čím, ním*; jen v plurálu nechána i zde délka ve tvarech: *o ních, mezi nimi, naší, naším, naších, našimi*. Nezvyklé jsou též zájmenné tvary: *one (věci), který...* (74) = *ony (věci), které..., oným* (17) = *oněm, onými* (119) = *oněmi*, *skrze tuž (= touž) církev* (71), *pod témiž (= týmiž) způsoby* (123). U sloves: *pošli* (28) je I. os. sg. = *pošlu*; *ujíti* (69), *přijíti* (153), *pojíti* (163) = *ujmouti, pojmouti, přijmouti*; v 17. a 18. stol. často se setkáváme s novotvory v 3. os. plur., jako *držejí* (49), *navrátějí* (68), a naopak *rozumí* (17), *nachází* (160) a pod. Kondicionál *aby* (94) je též pro 2. os. sg.

¹ V jiném významu na titulním listě „Slavička rájského“ Jana Jos. Božana z r. 1719: *Kancyonál anebo Kníha písební*, t. j. kniha písní.

= *abys*; vedle obvyklejšího *abychom* vyskytuje se též lidové *abychme* (97), vedle *abyste* též starší *abyšte* (43, 99, 147). U podstatných jmen středního rodu je několikrát porušena shoda v rodě: *těch tajemství, který vypodobňují...* (102) *který* = *které* místo *která*; *ty slova* (56), *slova nevyslovily by* (122) a j. Předložka *mimo* se pojí také s genitivem: *mimo* (orig. *mímo*) *toho* (70), *mimo* (orig. *mímo*) *těch* (194); jinak s akk., na př. str. 191 *mimo to* (orig. *mímo*).

2. Věcný výklad by přesahoval rámec této edice. Přestanu jen na několika poznámkách, potřebných k porozumění textu.

Str. 35 (řádek 12. shora) lat. *sive dum... sive dum* se překládá vhodně *tak dobře kdy... jako když*.

Str. 36 (ř. 1. sh.) *věc zprostá vymyšlená*, lat. *merum scilicet figmentum*, jest správněji čisti *zprosta*, srov. na str. 121 a 179 *zprosta* = *absolute, prorsus*.

Str. 39 (ř. 7. sh.) slova *Kdyby jen na tom dosti bylo* jsou přidána v českém překladě.

Str. 42 (ř. 9. zdola) *zborník* značí člena sboru bratrského.

Str. 63 (ř. 6. zd.) místo *v jiným žalmě* čte originál chybně *v jiným zákoně*, lat. *Quid legis in alio Psalmo?*

Str. 96 (ř. 1. zd.) *nářek* = *nařčení*.

Str. 140 (ř. 8. zd.) *od nečtitrobného* = *od ne-lačného*; *čtitroba* = *prázdný žaludek, lačný život*.

Str. 157 (ř. 9. a 11. sh.) *Aërius* = známý bludař Arius (280–336).

Str. 159 (ř. 7. zd.) v originálu z r. 1715 je v definici stavu manželského vynechána první část, t. j. slova *tum ut soboles honeste et christiane suscipiatur ac educetur*, rovněž ve vydání z r. 1726; scházející slova jsem doplnil podle odpovědi na otázku „Co jim ještě víc dává?“ na str. 160.

3. Konečně vloudilo se do vydání *tiskových chyb* k mrzutosti vydavatelově víc, než by se byl nadál. Podává se tuto jejich soupis podle stránek.

Str. 16 ř. 5. sh. čti *Zavra* místo *Zavru*; ř. 7. sh. čti *ustech* místo *ústech*.

Str. 22 ř. 11. sh. čti *podvedena* místo *podvedená*; ř. 6. zd. čti 2. *Thessal.* místo *Thessal.*

Str. 23 ř. 3. zd. čti *Odtud* místo *Odtud'*.

- Str. 30 ř. 9. sh. čti *u velebné* místo *v velebné*.
Str. 32 ř. 4. sh. čti *nejprve* místo *nejprvé*;
ř. 14. sh. čti *nebeský* místo *nebeské*.
Str. 42 ř. 9. sh. čti *pravý* místo *pravé*.
Str. 44 ř. 12. sh. čti *nenachází* místo *nene-
cháží*.
Str. 47 ř. 9. zd. v orig. je *bláznoství* místo
bláznovství.
Str. 59 ř. 10. sh. čti *časů* místo *časův*.
Str. 60 ř. 4. sh. čti *jest* místo *je*.
Str. 64 ř. 6. sh. čti *bříchů* místo *bříchův*.
Str. 82 ř. 2. sh. čti *naší* místo *naši*.
Str. 86 ř. 3. sh. čti *anjelským* místo *anjel-
ským*.
Str. 117 ř. 9. sh. čti *Act. 19, v. 5, 6* místo
Act. v. 19, v. 5, 6.
Str. 120 ř. 4. zd. čti *u velebné* místo *v ve-
lebné*.
Str. 125 ř. 6. sh. čti *u velebné* místo *v ve-
lebné*.
Str. 134 ř. 14. sh. čti *byl dokonale učinil* místo
dokonale učinil.
Str. 139 ř. 4. sh. čti *častěj* místo *častěji*.
Str. 140 ř. 3. sh. čti *té milosti někdy* místo
milosti té.

Str. 143 ř. 4. zd. čti *časté* místo *častě*.

Str. 144 ř. 9. sh. čti *svátostí* místo *svátost*.

Str. 148 ř. 5.-6. sh. škrtni *dopomáhá*.

Str. 167 ř. 7. zd. čti *okrášluje* místo *okrašluje*.

Str. 171 ř. 3. sh. čti *činiti dobré* místo *dobré činiti*.

Str. 176 ř. 8. sh. čti *svadební* místo *svatební*.

O B S A H

*Frontispice : Nejstarší podobizna Petra Kanisia, cho-
vaná v koleji freiburské ve Švýcařích*

Ortel sv. Jana 9

Předmluva Petra Kanisia 11

Příprava a začátek. O znamení sv. kříže 15

Kapitola první. O víře 21

1. Srovnání Víry katolické 23

2. O svaté Trojici a vtělení Syna Božího 26

3. O smrti, očistci, soudu, pekle a slávě ne-
beský 32

4. O Církvi katolické 41

5. O hlavě Církve na zemi viditedlné, a ostat-
ních Církve pravé znameníh 56

6. O ustavičné Církve neomylnosti, a o slovu
Božím psaným i nepsaným 65

Kapitola druhá. O naději křestanské 75

1. O základu naděje 75

2. O uctění a vzývání svatých 80

3. O pozdravení anjelském 86

Kapitola třetí. O lásce a přikázaních 90

1. O lásce 90

2. Příkázání	93
3. O uctění obrazů a ostatků svatých	97
4. O zachovávání příkázání	102
5. O přikázáních Církve	104
<i>Kapitola čtvrtá. O svátostech</i>	110
1. O svátostech vesměs	110
2. O křtu svatém	112
3. O biřmování	115
4. O Svátosti Oltářní	119
5. O přijímání velebné Svátosti Oltářní	126
6. O Oběti Mše svaté	133
7. Způsob náležitého přijímání	140
8. O pokání a posledním pomazání	144
9. O svátosti svěcení kněžstva	154
10. O stavu manželském	159
11. O církevních ceremoniích	167
<i>Kapitola pátá. O povinnosti křestanske spravedlnosti</i>	170
1. O ospravedlnění hříšníka, a o milosti Boží	171
2. O hříších, jichžto se varovati sluší	177
3. O konání dobrých skutků	191
4. O postu a zdržlivosti od jídla	196
5. O modlitbě	200
6. O almužně, a skutcích milosrdných	202
7. O ostatních ctnostech	204
8. O blahoslavenstvích	207

9. O radách evangelických a posledních vě- cech	209
<i>Vyznání víry katolické z Tridentského sněmu sebrané</i>	213
<i>Vzývání Ducha svatého</i>	217
<i>Krátké pozdravení blah. Panny Marie</i>	217
<i>Kapitola literárně-historická</i>	219
<i>Poznámky k textu</i>	245

Nr. Ord. 890

IMPRIMATUR

† Leopoldus, archiepiscopus

Olomucii, 3. Decembris 1930

KATECHYSMUS KATOLICKEJ

*velebného Pátera Petra Kanýzia, T. J.,
přeložený od ctih. kněze Šimona Hlíny a
nově vydaný léta Páně 1931 jako první
soukromý tisk olomouckého arcibiskupa
Dra Leopolda Prečana. Do tisku připra-
vil Dr Josef Vašica. Vazbu navrhl Bře-
tislav Štorm. Podle osnovy Ant. Lískovce
vytiskli Kryl a Scotti v Novém Jičíně,
a to : A 100 výtisků na v. Gelderu, B 100
na japonu domácím, C 150 na bílém ve-
línu a D 350 na dřevaprostém knihovém,
vesměs číslovaných. Tento jest :*

D E O G R A T I A S